

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Explanatio In Psalmos

Complectens Psalmos à 26 ad 50

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Dusseldorpii, 1761

VD18 15558428-001

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53361](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53361)

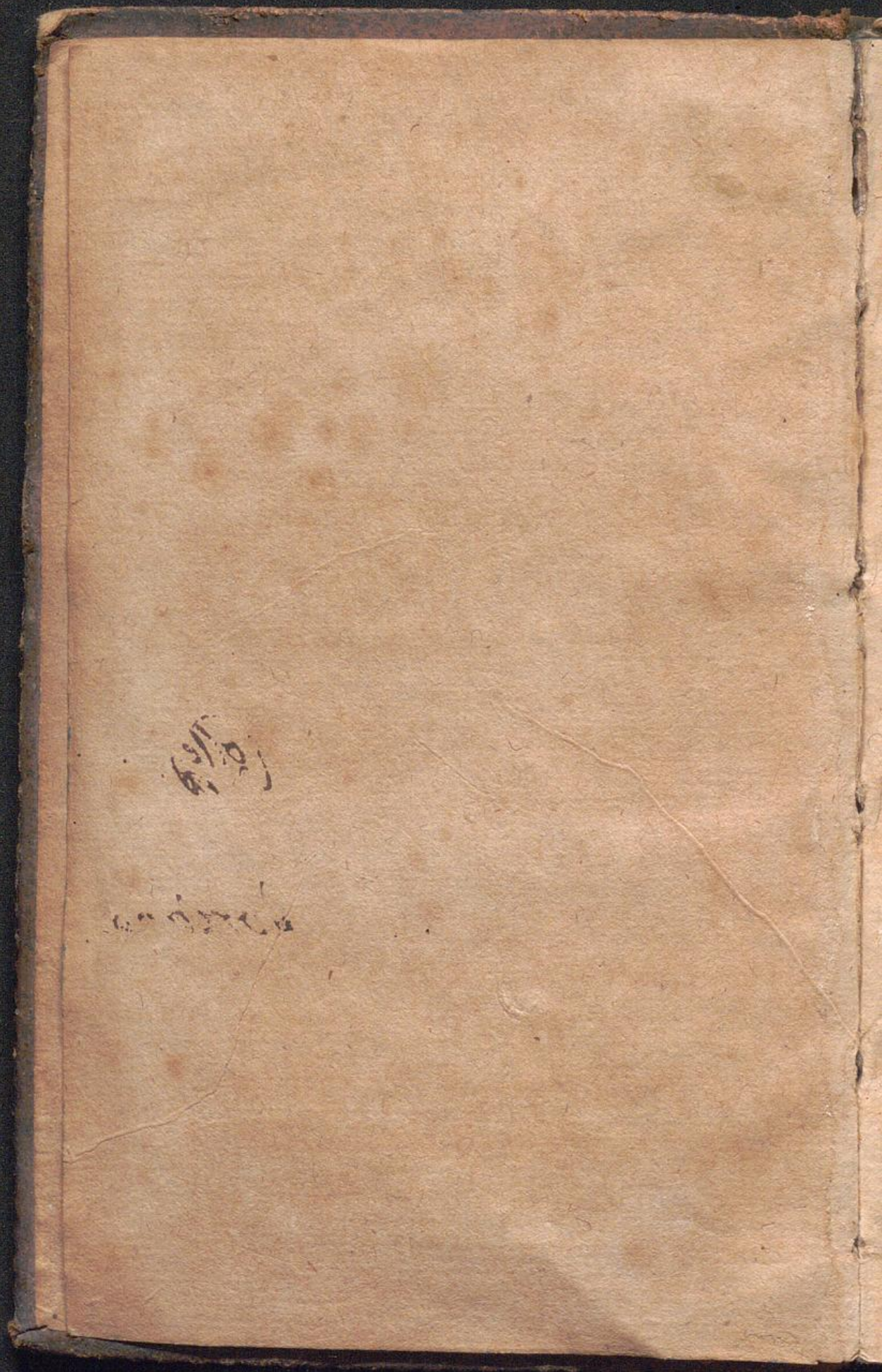
Th
3172

Th. 3172

J. 14.

55

Bibl
Theodori

1159

1159

EXPLANATIO
IN
PSALMOS

AUTHORE
ROBERTO BELLARMINO,
EX

SOCIETATE JESU,
S. R. E. Tit. S. MARIÆ in Via.
Presbytero Cardinali.

In
Compendium redacta.

&

D. D. Sodalibus Marianis
in Strenam oblata.

Ab

alio ejusdem Societatis Sacerdote.

Pars. II.

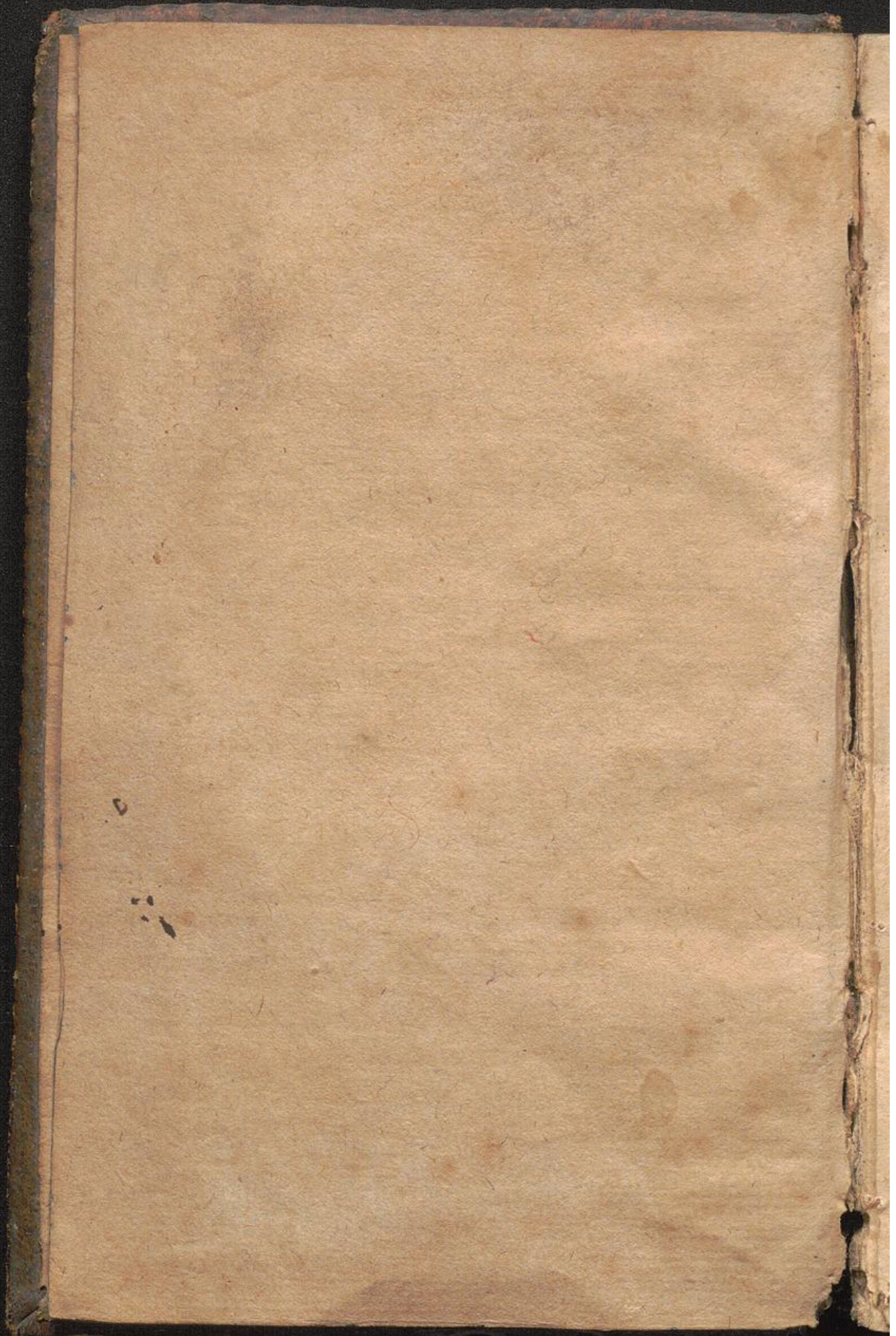
Complectens Psalmos à 26 ad 50.

COLONIÆ,

Typis CHRISTIANI ROMMERSKIRCHEN,
in platea Saxonica, 1761.

*Colleg. S. J.
Paderby
1772*

(0)
PSALMUS XXVI

Titulus & argumentum: *Psalms David, priusquam liniretur.*

Titulum intellige de unctione, non illâ privatâ, quâ David puer à Samuele inunctus est, sed illâ publicâ, & solenni, quâ post cædem Saulis Rex consecratus est, ut refertur 2. Reg, 2.

Videtur David hunc Psalmum scripsisse in exilio; sed quia post orationem Psalmi præcedentis, Deo revelante, cognoverat, ad majus quoddam regnum, quàm sint regna terrena, se vocari, ineffabili desiderio ad cœleste Regnum suspirare, ac temporalia omnia, sive adversa, sive prospera, contemnere cœpit. Convenit hic Psalmus omnibus electis, qui jam inuncti sunt unctione gratiæ, atque ad Regnum cœleste designati, & ad unctionem gloriæ, per quam verè regnare incipient, totâ animi devotione suspirant.

Ps. 1. Dominus illuminatio mea, & salus mea, quem timebo?

Ignorantia, & infirmitas timidum me in tribulatione reddebant; sed cùm jam Dominus illustraverit mentem meam, meque apertè cernere fecit, nullam temporalem calamitatem gravem, aut diuturnam

A 2

esse

esse, & amoris divini unguento sanaverit infirmitatem meam, neminem timeo: veritas enim tenebras, & *charitas foras mittit timorem.*

✠. 2. *Dominus protector vita mea, à quo trepidabo?*

Addit aliud argumentum, cur nihil timeat: Dominus non solum illuminat, & sanat; sed insuper protegit assidue scuto providentiæ, & benevolentia suæ; à quo igitur trepidabo?

✠. 3. *Dum appropiant super me nocentes, ut edant carnes meas.*

✠. 4. *Qui tribulant me inimici mei, ipsi infirmati sunt, & ceciderunt.*

Describit effectum protectionis Dei, & præteritum pro futuro ponit, more Prophetarum, ad designandam rerum certitudinem. Protectione Dei fiet, ut, cum appropinquabunt super me, quasi prostratum, & dejectum, ii, qui nocere mihi cupiunt, & quasi canes, aut leones famelici carnibus meis saturari desiderant: isti ipsi, qui tribulant me, debiles fient, & corruent: ita conatu suo non mihi, sed sibi nocebunt. Hoc etiam patet in Christo, aliisque S. S.

✠. 5. *Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum.*

✠.

ψ. 6. *Si exurgat adversum me praelium, in hoc ego sperabo.*

Addit ad ea, quæ dixerat, ut spem, & fiduciam plenissimam se in Deo habere demonstret, non solum se non timere singulos hostes, sed neque integra castra, etiam in acie præliantia.

ψ. 7. *Unam petii à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.*

Explicat radicem suæ confidentiæ in Deum, & cur nihil timeat, quæ radix est ardens charitas in Deum. Nihil temporale appeto; non magni facio jacturam omnium aliarum rerum, modò unam rem habere merear; hanc unam petii, & petam, ut videlicet inhabitem in domo Domini, omnibus diebus vitæ meæ, h. e. quàm diu durabit vita Sanctorum cum Deo, quæ finè dubio non habebit finem.

ψ. 8. *Ut videam voluptatem Domini, & visitem templum ejus.*

Docet, cur velit habitare in domo Domini, quia ibi est perfecta felicitas. Ut videam pulchritudinem Dei, ex quâ visione ineffabilis voluptas sequitur; deinde ut oculis perlustrem totum illud cœleste Dei templum, & omnia, quæ in eo sunt.

Neque post visionem Dei, jucundius spectaculum occurrere potest, quàm ipsius cæli. Dicitur *templum*, quia assiduè ibi sacrificatur hostia laudis, jubilationis.

ψ. 9. *Quoniam abscondit me in tabernaculo suo, in die malorum protexit me, in abscondito tabernaculi sui.*

Quasi brevissimè diceret: ideo audacter peto gloriam, quia percepi gratiam. Loquitur metaphoricè, quia David in istâ persecutione Saulis non erat propriè absconditus in tabernaculo; & sensus est: tempore præsentis vitæ, in quâ dies mali sunt, tam singulari providentiâ Deus me protexit, ac si in abditissimâ parte sui tabernaculi me collocâset. Ex hac autem Dei gratiâ concipio spem pertingendi ad domum Dei, quod unum peto.

ψ. 10. *In petra exaltavit me, & nunc exaltavit caput meum super inimicos meos.*

Aliâ metaphorâ idem significat. Et certè dum homo seriò meditatur æterna, ardentèrque Deum amat, jam est in altissima, & munitissimâ petrâ constitutus, ut nihil ei nocere possit, cùm terrena omnia jam illi viluerint.

ψ. 11. *Circuivi & immolavi in tabernaculo ejus hostiam vociferationis, cantabo, & psalmum dicam Domino.*

Men-

Mente perlustravi omnia opera Dei, quæ sunt in cælo, & in terrâ, & magnâ voce, ex magnâ admiratione procedente, laudavi Deum, quæ laus sacrificium est illi gratissimum; imò deinceps pergâ assiduè idem facere, cantabo &c.

ψ. 12. *Exaudi Domine vocem meam, quæ clamavi ad te, miserere mei, & exaudi me.*

Redit ad id, quod dixerat ψ. 7. *Exaudi vocem illam, quæ clamavi: unam petii &c. Miserere mei, hoc exilium ægrè ferentis, & exaudi me.*

ψ. 13. *Tibi dixit cor meum, exquisivit te facies mea, faciem tuam Domine requiram.*

ψ. 14. *Ne avertas faciem tuam à me, ne declines in ira à servo tuo.*

Tibi loquitur desiderium meum: oculi mentis tuam pulcritudinem requirunt, cetera omnia fastidiunt: hoc semper erit studium meum, ut me respiciendo illumines, & accendas: non cessa me respicere; nec finas me in peccata labi, ne fortè iratus à me recedas.

ψ. 15. *Adjutor meus esto, ne derelinquas me, neque despicias me Deus salutaris meus.*

Diffidens autem viribus suis, petit auxilium Dei, ne peccet, & si fortè peccaverit, non projici à facie Dei, seu absolutè

8. ✠ (o) ✠
relinqui, imò benignè curari, & salvari;
ideo addit: *Deus salutaris meus.* Salvatoris
enim est, non desplicere, & deserere, sed
curare & salvare.

Ÿ. 16. *Quoniam Pater meus, & mater mea
dereliquerunt me, Dominus autem assumpsit me.*

Magna ratio, cur æquum sit, Deum ad-
juvare, quia nemo illo amantior. Ego
sum instar infantis recens nati, quem pa-
ter, & mater dereliquerunt humi jacentem,
& omni injuriæ expositum; tu autem
Domine, me benignissimè collegisti, &
fovisti. Homo tam debilis, inter tot hos-
tes, verè infanti comparatur.

Ÿ. 17. *Legem pone mihi Domine in via tua,
& dirige me in semitam rectam propter inimicos
meos.*

Quia se comparaverat infanti, quem
Deus collegerat, rectè jam petit, ut se am-
bulare doceat. Petit igitur gratiam, seu
internam unctionem, quâ sibi à Spiritu
S. persuadeatur, servandam esse Dei le-
gem; quæ gratia necessaria est ob hosti-
um multitudinem.

Ÿ. 18. *Ne tradideris me in animas tribulan-
tium me, quoniam insurrexerunt in me testes ini-
qui, & mentita est iniquitas sibi.*

Pergit in eâdem petitione, ne scil. tra-
datur

datur in animam, seu voluntatem, & desiderium hostium, præcipuè invisibilium. *Insurrexerunt* &c. Homines, dæmones falsis promissis, minis me ad peccatum deducere conati sunt; sed nemini nocuerunt, nisi sibi.

ψ. 19. *Credo videre bona Domini, in terra viventium.*

Ratio, cur mentita sit iniquitas sibi: ego enim certò confido, me in regione illâ, ubi mors locum non habet, visurum illa bona, quæ ipsi etiam Domino bona sunt, quæ illum beatum reddunt, quæ sola sunt vera bona.

ψ. 20. *Exspecta Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum.*

Concludit per Apostrophem ad se ipsum: Ergo anima mea, quia desideras in domo Dei habitare, quia tam multa pignora Divini amoris habes, noli deficere in tribulationibus; sed patienter, & cum fiducia exspecta auxilium, & consolationem Domini, hinc excita animum, exspecta consolatorem, & adiutorem Dominum, qui sinè dubio, cum sit fidelis, & justus, *veniens veniet, & non tardabit.*

PSAL.

PSALMUS XXVII.

Titulus, & argumentum: *Psalmus, ip-
si David.*

Sequitur Emin. Bellar. S. Augustini, & S. Hieronymi expositionem, qui in Personâ Christi Psalmum à Davide cantatum fuisse volunt: David enim, qui simul prævidebat passionem, & glorificationem Christi, convenienter ea conjungere potuit: Sicuti etiam fecit in Psalmo 21., cujus hic videtur esse quasi compendium.

Ÿ. 1. Ad te Domine clamabo, Deus meus ne fileas à me, ne quando taceas à me, & assimilabor descendentibus in lacum.

Verba sunt Christi in cruce pendentis, ac postulantis celerem resurrectionem. *Ne fileas à me, h. e. mihi: responde, te facturum, quod petii: ne quando &c. ne fortè tu non exaudias, & hinc fiet, ut per omnia similis fiam iis, qui post mortem ad inferos descendunt, non resurrecturi, nisi in die novissimo.*

Ÿ. 2. Exaudi Domine vocem deprecationis meæ, dum oro ad te, dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum.

Dicit idem, sed clariùs. *Dum oro &c. in cruce expansis manibus, & sublatis ad cælum.*

✠. 3. *Ne simul trahas me cum peccatoribus ,
& cum operantibus iniquitatem , ne perdas me.*

Solus Christus id verè dicere potuit ,
qui solus fuit omnibus modis segregatus à
peccatoribus ; ita justissimè petit , ut non
judicetur , nec pereat cum peccatoribus ;
sed ipsam potiùs mortem occidat , & resur-
gens ex mortuis de mortis Principe , &
ipsâ morte gloriosè triumphet.

✠. 4. *Qui loquuntur pacem cum proximo suo ,
mala autem in cordibus eorum.*

Describit peccatores ab eo peccato ,
quod est communius. Plurimi volunt vide-
ri amici , benè velle proximis ; & tamen ab
amore proprio excæcati odio ; vel inviden-
tiâ erga eosdem proximos afficiuntur.

✠. 5. *Da illis secundùm opera eorum , & se-
cundùm nequitiam adinventionum ipsorum.*

✠. 6. *Secundùm opera manuum eorum tribue
illis , redde retributionem eorum ipsis.*

Non est imprecatio , sed Prophetia , ut
aliàs sæpe monuimus. Afficies eâ pœnâ ,
quam merentur opera eorum : sicut ipsi ex
malitiâ excogitârunt varios modos vexan-
di justos ; ita tu per tuam sapientiam inve-
nies modos vexandi peccatores. Ipsi retri-
buerunt justis mala pro bonis ; tu facies ,
ut hoc illis noceat , non justis.

ψ. 7. *Quoniam non intellexerunt opera Domini, & in opera manuum ejus destrues illos, & non edificabis eos.*

Jam patet, antè fuisse Prophetiam, non imprecationem, quia ait *destrues*, & non *destrue*. Quia non intellexerunt opera Dei, quæque præcipuè immediatè per se fecit, ut sunt creatio cæli, & terræ, Incarnatio, Resurrectio, Ascensio &c. ideo tu destrues eos, nec unquam in gratiam recipies. Docet, radicem malorum esse, non applicare animum ad prædicta opera Dei: si quis enim ista consideret, vix fieri potest, quin in Dei amorem mirificè inardescat.

ψ. 8. *Benedictus Dominus, quoniam exaudivit vocem deprecationis meæ.*

Transit ad gloriam Resurrectionis prædicendam. In personâ Christi ait: benedicatur ab omnibus Dominus, *quoniam &c.*

ψ. 9. *Dominus adjutor meus, & protector meus, in ipso speravit cor meum, & adjutus sum.*

Explicat, in quo exaudita sit oratio sua. Fretus auxilio, & Dei protectione, non recusavi prælium cum diabolo, & cum ipsâ morte; nec spe meâ frustratus sum, quia adjuvit me Deus, ut planè vicerim.

ψ. 10. *Et restoruit caro mea, & ex voluntate mea confitebor ei.* De-

Describit effectum auxilii : Caro mea, quæ per mortem exaruerat, rediit ad florem ætatis, sanitatis, lætitiæ, venustatis maximæ ; & *ex voluntate* &c. ex corde eum laudabo, & gratias agam.

ψ. 11. *Dominus fortitudo plebis suæ, & protector salvationum Christi sui est.*

Hæc est materia confessionis, nempe quòd Dominus sit *fortitudo plebis suæ* : tam potenter enim protexit salutem Christi sui, qui est caput totius plebis, à quo fortitudo, & salus omnium dependet.

ψ. 12. *Salvum fac populum tuum Domine, & benedic hereditati tuæ, & rege eos, & extolle illos usque in æternum.*

Christo, qui caput est Ecclesiæ, glorificato, restat, ut corpus ejus, seu populus Dei, qui est peculiaris hæreditas Dei, quam acquisivit sanguine suo, pariter glorificetur. Dicit igitur Christus ad Patrem, vel Propheta ad Christum : *Salvum fac* &c. ut verò salves, *benedic* justificando, *rege* conservando, & protegendo in viâ, *exalta glorificando*, glorificatione perpetuâ.

PSALMUS XXVIII.

Titulus, & argumentum : *Psalmus David, in consumatione Tabernaculi.* Non

Non nulli volunt, ad literam in toto fere Psalmo agi de potentiâ Dei, & velle Davidem hortari populum ad laudandum Deum, qui potentiam suam solet manifestare admirandis operibus, quo solo verbo, sive imperio facit. Alii, quorum sublimior interpretatio, & dignior Davidico Spiritu esse videtur, volunt in hoc Psalmo celebrari Evangelicam prædicationem. Congruit verò titulus, in consummatione tabernaculi: nam cum David intelligeret tabernaculum fœderis esse figuram Ecclesie, quæ tabernaculum Dei cum hominibus dicitur in Apocal. C. 22. & simul etiam Spiritu revelante cognosceret, instrumentum, quo tabernaculum hoc novum perficiendum erat, fore prædicationem Evangelicam, ideo in consummatione tabernaculi illius umbratici, Spiritu S. inspirante, cantavit præconia vocis Domini, quæ tabernaculum verum construitur. Utramque explicationem breviter persequitur Bellar.

V. 1. *Afferte Domino filii Dei, afferte Domino, filios arietum.*

1. Excitat filios Dei, h. e. populum Dei peculiarem, cui notus erat Deus, ut potentiam Divinam honorent, victimis eo tempore consuetis, & prædicatione vocis & inclinatione corporis.

2. Vos per sanguinem agni immaculati effecti filii Dei, afferte agnos, offerete sacrifici

crificium gratiarum actionis, & laudis, ut patet ex *ψ.* seq.

ψ. 2. *Afferte Domino gloriam, & honorem; afferte Domino gloriam nomini ejus: adorete Dominum in atrio sancto ejus.*

Declarat sacrificium offerendum. 1. Voce, & opere glorificate Dominum; imò & corporis inclinatione illum veneramini, & per veram adorationem supremum Dominum agnoscite, & protestamini.

2. Per *atrium sanctum* intellige Ecclesiam Catholicam, quæ est veluti atrium, seu vestibulum tabernaculi cælestis; sensus deinde idem est.

ψ. 3. *Vox Domini super aquas, Deus Majestatis intonuit, Dominus super aquas multas.*

Causa, cur invitet ad laudandam potentiam Dei, est, quia vox Domini mirabilia operatur tum in elementis, tum in spiritali fabricâ Ecclesiæ.

1. Gen. C. 1. *Facta est vox Domini super aquas, cum Deus imperavit, ut aquæ dividerentur, & congregarentur in locum unum. h. e. in cavernas terræ, & terra habitabilis fieret. Deus majestatis intonuit, quia quomodo tonitruum nos continuo prosternit, & obedire cogit: ita ad imperium Domini*

Domini continuò aquæ recesserunt in humilia terra. Et quia tunc aquæ undique terram cooperiebant, factum est hoc tonitruum *super aquas multas*.

2. Describitur initium Evangelicæ prædicationis, dum Christus in aquis Jordanis est baptizatus: tunc audita est magnifica Dei Vox: *Hic est filius meus &c.*; tunc *intonuit super aquas multas*, quia institutum Baptisma & data virtus omnibus aquis regenerandi Dei filios.

¶ 4. *Vox Domini in virtute, vox Domini in magnificentia.*

1. Vox Domini, dividens aquas, non fuit inanis, & sinè effectu; ut pleraque tonitrua esse solent, quæ nihil, præter ingentem sonitum, habent; sed fuit vox plena virtute, & gloriâ, effectu continuò consequente.

2. Vox Evangelicæ prædicationis, ab ipso Deo inchoatæ, à Christo, & Apostolis propagatæ, non fuit inanis verborum strepitus, qualis multorum Oratorum, & Philosophorum est (sed *in virtute*, fuit efficacissima, *in magnificentia*) signis atque prodigiis confirmata.

¶ 5. *Vox Domini confringentis cedros, & confringet Dominus cedros Libani.*

1. Transfit ad operationem in aere. Docet mirabilem potentiam Dei, quæ rei tam exili, ac tenui tantam virtutem attribuit, ut etiam maximas arbores, ut sunt in monte Libano, in momento confringat.

2. Cedri Libani, ratione sublimitatis, sunt homines excelsi, sive magnitudine potentiæ, sive splendore sapientiæ, sive gloriâ eloquentiæ: ratione boni odoris, sunt homines deliciis, & voluptatibus dediti: ratione densitatis, & duritiei, sunt homines obstinati, & pertinaces in paternis erroribus. Has omnes cedros Evangelica prædicatio magnificè confregit, ad humilitatem, mansuetudinem Christianam, & ad fructus dignos pœnitentiæ faciendos perduxit.

ψ. 6. *Et comminuet eas tanquam vitulum Libani, & dilectus quemadmodum filius unicornium.*

1. Non solùm cedros confringet, sed etiam comminuet, ut fragmenta, quæ in varias partes sparguntur, exiliant, sicut salit vitulus per montem Libani, & ut salit filius unicornium: hic dicitur *dilectus*, quia speciosum, & amabile animal est, præsertim quando juvenculus unicornis est.

B

2. Evan-

2. Evangelica prædicatio non solum homines potentes, & sapientes humiliabit, sed etiam rediget ad parvitatem exigui vituli, qui pascitur in monte Libano. Per *vitulum*, intellige Christum, qui non solum humilis, & mansuetus fuit, more lactentis vituli, sed etiam immolatus in sacrificium Deo. *Et dilectus* &c. tunc, quando cedri Libani contractæ fuerint apparebit *dilectus*, qui est Christus, dilectissimus Patri, & desideratus cunctis gentibus; apparebit, inquam, non amplius ut inermis vitulus, sed ut filius fortissimi unicornis. Majestas enim Divina, & omnipotentia Christi tunc primum apparere cœpit, cum per Evangelicam prædicationem piscatorum, Oratores, & Philosophi, & ipsi etiam Principes mundi credere cœperunt in Christum. De viribus unicornis, sive Rhinocerotis, vide Job. 39.

ψ. 7. *Vox Domini intercidentis flammam ignis, vox Domini concutientis desertum, & commovebit Dominus desertum Cades.*

Transit ad operationem in igne, & terrâ.
1. Vox, seu potentia Domini intercidit flammam ignis, dum, ad ejus imperium, varia mittuntur è nubibus, quasi è cælestibus caminis, fulmina in terras, quibus

bus nihil terribilius hominibus accidere solet.

1. Evangelica prædicatio dividit flammam ignis, dum per eam S. Spiritus in cordibus hominum jaculatur ignem Divini amoris, multis, & variis modis; in cuius rei signum apparuerunt in die Pentecostes super credentes *dispertita lingua, tanquam ignis*, Act. 1.

Operatio in terrâ. 1. Mirabilis potentia Dei, quæ, sicut montem Libani potest, cum voluerit, cedris omnibus spoliare, & desertum facere, ita è contrario potest ipsum desertum Cades, ubi nihil nasci solet, unicâ concussione parturire facere, & continuo arboribus, & animalibus replere.

2. Significatur, ad Evangelicam prædicationem convertendas esse etiam barbaras nationes, quæ antea caruerant culturâ spirituali, & irrigatione gratiæ Dei, ut comparatione aliarum nationum, desertæ dici possent. Quid si cum S. Hieron. dicamus significari, vera deserta paritura fuisse infinita agmina Monachorum, & sic deserta futura vernantia floribus Christi? Ipse, in vitâ S. Hilarionis testatur suo tempore in deserto Cades fuisse plurima monasteria.

v. 8. Vox Domini preparantis cervos, & revelabit condensa, & in templo ejus omnes dicent gloriam.

1. Jam potentiam Dei laudat in animalibus, & plantis. Mira Dei potentia in eo cernitur, quòd præpareret, seu faciat cervas parere: pariunt enim summâ difficultate, ut habemus Job. 39., quia tam perfectos foetus edunt, ut illi statim ad pastum pergant, nec redeant ad matrem. *Et revelabit &c.* Deus omnia penetrat, etiam densissimas silvas, & ubique operatur; & ideo omnes creaturæ Deum laudant, glorificant in mundo, qui est veluti templum ejus.

2. Evangelica prædicatio præparat homines spirituales, alta petentes, & venenosos serpentes Spiritu suo occidentes, ad partum mirabilium operum: quid enim mirabilius, quàm ut homo infirmus operetur opera meritoria vitæ æternæ? Et in extremo judicio tam erit evidens justitia Dei, ut in magno illo theatro, & templo omnes omnino, vel inviti, vel libenter glorificaturi sint Deum.

v. 9. Dominus diluvium in habitare facit, & sedebit Dominus Rex in æternum.

1. Ratio, cur omnia dicant gloriam Deo:

Deo: quia copiosum imbrem effundit super terram, ex quo rebus omnibus alimentum producit, & vita sustentatur: & ipse idem Deus sedebit Rex, & Dominus in æternum, omnia regens, gubernans, & disponens.

2. Cùm in extremo iudicio Dominus revelaverit condensa, & ab omnibus iustitia eius laudata fuerit, tunc *diluvium &c.* effundet omnia genera bonorum in bonos, & malorum in malos, & sublato de medio omni alio principatu & dæmonum, & impiorum hominum, *sedebit Dominus Rex in æternum.*

Ps. 10. Dominus virtutem populo suo dabit, Dominus benedicet populo suo in pace.

1. Concludit laudando demum potentiam Dei in hominibus, quibus dandum dicit à Deo robur contra omnes adversarios, & iis omnibus superatis, dulcissimam quietem, ac pacem.

2. Promittit populo Dei robur in hac vitâ contra tentationes, & benedictionem, ac pacem sempiternam in æternâ vitâ. Est pia quorundam observatio, qui *Vocem Domini* Septies in hoc Psalmo repetitam, 7. Ecclesiæ Sacramentis ita accommodant, ut *vocem Domini super aquas, Baptismo;*

vocem Domini in virtute, Confirmatio-
ni; vocem Domini in magnificentiâ, Eu-
charistiæ; vocem Domini confringentis
cedros, Pœnitentiæ; vocem Domini con-
cutientis desertum, Ordini; vocem Do-
mini intercidentis flammam ignis, Matri-
monio; vocem Domini præparantis cer-
vos, extremæ Unctioni convenire velint.

PSALMUS XXIX.

Titulus, & argumentum: *Psalmus Can-
tici, in dedicatione domus David.*

*Sensus literalis primus est gratiarum actio, quam
Deo cecinit David in dedicatione domus sue, in
Jerusalem magnificentissimè extructæ: tum enim
regnum suum à Deo confirmatum, & stabilitum
fuisse intellexit.*

*Sensus literalis secundus, & propheticus: Post
consummationem tabernaculi, quod est Ecclesia mi-
litans in terris, sequitur dedicatio domus, quæ est
Ecclesia stabiliter quiescens in celis, cujus funda-
mentum, quod est Christus, jam dedicatum est,
cum ad vitam immortalem, & gloriosam perve-
nerit.*

*V. 1. Exaltabo te Domine, quoniam suscepisti
me, nec delectasti inimicos meos super me.*

*1. Etsi tu, Domine, reipsâ exaltari
non possis, cum sis altissimus; faciam ta-
men, quod in me est, ut te altissimum esse*

omnes

omnes agnoscant : quoniam me de profundo humilitatis suscepisti, & exaltasti in solium Regni; unde factum est, ut, qui me ad necem quæsierunt, non habuerint materiam gaudendi ex meo interitu; sed contrâ materiam dolendi ex meâ exaltatione.

2. David in Personâ Christi, & Electorum, quos inter ipse futurus erat : Nunc verè te, Domine, cogitatione, & voce exaltabo, cùm ex meâ exaltatione cognoscam sublimissimam altitudinem tuam : nam ex imâ terrâ, & profundo miseriarum, ex ipsâ mortalitate suscepisti, & exaltâsti me ad gloriam resurrectionis, & immortalitatis, atque ad Regnum cœleste, ac sempiternum. Nec permisisti, ut potirentur desiderio suo, quo in sempiternum interitum meum anhelabant dæmones, & homines mali.

✠. 2. Domine Deus meus clamavi ad te, & sanasti me.

✠. 3. Domine eduxisti ab inferno animam meam, salvasti me à descendantibus in lacum.

1. Ideo non delectâsti inimicos meos, quia, cùm inter tot pericula mortis, & in tantâ animi ægritudine ad te clamavi, tu sanasti ægritudinem illam meam, & à morte propinquâ

pinquâ ita me liberasti, ac si ex ipso inferno me eduxisses *Salvasti &c.* Idem est.

2. Vulnera mea in cruce accepta sanâsti; eduxisti è Limbo animam meam, & per resurrectionem à mortuis me excitasti.

Omnes Sancti dicere poterunt: sanâsti me perfectissimâ sanitate corporis, & animæ; *eduxisti &c.* non permisisti, ut in infernum damnatorum descenderem; *Salvâsti &c.* Vitam, & salutem æternam mihi donâsti.

ψ. 4. *Psallite Domino Sancti ejus, & confitemini memoria sanctitatis ejus.*

Et David, acceptis beneficiis temporalibus, (& quisque Sanctorum, acceptis beneficiis æternis) parum esse judicans, si ipse solus Deo gratias agat, hortatur alios, qui similia beneficia perceperunt, ut Deum laudare non cessent, & *confitemini &c.* laudate eum, quòd tam paternè nostrî meminert, dando opem, & mittendo Filium suum, Salvatorem mundi.

ψ. 5: *Quoniam ira in indignatione ejus, & vita in voluntate ejus.*

1. Ratio, cur laudanda sit memoria sancta, quam de nobis habet Deus: si enim nos punit, id facit ex indignatione, quam peccata nostra provocant, h. e. ex justo judi-

judicio; sed alioqui in voluntate, & electione ejus non est poena, sed vita.

2. *Pater Filio suo non pepercit*, sed tamen ira, h. e. punitio fuit in Christo ex indignatione contra peccata nostra, & fuit castigatio illa brevissima; sed vita, & resurrectio Christi fuit planè ex electione, seu voluntate Dei.

ψ. 6. *Ad vesperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia.*

1. Ideo ira est in indignatione Dei, sed in voluntate, & beneplacito vita electorum, quia post fletum, ex castigatione, & poenitentia natum, statim succedet lætitia, & laus jubilationis ex remissione, & reconciliatione. Tempus nocturnum rectè tribuitur fletui, & diurnum lætitiae: cum enim peccamus, recedit à nobis lux gratiae Divinae; & redit, cum reconciliamur.

2. Versiculus in Christo ad literam est impletus: nam ad vesperam cum dolore mortuus est, & in matutino cum lætitiâ resurrexit.

ψ. 7. *Ego autem dixi in abundantia mea, non movebor in æternum.*

Vicissitudinem iræ, & vitæ; fletûs, & lætitiae nunc demonstrat in particulari, ac primò loquens in personâ suâ: Ego aliquan-

quando tantâ pace, & bonorum temporalium copiâ abundavi, ut existimarem illa mihi perpetuò adfutura. Videtur respicere ad tempus, quo, post cædem Goliath. 1. Reg. 18., diligebatur à Rege, à filio Regis, ab omni populo, fiebatque tribunus, & gener Regis.

✠. 8. *Domine in voluntate tua præstitisti decori meo virtutem.*

Ideo non movebor in æternum, quia tu, Domine, robur, ac vires præstitisti felicitati meæ, quia ita placuit tibi, ita decrevisti.

✠. 9. *Avertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus.*

1. Jam declarat rerum vicissitudinem. Paulò pòst, in medio cursu felicitatis, destituiti me favore tuo, & permisisti, ut in odium Regis inciderem: *Et factus sum conturbatus*, quia indè exilium, fuga, mortis periculum, & alia mala exorta sunt.

2. Tres versiculos de Christo sic intellige: Humanitas mea, ipsi gratiarum fonti Deo unita, dixit: nihil mihi nocere, & me perturbare poterit; quia tu, Domine, pulchritudini, & excellentiæ meæ, quâ præsto etiam Angelis, addidisti robur, & potentiam, nodum scil. insolubilem hypostaticæ unionis, idque ex voluntate tuâ,
cui

cui nemo potest resistere. Nihilominus tamen, manente vinculo hypostaticæ unionis, & illæ sâ pulcritudine gratiæ, avertisti ad tempus pro salute hominum faciem tuam à defensione meâ: voluisti, ut calicem amarissimæ passionis biberem, tunc voluntariè *conturbatus sum*, cœpi pavere, tædere &c.

✠. 10. *Ad te Domine clamabo, & ad Deum meum deprecabor.*

✠. 11. *Quæ utilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptionem?*

✠. 12. *Nunquid confitebitur tibi pulvis, aut annuntiabit veritatem tuam?*

1. Hic David, more Hebræis satîs usitato, ponit futurum pro præterito. Cùm, te avertente faciem, conturbatus sum, non desperavi de misericordiâ tuâ: sed ad te clamavi, & te deprecatus, dixi: quid tibi, Domine, proderit effusio sanguinis mei, dum ego ab inimicis occisus, putrescam in sepulcro? Certè pulvis non confitebitur tibi confessionem laudis.

2. Cùm Christus in passione ad Dominum clamavit *cum clamore valido, & lacrimis*, Hebr. 5., tunc ait: quæ utilitas erit gloriæ Dei, & saluti hominum in sanguine meo in cruce effuso, dum, ceterorum hominum

num

num more , corpus meum in sepulcro putrescit ? Nisi enim resurrexero , nec ego , nec alii mortales , qui ex se pulvis , & cinis sunt , facti spiritales aliis hominibus annuntiarent fidelitatem , & iustitiam Dei.

Eadem verba applica electis , qui post lapsum , pœnitentiâ ducti , clamaverunt ad Deum pro remissione peccati , ut possent Domino confiteri , & annuntiare aliis peccatoribus veritatem promissionum Dei.

ψ. 13. *Adjuvit Dominus , & misertus est mei , Dominus factus est adjutor meus.*

Hic patet , verba ψ. 10. rectè explicata esse pro tempore præterito. Affirmatum in personâ suâ , tum Christi , & electorum , clamorem suum à Deo fuisse exauditum.

ψ. 14. *Convertisti planctum meum in gaudium mihi , conscidisti saccum meum , & circumdedisti me lætitiâ.*

Hic est effectus exauditionis. 1. David ex misero exule Rex potens effectus , rectè ait : *Convertisti &c. conscidisti &c.* h. e. vestem lugubrem , quam destruxisti , ne usui esse possset , mutasti cum veste lætitiæ conveniente.

2. Significatur saccus miseriæ , vel mortali-

talitatis, & passibilitatis planè destructus, ut nunquam ampliùs in sanctis usui sit futurus, ac multò minùs in Christo, qui *resurgens à mortuis, jam non moritur.*

Ps. 15. Ut cantet tibi gloria mea, & non compungar, Domine Deus meus in æternum confitebor tibi.

Hic est ultimus finis gloriæ Christi, & Sanctorum omnium, Laus Dei. Ut cantet tibi gloria mea, & non gemitus meus, ex timore mortis, vel peccati. Vel cantet tibi gloria mea, & non ampliùs compungar aculeo mortis, vel peccati.

PSALMUS XXX.

Titulus, & argumentum: *In finem, Psalmus David, pro Extasi.*

Illà vox extasis non habetur in Hebræo, nec fortassis est addita à septuaginta interpretibus. Quisquis addiderit, videtur respexisse ad Ps. 28. hujus Psalmi. Extasis oritur, dum animus vel ex vehementi passione amoris, timoris, vel ex revelatione rapitur ad considerandum aliquid tam intense, ut quasi corpus proprium deseruisse videatur. Videtur hic extasis orta ex repentino timore, & maximo Davidis, cum audivit Absolonem filium, & omnem populum contra se conspirasse, 2. Reg. 15. Theodoretus, & Euthymius Psalmum intelligunt de Davide,

Davide, fugiente persecutionem Absolonis; potest etiam accommodari Ecclesia, inter persecutionum angustias gementi.

ψ. 1. *In te Domine speravi, non confundar in æternum, in justitia tua libera me.*

David Rex fugiens persequentem Absolonem, omni humano auxilio destitutus, ait: *In te, Domine speravi, & ideo confido, quòd nunquam frustrandus spe meâ sim, quia tu omnipotens, & fidelissimus es. Igitur libera me juxta hanc spem meam, & ob justitiam tuam, quâ impios punire soles, & innocentes liberare.*

ψ. 2. *Inclina ad me aurem tuam, accelera, ut eruas me.*

Quia persecutio urgebat, & amici David 2. Reg. 17. per nuntios ei significaverant, ut non quiesceret, sed fugere perseveraret, nisi opprimi vellet, petit velociter exaudiri, & de periculo erui.

ψ. 3. *Esto mihi in Deum protectorem, & in domum refugii, ut salvum me faciās.*

Verba sunt clara. *In domum refugii*, h. e. *sis instar domûs, aut arcis munitissimæ, in quam tutò confugere possim.*

ψ. 4. *Quoniam fortitudo mea, & refugium meum es tu: & propter nomen tuum deduces me, & enutries me.*

Est

Et propter nomen &c. David ob repentinam fugam, nec quò iturus esset, sciebat, nec unde alimenta conquireret: unde divinâ providentiâ factum est, ut ei Siba occurreret cum 200. panibus, & 100. alligaturis uvæ passæ, & duobus utribus vini. Itaque ait: ad gloriam nominis tui deduces me ad locum tutum, & ad nutrimentum cibos providebis.

ψ. 5. Educes me de laqueo hoc, quem absconderunt mihi, quoniam tu es protector meus.

Non solùm duces me in locum tutum, & ibi enutries; sed etiam liberabis &c. Laqueum absconditum vocat occultam conjurationem factam in Hebron cum Absolone contra se, nil tale cogitantem.

ψ. 6. In manus tuas commendo spiritum meum, redemisti me Domine Deus veritatis.

Quamvis bonâ spe dixerit, *educes me &c.*, tamen quia de vitâ nondum securus erat, addit: curæ tuæ commendabo vitam meam, quia tu Deus fidelissimus sæpe me de morte redemisti.

ψ. 7. Odisti observantes vanitates supervacue.

ψ. 8. Ego autem in Domino speravi, exultabo, & letabor in misericordia tua.

Alia ratio, cur Deo vitam commendet. Quia odio habere soles, qui non sperant in

tuo

tuo adjutorio, sed in rebus vanis, ut sunt somnia, auguria &c., vel assutia hominum. *Supervacue* h. e. quæ sine Deo, vel contra Deum nihil valent. *Ego autem &c.* Et ideo *exultabo &c.*, quia sperantes in te misericordia tua non deserit.

ψ. 9. *Quoniam respexisti humilitatem meam, salvasti de necessitatibus animam meam.*

ψ. 10. *Nec conclusisti me in manibus inimici, statuisti in loco spatiofo pedes meos.*

Allegat alia beneficia, ut gratum se ostendens, provocet Deum ad similia concedenda. Quoniam pignus habeo misericordiae tuæ, liberationem ex persecutione Saulis: tunc enim respexisti abjectionem, & afflictionem meam, & salvasti me de angustiis, ex quibus me eximere non poteram. Non permisisti, ut Saul, qui me quærebat ad necem, voto suo potiretur; sed fecisti, ut ex angustiis liberatus, ambulare possem, quocunque vellem.

ψ. 11. *Miserere mei Domine, quoniam tribulor: conturbatus est in irâ oculus meus, anima mea, & venter meus.*

Ex recordatione præteritorum beneficiorum orat pro futuris. Sicut aliàs miseratus es, ita & nunc, cum iterum tribulor;

lor; *miserere mei*: Dein incipit enumerare tribulationes præsentēs. In irâ tuâ, quâ peccatum meum punis, oculus corporis præ lacrimis caligavit, vel oculus mentis obtenebratus est; anima timore magno concussa est, & *venter animæ meæ*, h. e. memoria, quæ est receptaculum cogitationum, turbata est. Meminit ergo 3. animæ partium, dum per *oculum*, intellectum; per *animam*, voluntatem; per *ventrem*, memoriam intelligi voluit.

ψ. 12. *Quoniam defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus.*

David jam senior verè ait, ætatem consumptam in continuo mœrore. Primis 30. annis persecutiones ferè continuas passus est. Dein Rex primis 7. annis cum progenie Saulis; post cum vicinis nationibus, & proprio filio bella gessit. Demum ipsa gubernandi sollicitudo, si quis coràm Deo officio fungi velit, gemere facit sub onere.

ψ. 13. *Infirmata est in paupertate virtus mea, & ossa mea conturbata sunt.*

Ad præteritas afflictiones accessit hæc ultima: *ossa mea, &c.* robur, & vires pristinas amisi ob inopiam. Fugerat David sinè ullo comœatu, per loca deserta, &

C

sæpe

sæpe nudis pedibus. Vide 2. Reg. c. 15
16. 17.

ψ. 14. *Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium, & vicinis meis valde, & timor notis meis.*

Ex novissimâ hâc persecutione ortum est, quòd cœperim despici à vicinis populis, qui audierunt tam turpem meam fugam; quòd noti, & amici mei cœperint timere, ne, si mihi adhærerent, de vitâ periclitarentur apud Absolonem, si fortè is victor evaderet.

ψ. 15. *Qui viderunt me, foras fugerunt à me, oblivioni datus sum, tanquam mortuus à corde.*

Multi ex notis meis, qui viderunt me ita fugientem, & afflictum, longè à me recesserunt, timentes vitæ suæ, si mihi jungerentur: & ita mei obliti sunt, tanquam si cæsus, & sepultus essem.

ψ. 16. *Factus sum tanquam vas perditum, quoniam audivi vituperationem multorum commorantium in circuitu.*

Non solùm amici mei me dereliquerunt; sed etiam apud vicinos circumquaque contemptui habitus sum, quasi essem vas confractum, ad omnia inutile; quod vel indè patet, quia ego ipse audivi vituperantes me multos, Semei, aliósque. 2. Reg. 16.

ψ. 17.

ψ. 17. *In eo dum convenirent simul adversum me, accipere animam meam consiliati sunt.*

Dum in præsentiâ maledicor, & vituperantes audio; in absentia de me necando in Jerusalem consilium initur. 2. Reg 17.

ψ. 18. *Ego autem in te speravi Domine, dixi, Deus meus es tu, in manibus tuis sortes meæ.*

Quanta fiducia inter tot angustias! Ego autem in te speravi Domine: quare? quia dixi in corde meo: tu es protector meus: sortes vitæ, vel mortis meæ non pendent à sorte, sed à potentiâ, & voluntate tuâ, cui nemo resistere potest.

ψ. 19. *Eripe me de manu inimicorum meorum, & à persequentibus me.*

ψ. 20. *Illustra faciem tuam super servum tuum, salvum me fac in misericordia tua, Domine non confundar, quoniam invocavi te.*

Eandem petitionem repetit, sed additis argumentis ad Deum flectendum. Primò cupit reconciliari, si fortè adversus sit: *illustra &c.*, h. e. respice in me, quia servus tuus sum, ad tuum obsequium promptus. Reconciliatum me fac salvum, libera, non ob mea merita, sed ob misericordiam tuam. Demum *non confundar &c.* quia tu, Dominus bonus, & fidelis promisisti auxilium confidentibus in te.

¶. 21. *Erubescant impii, & deducantur in infernum, muta fiant labia dolosa.*

Prophetica imprecatio est, & continuò impleta. Nam Achitophel, qui erat præcipuus consiliarius Absolonis, & consilium dederat perniciosissimum contra David, dissipante Deo consilium ejus, confusionem suam non ferens, laqueo se suspendit, & sic ad infernum deductus est. Dicitur *impius*, quia filium ad necem patris concitabat: *labia ejus dolosa*, quia diu simulaverat se Davidis amicum; sed perfidiam suam datâ occasione prodidit.

¶. 22. *Quæ loquuntur adversus justum iniquitatem in superbia, & abusione.*

Labia illa dolosa Achitophelis justè obmutuerunt, quia contra Davidem, qui nullam injuriam fecerat, nec Achitopheli, nec Absoloni, loquebantur consilium iniquitate plenum, superbè contemnendo Davidem, & sic abutendo ejus nomine.

¶. 23. *Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te!*

¶. 24. *Perfecisti eis, qui sperant in te, in conspectu filiorum hominum.*

Jam exauditum se sentiens, ac Divinâ consolatione perceptâ, exclamat: *Quàm magna &c.* Verè multiplex est consolatio tua,

tua, Domine, quam infundis intus in abscondito cordis eorum, qui te colunt, diligunt, & filiali timore venerantur. Eam dulcedinem perfectam, cumulatam infundisti in corde eorum, qui renuunt consolari, nisi in te; hoc autem totum fecisti in conspectu, hebraicè *ex opposito filiorum hominum*, h. e. quantò hi magis augent dolores exteriùs, eò magis tu interiùs consolaris.

¶. 25. *Abscondes eos in abscondito faciei tuae, à conturbatione hominum.*

¶. 26. *Proteges eos in tabernaculo tuo, à contradictione linguarum.*

Declarat modum, quo sancti viri dulcedinem Dei in tribulatione percipiunt. Timentes te abscondes in loco abdito, quod est in facie tuâ; qui Deum sibi intimè præsentem cogitat, & ex consideratione Divinæ pulcritudinis in Dei amorem accenditur, est in latibulo tutissimo ab omni malo, quod homines conturbare solet. Eosdem timentes te *proteges* in te ipso etiam ab omni malo verborum; qui enim te testem habent, nihil curant sermones hominum. Deus est sibi ipsi tabernaculum, quia in seipso tantùm capitur: & qui per amorem, & contemplationem in Deo habitant, sunt in loco tutissimo contra omnia mala.

¶. 27. *Benedictus Dominus, quoniam mirificavit misericordiam suam mihi in civitate munita.*

Quæ dixerat generatim de consolatione Divinâ justorum in tribulatione, sibi, velut uni ex iis applicat, & gratias agit: *benedictus Dominus* qui mirabilem misericordiam erga me ostendit, abscondens me in abscondito faciei suæ, quod est velut civitas munitissima, ut jam nihil mihi nocere possit.

¶. 28. *Ego autem dixi in excessu mentis meae, projectus sum à facie oculorum tuorum.*

Accusat ipse se diffidentiae, quam passus fuerat initio persecutionis. Eo tempore, quo præ nimio terrore quasi mentis inops eram, dixi apud me: non placet tibi, ut amplius regnem, aut vivam; ideo abiecasti me à benigno vultu tuo, & auxilio solito destituiti.

¶. 29. *Ideo exaudisti vocem orationis meae, dum clamarem ad te.*

Ne diffiderem de bonitate tuâ, cum me videres in tantâ consternatione, continuo exaudisti &c. Illud ideo posset etiam verti verè, sive certè, est enim adverbium multa significans.

¶. 30. *Diligite Dominum omnes sancti ejus,*
qu-

quoniam veritatem requireret Dominus, & retri-
buet abundanter facientibus superbiam.

✠. 31. Viriliter agite, & confortetur cor ve-
strum, omnes qui speratis in Domino.

Hortatur pios, qui similia patiuntur,
ut non cessent diligere Dominum, atque
in eo sperare: quoniam etsi ad tempus im-
pii videantur impune grassari, tamen bre-
vi acerbissimè punientur. Veritatem requireret,
h. e. fideles servat Dominus.

PSALMUS XXXI.

Titulus, & argumentum: *Ipsi David*
intellectus.

Titulus indicat, Davidi, post commissum pec-
catum, per Dei gratiam apertos fuisse oculos mentis,
ut intelligeret, quàm graviter deliquisset, quod an-
tea, carnali delectatione occæcatus, intelligere non
potuerat. Jure Psalmus hic à S. Gregorio, & aliis
inter 7. pœnitentiales numeratur, cum totus con-
sumatur in peccato proprio deflendo, & in cohor-
tandis hominibus ad pœnitentiam.

✠. 1. Beati quorum remissa sunt iniquitates, &
quorum tecta sunt peccata.

✠. 2. Beatus vir, cui non imputavit Dominus
peccatum, nec est in spiritu ejus dolus.

Nemo meliùs novit, quàm dulcis sit
fanitas, quàm qui amissam deflet. O quàm
sunt

sunt illi felices, qui, postquam peccaverunt, non despiciuntur à Deo, sed per gratiam ejus excitati, convertuntur ad poenitentiam, & obtinent indulgentiam. *Quorum tecta &c.* idem est: peccata enim remitti est ita tegi, ut nusquam appareant. Dein transit ab indulgentiâ, quæ est multorum, ad innocentiam, quæ est paucorum: O verè beatus, ac felix, quicumque ille est, qui nihil fecit, quod in peccatum vel à Deo imputari potest, *nec est dolus &c.* nec peccavit factò, imò ne verbo, & cogitatione; spiritus enim cordis sunt cogitationes, & spiritus oris sunt verba.

ψ. 3. *Quoniam tacui, inveteraverunt ossa mea, dum clamarem tota die.*

Illi quidem sunt beati; sed ego miser sum, qui non solùm innocentiam non servavi; sed longo tempore distuli per confessionem peccati indulgentiam quærere: & ideo post agnitam culpam meam, cœpi tam assiduè clamare, ut ferè consumptum sit omne robur meum. Fuit autem iste clamor doloris, & compunctionis, qui verè rugitus dici potest.

ψ. 4. *Quoniam die ac nocte gravata est super me manus tua, conversus sum in arumna mea, dum configitur spina.*

Non

Non leviter, sed graviter me percutis, flagellando nimirum sine intermissione: propter ista flagella conversus sum ad cognitionem gravitatis peccati mei, dum stimulus conscientiae pungit. Multa mala Davidi propter peccatum contigerunt, mors infantis, nati ex adulterio; incestuosa pollutio filiae Thamar per fratrem Amon; hujus Amonis caedes per Absolonem; ejusdem Absolonis seditio, mors.

ψ. 5. Delictum meum cognitum tibi feci, & injustitiam meam non abscondi.

Ex agnitâ peccati magnitudine factum est, ut peccatum non ampliùs taceret, & occultaret, sed palam confessus sit Deo, & hominibus, imò toti mundo per scripturam Psalmorum. Dum ait, se Deo manifestâsse delictum suum, more humano loquitur: Judex enim etsi viderit reum delinquentem, ut tamen id juridicè sciat, conatur reum aliunde convincere: sic Deus flagella, quasi tormenta, aut quæstionem adhibuit, ut David palam confiteretur.

ψ. 6. Dixi, confitebor adversum me injustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.

Ad solatium pœnitentium declarat in-

effabilem Dei misericordiam, quam in se ipse expertus est. Compunctus corde, statui continuò confiteri, méque reum, & peccatorém apertè declarare; & tu non expectâsti vocem illam, quâ dixi: *peccavi Domino*; sed ex paternâ benignitate remissisti &c., quod ex Propheta tuo Nathan intellexi, qui ait: *Dominus transtulit peccatum tuum à te.*

✿. 7. *Pro hac orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno.*

✿. 8. *Veruntamen in diluvio aquarum multarum, ad eum non approximabunt.*

Hâc de causâ, quia tu tam clementer ignoscis pœnitentibus, fiduciam te orandi sumet omnis pius, omnis verè pœnitens; orabit autem, antequam tempus misericordiæ finiatur, dum hæc vita durat, dum ad pœnitentiam Deus invitat: ut in novissimo die, quando veluti diluvium quoddam inundabunt super impios omnia pœnarum genera, & præterierit tempus orationis, & pœnitentiæ, tunc ipsi salvi sint ab hujusmodi pœnis.

✿. 9. *Tu es refugium meum à tribulatione, quæ circumdedit me: exultatio mea erue me à circumdantibus me.*

Acceptâ indulgentiâ quoad culpam, pe-
tit

tit etiam indulgentiam quoad pœnam, liberationem nempe à tribulatione, in quam incidit ob peccatum. *Tu es &c.* non habeo tutum refugium, nisi in tuâ misericordiâ; undique deficiunt amici, & cingor ab inimicis: tu solus es causa omnis meæ lætitiæ: *erue me &c.*

ψ. 10. *Intellectum tibi dabo, & instruam te in via hac, qua gradieris, firmabo super te oculos meos.*

Dominus, ad orationem servi sui, pollicetur opem, & tria promittit: primò prudentiam interiorem, ut possit cavere insidias hostium, & discernere amicos ab inimicis: secundò auxilium externum singularis providentiæ Dei, sinè quo in multis periculis homines etiam prudentissimi versantur: Tertio perseverantiam, in gratiâ, quod est maximum beneficium, & proprium Electorum. Tunc autem Deus *firmat oculos &c.*, si duo priora beneficia constanter præstet.

ψ. 11. *Nolite fieri sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus.*

Hortatur omnes, ut suo exemplo discant sapere. Nolite duci solis sensibus, cum ratione præditi sitis: nolite sicut equi, & muli hinnire ad uxores proximi vestri,
sicut

sicut ego feci: nolite sicut indomiti, & feroces, morfu, & calcibus impetere pauperes, humiles, ut ego adversus Uriam feci.

ψ. 12. *In camo, & fræno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te.*

Prædicat mala, quæ eos sequentur, qui equos, & mulos imitari voluerint; more prophético prædictionem exprimit imprecando. Qui, velut ratione præditi, sponte ad te accedere per obedientiam recusant, hos capistro, & fræno, quasi equos, & mulos coercebis. Camus, & frænum, quo Deus nos à peccatis arcet, sunt calamitates.

ψ. 13. *Multa flagella peccatoris, sperantem autem in Domino misericordia circumdabit.*

Declarat camum, & frænum. Peccator impœnitens multis flagellis atteretur hîc, & nisi resipiscat, flagellabitur æternum. Flagella sunt ærumnæ, quæ si desint, sufficit ipsum peccatum, quod parit timores, remorsum, pericula &c. Contra justus, qui non confidit in vanitate mortalium, sed in Deo, per misericordiam Dei undique tutus erit contra flagella: quid enim noceat ei, cui omnia cooperantur in bonum, & cujus passiones
con-

convertuntur in gloriam? ideo rectè concluditur Psalmus.

ψ. 14. *Letamini in Domino, & exultate justi, & gloriamini omnes recti corde.*

Magnam habetis, ô justî, materiam gaudendi, & exultandi, sed in Domino, à quo sunt tanta bona, quibus affluitis; gloriamini, h. e. cum lætitiâ laudate Deum.

PSALMUS XXXII.

Titulus, & argumentum: *Psalmus David.*

Exhortatur justos homines ad laudandum Dei potentiam, providentiam, & bonitatem; hortatur autem justos, tum quia non est speciosa laus in ore peccatoris; tum quia potentia, providentia, & bonitas Dei ipsis potissimum justis utilissima est.

ψ. 1. *Exultate justi in Domino, rectos decet collaudatio.*

Vos justî cum lætitiâ laudate Deum, quia hoc vobis potissimum convenit, nec tantum singillatim, sed & conjunctim laudare Deum.

ψ. 2. *Confitemini Domino in cithara, in psalterio decem chordarum psallite illi.*

Hortatur rursus justos, ut Deum laudent non tantum voce, sed &, ut moris erat, instrumentis musicis, Mysticè: lauda-

laudate non solum verbis, sed & operibus, praesertim perfectâ observatione Decalogi, significati per psalterium 10. chordarum.

Ps. 3. *Cantate ei canticum novum, bene psallite ei in vociferatione.*

Monet, ut omnia accuratè fiant, & diligenter. Laudate Deum cantico aliquo novo, ad rem praesentem aptè composito: *in vociferatione*, canite vocibus, & instrumentis non frigidè, sed magno cum sonitu, utique ad significandum affectum.

Ps. 4. *Quia rectum est verbum Domini, & omnia opera ejus in fide.*

Prima ratio Deum laudandi est ejus bonitas. *Quia verbum*, mandatum, prohibitio, promissio, comminatio &c. justissima, fidelissima, & sanctissima sunt; & *opera sunt in fide*, seu verbis conformia, fidelia, justa, sancta.

Ps. 5. *Diligit misericordiam, & judicium: misericordia Domini plena est terra.*

Sanctitas verborum, & operum Domini nascitur ex sanctitate voluntatis. Deus enim amat primùm largiri bona gratiæ suæ; post secundùm opera cujusque reddere praemia, vel supplicia; atque ita
om-

omnes viæ Domini misericordia, & veritas.

ψ. 6. Verbo Domini celi firmati sunt, & spiritu oris ejus omnis virtus eorum.

Secunda ratio Deum laudandi est ejus potentia, cujus primarius, & maximè conspicuus effectus est fabrica Cœli. Hanc molem Deus fecit sinè labore, sinè morâ temporis, sinè ministris, nempe solo verbo fecit, & eis æternam stabilitatem attribuit. *NB.* In hoc *ψ.* latet mysterium SS. Trinitatis: Dominus Pater per Verbum creavit Cœlos, utique non sinè Spiritu S.

ψ. 7. Congregans sicut in utre aquas maris, ponens in thesauris abyssos.

Pergit explicare potentiam Dei. Congregat Deus aquas maris in locum unum, ac si utrem impleret, h. e. facillimè, nullo negotio. *Ponens &c.* idem dicit: aquas multas, quæ ab initio mundi erant super terram, & usque ad Cælum pertingebant, in angustiis terræ cavernis conclusit, ac si recondideret pecunias in thesauris.

ψ. 8. Timeat Dominum omnis terra: ab eo autem commoveantur omnes inhabitantes orbem.

Occasione potentia Divinæ, hortatur omnes, ut timeant Dominum tantæ potentia,

tentiæ, & majestatis: contremiscant ab eo Domino, videlicet aliquid jubente, ne mandata ejus prævaricentur.

ψ. 9. *Quoniam ipse dixit, & facta sunt, ipse mandavit, & creata sunt.*

Ratio, cur solus Deus timendus: quidquid est extra Deum, nihil nobis nocere potest, nisi Deus permiserit; & nihil extra Deum, nos ab ejus irâ defendere potest: omnia enim ab ejus nutu dependent, & habent, ut sint.

ψ. 10. *Dominus dissipat consilia gentium: reprobatur autem cogitationes populorum, & reprobatur consilia Principum.*

Tertia ratio Deum laudandi est ejus Sapientia. Quidquid homines consultando deliberant, quamvis consilia eorum sapientissima, & prudentissima videantur, Deus in momento infatuare, & irritare potest. Dicit autem idem bis. Verè mirabilis est Dei sapientia, quæ sapientes in astutiâ suâ comprehendit, & ineffabili ratione ita nonnunquam consilia illorum infatuat, ut, quæ utilissima sibi judicant, & perniciem, & interitum illis adferant.

ψ. 11. *Consilium autem Domini in æternum manet, cogitationes cordis ejus in generatione, & generationem.*

Do-

Dominus quidem inscrutabili sapientiâ suâ facit humana consilia sine sibi proposito frustrari: at humana prudentia nihil omninò potest adversus consilium Dei: quidquid enim semel decrevit, fiet prorsus eo modo, quo fieri decrevit, & stabile erit in æternum.

ψ. 12. *Beata gens, cujus est Dominus Deus ejus, populus, quem elegit, in hereditatem sibi.*

Beati sunt illi homines, qui pro Deo non agnoscunt, nisi unum illum Dominum, *cujus verbo cali firmati &c.* Et simul beati illi homines, quos idem Dominus elegit in populum peculiarem, & quasi propriam possessionem, & hæreditatem: qui Deum habet, etsi aliis careat, in Deo habet omnia.

ψ. 13. *De celo respexit Dominus, vidit omnes filios hominum.*

ψ. 14. *De preparato habitaculo suo respexit super omnes, qui habitant terram.*

Verè beata gens: nam cùm Dominus ejus de cælo, tanquam altissimâ speculâ, videat omnes homines, & cognoscat, neminem, ut ut fortissimum, aut potentissimum, posse propriis viribus salvum fieri; oculo tamen paterno peculiariter populum suum respicit, adjuvat, & salvat.

D

ψ. 15.

¶. 15. *Qui finxit singillatim corda eorum, qui intelligit omnia opera eorum.*

Declarat, Deum non vidisse de cælo filios hominum modo confuso, quo nos videmus longè posita. Deus, qui creavit animas singulorum, etiam distinctè cognoscit animas, corda, cogitationes &c.

¶. 16. *Non salvatur Rex per multam virtutem, & Gigas non salvabitur in multitudine virtutis suæ.*

Ille, qui videt omnia, hoc videt, neminem propriâ virtute posse liberari à malis, quæ nos circumstant, sed egere omnes misericordiâ Dei. Pro exemplo ponit eos, qui maximè suis viribus videntur posse gloriari.

¶. 17. *Fallax equus ad salutem, in abundantia autem virtutis suæ non salvabitur.*

Nec vires alienæ, nec propriæ homini sufficiunt ad resistendum instanti periculo, ut dictum est; nec si fugiendum sit, equis sufficit velocitas, quæ sæpe impediri, vel præveniri potest: fallitur itaque, qui in eâ confidit: equus enim abundans virtute, h. e. celerrimus, nec ideo se, nec sessorem liberabit à periculo.

¶. 18. *Ecce oculi Domini super metuentes eum, & in eis, qui sperant super misericordia ejus.*

ψ. 19. *Ut eruat à morte animas eorum, & alat eos in fame.*

Concludit discursum, quo probat, beatam esse gentem, cujus Deus est Dominus. Nam videt quidem Deus omnes homines, & intelligit, quàm parùm possint, nisi ipse adjuvet; sed tamen peculiariter in eos, qui Deum colunt, & in ipso verè confidunt, dirigit oculos suos, & juvat, tum ut à mortis periculo liberentur, tum ut tempore famis commodè sustententur. Hæc facilè spiritualiter, intelliguntur.

ψ. 20. *Anima nostra sustinet Dominum, quoniam adjutor, & protector noster est.*

Justos, tot beneficiis Dei confirmatos, inducit respondentes: quidquid acciderit, permanebimus in Dei timore, & amore; expectabimus patienter consolationem duntaxat de cælo.

ψ. 21. *Quia in eo letabitur cor nostrum, & in nomine sancto ejus speravimus.*

Quia à Deo adjuti, & protecti sumus, ideo exultabimus, & in nomine, h. e. in Domino ipso speravimus.

ψ. 22. *Fiat misericordia tua Domine super nos, quemadmodum speravimus in te.*

Concludit per orationem: addatur semper nova misericordia super nos, sicut de
D 2 tuâ

tuâ bonitate futurum speravimus, & nobis ipsis promissimus.

PSALMUS XXXIII.

Titulus: *Davidi, cum immutavit vultum suum coram Abimelech, & dimisit eum, & abiit.*

Titulus ad duas historias referri potest, quæ habentur 1. Reg. c. 21. Prior historia narrat, Davidem fugientem à facie Saul Regis, venisse ad Achimelech Sacerdotem, atque ab eo panes, & arma postulâsse, neque ei indicâsse fugam suam; sed simulâsse, secretum Regis negotium se habere, ob quod tantopere festinaret. Posterior historia refert, Davidem confugisse ad Achis Regem Philistæum; sed cum servi ejus Regis incitare cœpissent Dominum suum in necem Davidis, tum Davidem insaniam, & fatuitatem simulare cœpisse, atque eâ ratione mortem evasisse. Ad hanc posteriorem historiam titulum referunt SS. Basil. Aug. Hieron. Euthym., & pluribus probat Bellar. Nec obstat, quòd in titulo ponatur *Abimelech*: nam docet S. Basilus, illud fuisse nomen commune Regibus Philistinorum, sicut Pharaon erat nomen commune Regibus Ægyptiorum, & Cæsar Imperatoribus Romanorum.

Argu-

Argumentum Psalmi est *gratias agere Deo pro beneficio liberationis à periculo illo mortis imminenti, & hâc ratione exhortari omnes ad amandum Deum, & sperandum in eo.* Intelligebat enim *vir pius, suam illam omnem industriam, quam adhibuit simulando stultitiam, parùm fuisse profuturam sinè adjutorio, & favore Divino.*

Psalmus est Alphabeticus: incipit enim 1. *Û.* à primâ literâ Alphabeti, 2. *Û.* à secundâ, & sic de cæteris; quod videtur ideo factum, ut faciliùs memoriæ mandaretur, & sæpe à fidelibus cantaretur.

Û. 1. Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo.

Nunquam obliviscar hodiernum beneficium; quoad vixero, Deum benedicam, & laudabo.

Û. 2. In Domino laudabitur anima mea, audiant mansueti, & latentur.

Nec solùm ego idcirco benedicam Dominum, sed & ego laudabor ab omnibus, quòd tam mirâ arte Regem eluserim: laudabor tamen *in Domino*, cui præcipua laus debetur, qui tam providè consilium inspiravit, & ad effectum promovit. *Mansueti, humiles, Deum timentes, quibus similia, quæ passus sum, solent esse communia, hoc audiant, & Deum benedicant.*

✠. 3. *Magnificate Dominum mecum, & exaltemus nomen ejus in idipsum.*

Alloquitur mansuetos, quos jufferat audire: Dominum, qui solus verè magnus est, magnum esse confiteamur: *nomen ejus*, notitiam, & famam, vel potentiam, & majestatem coram aliis *in idipsum*, unà extollamus.

✠. 4. *Exquisivi Dominum, & exaudivit me, & ex omnibus tribulationibus meis eripuit me.*

Ratio, cur velit Deum semper benedicere. Cùm premerer angustiis, ad Dominum confugi, & solitâ suâ benignitate me exaudivit: conatus est me Saul Rex & manu suâ, & per satellites suos occidere, & protegente Domino, manus ejus effugi: fugiens præ festinatione, nec arma, nec cibum capere potui, & continuo Deus per Achimelech panes, & arma providit: Paulò post imprudens incidi in manus Achis Regis Philistinorum, sed, inspirante, & protegente Deo, mirâ arte periculum declinavi: & ita *ex omnibus tribulationibus*, quæ hucusque mihi acciderunt, eripuit me amantissimus Deus.

✠. 5. *Accedite ad eum, & illuminamini, & facies vestrae non confundentur.*

Efficaciter hortatur ad amorem, timorem,

rem,

(o)

rem, spem in Deo. Tribulati accedite
per fidem, & orationem ad Deum, per-
cipite lumen consolationis, & lætitiæ;
nolite timere repulsam, exaudiet, & ex-
cipiet vos.

¶. 6. *Iste pauper clamavit, & Dominus ex-
audivit eum: & de omnibus tribulationibus ejus
salvavit eum.*

Probat exemplo suo, securè acceden-
dum ad Deum. Iste pauper David, omni
ope destitutus, ita ut etiam panem à sacer-
dote mendicaret, clamavit cum fide, &
fiduciâ, & Dominus exaudivit &c.

¶. 7. *Immittet Angelus in circuitu timentium
eum, & eripiet eos.*

Jam probat ratione, accedendum ad
Deum. Angelus Domini, cùm videt ju-
stos in periculo, ipse se immittet, & more
castrorum circumdabit, & proteget eos.
Quanta securitas, & pax debet esse in cor-
de timentium Deum, cùm unus Angelus
Custos suppleat vicem exercitûs?

¶. 8. *Gustate, & videte, quoniam suavis est
Dominus: beatus vir, qui sperat in eo.*

Nunc hortatur eos, ut experiantur,
rem ita esse: facite periculum, incipite
jactare in Deum omnem sollicitudinem ve-
stram, inhærendo illi, dimissis omnibus

consolatoribus aliis : & cognoscite, quoniam dulce est, requiescere in sinu summi boni. Beatus, qui certâ spe in Deo recumbit.

ψ. 9. *Timeate Dominum omnes sancti ejus, quoniam non est inopia timentibus eum*

Post exhortationem ad experiendum dulcedinem Dei, hortatur ad perseverandum in justitiâ, & caritate Dei, quæ est fundamentum fiduciae, per quam accedimus ad Deum. Justissimis viris nihil deest: si desint temporalia, non deest patientia, melior divitiis.

ψ. 10. *Divites eguerunt, & esurierunt: inquirentes autem Dominum non minuentur omnino bono.*

Divites impii sæpe ad extremam inopiam sunt redacti; qui in solo Deo spem suam positam habent, nihil boni iis deerit. Vel sensu magis recondito: qui divitias temporales amant, nunquam satiantur, esurientes plura; qui infinito bono inhaerent, in eo habent omnia.

ψ. 11. *Venite filii, audite me, timorem Domini docebo vos.*

Venite ad me, ad scholam Spiritûs S.: audite Spiritum Domini per linguam meam loquentem: docebo, quanta sit utili-

utilitas timoris Domini, & in quâ re timor iste sit positus.

ψ. 12. *Quis est homo, qui vult vitam: diligit dies videre bonos?*

Qui dicunt, se velle vitam beatam, & tamen non ingrediuntur viam, quæ ad illam ducit, non videntur verè, ac seriò velle vitam beatam, sed umbram solùm vitæ: ideo interrogo, quis est, qui verè, ac seriò vult vitam veram, & dies felices vivere?

ψ. 13. *Prohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum.*

ψ. 14. *Diverte à malo, & fac bonum: inquire pacem, & persequere eam.*

Ut timor Domini te perducatur ad vitam bonam, ac felicem, ne Deum offendas linguâ, mentiendo, pejerando, detrahendo, rixando &c.; dein cave peccata commissionis, ut homicidium, adulterium &c. *Fac bonum*, cave peccata omissionis, non honorando parentes, omittendo eleemosynas, orationes, jejunia &c. demum cave peccata cordis, iram, odia, invidentiam &c. *Inquire pacem*: boni viri est, non tantùm pacem habere, sed optare, quærere.

ψ. 15. *Oculi Domini super justos, & aures ejus in preces eorum.*

Ratio, cur fervantes mandata Dei, & caventes peccata, habeant vitam, & dies bonos: si enim cognoscant mala imminetia, & clament ad Deum, inveniunt apertas, & intentas aures ejus: si forte non cognoscant, Deus pro illis vigilat, & liberat à malis. Mira Dei bonitas in justos.

✿. 16. *Vultus autem Domini super facientes mala, ut perdat de terrâ memoriam eorum.*

Ex comparatione impiorum auget beneficium justorum: sicut oculi Domini super justos vigilant, ut eos custodiat: ita vigilant super injustos, ut funditus exterminentur & ipsi, & filii, & posterii. Si contrâ accidit, vel parentes ante tempus ultionis resipiscunt; vel posterii non imitantur peccata parentum; vel justo Dei judicio differuntur ejusmodi poenæ.

✿. 17. *Clamaverunt justî, & Dominus exaudivit eos, & ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos.*

Probat exemplis, oculos Domini super justos esse: *clamaverunt*, Abraham, Isaac, Jacob, Joseph, Moyles &c. *Liberavit eos*, saltem dando pretiosum patientiæ donum, & coronam gloriæ sempiternæ.

✿ 18. *Fuxta est Dominus iis, qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu salvabit.*

Docet

Docet modum, quo Deus justos liberat de tribulatione: non deserit eos, sed propè adest, dans patientiam, & consolationem ad fortiter sustinendum: neque hoc diu durabit, sed paulò post illos ipsos humiliatos, & afflictos corde, eruet de omni angustia.

¶. 19. *Multa tribulationes justorum, & de omnibus his liberabit eos Dominus.*

Humiles spiritu ita salvabit, ut, licèt eorum plurimæ sint tribulationes, inopia, morbi, ignominia, calumnia &c., iis tamen adferat in præsentem consolationem spiritualem, in futuro plenam liberationem.

¶. 20. *Custodit Dominus omnia ossa eorum, unum ex his non conteretur.*

Et quamvis ossa, & membra justorum vel devorentur, vel submergantur, vel comburantur &c., Deus tamen in die resurrectionis ea restaurabit. Alii explicant de ossibus internis, de fortitudine animi, quæ in sanctis, in maximis etiam persecutionibus, Deo custodiente, non deficit.

¶. 21. *Mors peccatorum pessima, & qui oderunt justum, delinquent.*

Impii, E. g. Athei, vel qui Dei providen-

dentiam, aut animam immortalem negant, non sibi persuadeant, suas quoque miseras in morte finire, quia tunc erit initium cruciatuum æternorum; & qui justos vexant, odio habent, aberrabunt à viâ veræ felicitatis.

ψ. 22. *Redimet Dominus animas servorum suorum, & non delinquent omnes, qui sperant in eo.*

Concludit, prædicendo justis contrariam sortem. Animas justorum, post mortem redimet ab omni malo, & ideo eorum mors est optima. Qui non in suis viribus, sed in Deo perfectâ spe confidunt, quæ nascitur ex patientiâ, & bonis operibus, non aberrabunt à scopo, sed ad illum omnes omnino pervenient.

PSALMUS XXXIV.

Titulus, qui est: Ipsi David, nihil habet novi. Argumentum Psalmi videtur esse Oratio Christi ad Patrem adversus persecutores suos, & corporis sui, quod est Ecclesia. Fortassis etiam David orat pro liberatione suâ, & contra Saul Regem, aliòsque persecutores suos.

ψ. 1. *Judica Domine nocentes me, expugna impugnantes me,*

Propositio generalis est, quâ petitur auxilium

xilium contra persecutores. Justo judicio
condemna eos, qui me injusto judicio con-
demnaverunt, & nocuerunt, quales fue-
runt judæi in Christum, & tyranni in
Christianos. Suscipe causam meam, ut,
expugnante te inimicos meos, ego tan-
dem victoriam referam.

*ψ. 2. Apprehende arma, & scutum, & ex-
urge in adjutorium mihi.*

Quia qui pugnat, debet instructus esse
armis, tum quibus repellat ictus adver-
sarii, tum quibus adversarium feriat, ideo
in hoc *ψ.* meminit armorum prioris, in
seq. *ψ.* verò posterioris.

*ψ. 3. Effunde frameam, & conclude adver-
sus eos, qui persequuntur me: dic anima mea,
salus tua ego sum.*

Evagina gladium, & stringe illum con-
tra persecutores meos. Illud *effunde* signi-
ficat facilem evaginationem, qualis est,
cum gladius politus, & lævis est: tunc
enim facile eximitur, & quasi funditur è
vaginâ. *Conclude*, h. e. manu acriter strin-
ge, ut fortiùs feriat. Ad majorem no-
stram fiduciam facit, quòd Deus etiam
armatus nos tueatur contra hostes quos-
cunque.

*ψ. 4. Confundantur, & reveantur quæren-
tes animam meam.*

Im-

Impii erubescant ob amissam victoriam,
qui quærunt me interficere.

v. 5. Avertantur retrorsum, & confundantur cogitantes mihi mala.

Non solùm confundantur, & pudore afficiantur, sed etiam recedant victi, & confusi, qui meditantur necem meam.

v. 6. Fiant tanquam pulvis ante faciem venti, & Angelus Domini coarctans eos.

Non solùm recedant, sed celeriter fugere cogantur, & dispergantur, ut pulvis à vento in varias partes magno impetu dispergitur. *Angelus Domini*, qui est potentior omni vento, coarctet, & impellat eos.

v. 7. Fiat via illorum tenebrae, & lubricum, & Angelus Domini persequens eos.

Fugientes juvari solent scientiâ viarum, itinere tuto, aut, si via sit lubrica, tarditate ambulationis; contraria omnia imprecatur David. Fugere cogantur in tenebris, & per viam lubricam, ut nec oculi, nec pedes officio fungi possint; & instante post eos, & urgente Angelo Domini, ut debeant in præcipitium, & exitium ruere. Judæi hodie, & alii Christi, & Ecclesiæ persecutores, justo Dei iudicio, versantur in tenebris ignorantiae, in lubrico

brico concupiscentiæ, & persequente eos irâ Dei, per continua peccata celerrimè festinant ad mortem sempiternam.

¶ 8. *Quoniam gratis absconderunt mihi interitum laquei sui: supervacue exprobrauerunt animam meam.*

¶ 9. *Veniat illi laqueus, quem ignorat, & captio, quam abscondit, apprehendat eum, & in laqueum cadat in ipsum.*

Hactenus locutus est in personâ Christi, & justorum, jam explicat tria genera persecutionum, quas pati solent iusti ab impiis. Primum genus: nullâ injuriâ à me laceffiti, mihi insidias struere non desinunt; & probro me affecerunt, tendentes mihi laqueos, & retia, quasi feræ silvestri. *Interitus laquei, seu mors quæ sita per laqueum. Veniat illi &c.* Imprecatio hæc prophetia est: in eundem ipsum laqueum, seu calamitatem insperatam, quam mihi paraverunt, ipsi incident. Justâ Dei providentiâ, hujusmodi sibi prius nocet, quàm aliis, ut fax se ipsam prius incipit consumere, quàm domum accendere.

¶ 10. *Anima autem mea exultabit in Domino, & dilectabitur super salutari suo.*

¶ 11. *Omnia ossa mea dicent, Domine quis similis tibi?*

¶ 12.

✠. 12. *Eripiens inopem de manu fortiorum
ejus, egenum, & pauperem à diripientibus eum.*

Explicat lætitiã singularem, quã per-
fundetur justus, cùm se perfectè liberum
esse cernet ab omnibus insidiantibus. Cùm
liberatus fuero, anima mea, quã vivo,
& sapio, præ lætitiã laudabit, & magni-
ficabit Dominum, & delectabitur super
eum, qui est salus ejus; nec anima solùm,
sed & omnes corporis partes præ lætitiã
gestient, & si sensum, & vocem haberent,
exclamarent utique, & dicerent: *Domine,*
quis similis tibi? nihil autem est in terrã, ne-
que in cælo te fortius, benignius, sa-
pientius, amabilius, qui tam potenter, &
misericorditer eripis pauperem de manu
hostis, multò fortioris ipso, qui violen-
ter ejus bona, & vitam ipsam rapere cu-
piebat.

✠. 13. *Surgentes testes iniqui, quæ ignorabam,
interrogabant me.*

✠. 14. *Retribuebant mihi mala pro bonis, ster-
rilitatem animæ meæ.*

Refert secundum persecutionis genus
contra justos, nempe falsa testimonia; &
nequitiam mirè exaggerat. *Surgentes*, non
exspectantes citationem, sed per se ve-
nientes. *Quæ ignorabam*, nec feceram, nec
• facere

facere cogitaveram. *Interrogabant me*, impudentes testes, qui non contenti falsum testimonium dicere coràm iudice, ipsum etiam virum justum coràm interrogare audent. *Retribuebant &c.* nullâ injuriâ laces-
siti, sed contra beneficiis affecti, ex merâ malitiâ ad calumniandum adducti. *Sterilitatem &c.* quærentes non leve aliquod malum, sed omnium maximum, puta vel desolationem, & vastitatem universalem, qualis S. Jobo contigit; vel infamiam nominis, ut apud homines nec fructum facere possit, &, quod jam fecit, pereat.

ψ. 15. *Ego autem, cum mihi molesti essent, induebar cilicio.*

ψ. 16. *Humiliabam in jejunio animam meam, & oratio mea in sinu meo convertetur.*

Significat medium, quo usus est contra hos persecutores. *Ego autem*, cum mihi molesti essent, non iis insultavi, reddendo malum pro malo, sed sacco indutus jejunare cœpi, fructum orationis non dubium exspectans, nempe celerem Dei placationem. Licet Christus nunquam legatur cilicio indutus orasse, id tamen Christo convenit in suis membris, quorum proprium est in miseriis ad cor suum redire, & Deum humiliter deprecari.

E

ψ. 17.

ŷ. 17. *Quasi proximum, & quasi fratrem nostrum sic complacebam, quasi lugens, & contristatus, sic humiliabar.*

Imò reddidi bonum pro malo: sic enim affectus fui erga quemque persecutorem, ut ad proximum, & fratrem, nec hoc solum, sed & inclinabam me ad eum, ex compassione dolens, & contristatus de malis ejus, quomodo pia mater inclinatur tristis ad filium languidum, & jacentem, David Saulem ut fratrem dilexit, mortuum ut filium deflevit. Christus flevit super urbem; gallinæ se comparat.

ŷ. 18. *Et adversum me lætati sunt, & convenerunt, congregata sunt super me flagella, & ignoravi.*

Refert tertii generis persecutores, qui non solum fraudibus, & calumniis, flagellis quoque justos aggrediuntur. Ego de malis eorum dolebam; ipsi de malis meis lætabantur; imò convenerunt adversum me, flagellis armati, ut me, si possent, occiderent; & ignoravi eorum consilia, & ideo præcavere non potui; vel: ita me patienter gessi, ac si, quid facerent, ignorarem.

ŷ. 19. *Dissipati sunt, nec compuncti tentaverunt me: subsannaverunt me subsannatione, frenderunt super me dentibus suis.*

Qui

Qui convenerant in unum, ut nocerent, & flagellarent, divisi sunt ab invicem, Deo dissipante eorum conventiculum: sed non propterea resipuerunt, vel non siluerunt, & quieverunt, ut par erat: sed potius tentaverunt me, nimirum ad iracundiam provocare, quia subsannaverunt me subsannatione irrisoriâ, & frenduerunt contra me dentibus suis, minas crudeles intentantes.

ψ. 20. *Domine quando respicies? restitue animam meam à malignitate eorum, à leonibus unicam meam.*

Expositis persecutionibus, in personâ justorum omnium, qui persecutionem patiuntur, Deum orat: quando te videre mala impiorum puniendo demonstrabis? restitue mihi vitam, quam pene amisit, dum est in manibus malignorum, quamque unicam habeo, restitue, inquam, liberando me ab iis, qui sunt velut leones ob crudelitatem, & ferocitatem.

ψ. 21. *Confitebor tibi in Ecclesia magna, in populo gravi laudabo te.*

Promittit, se non fore ingratum, si liberationem ab adversariis obtineat. Beneficium tuum publicè coram omnibus prædicabo. *Ecclesia magna, & populus gravis*

idem sunt : dicitur magna à multitudinè ; eadem est populus gravis , si tantus est, ut hostem non timeat.

¶. 22. *Non supergaudeant mihi , qui adversantur mihi iniquè , qui oderunt me gratis , & annuunt oculis.*

Redit ad orationem ¶. super. Non lætentur de interitu meo , qui me persequuntur fingentes amicitiam. *Qui oderunt &c.* idem est : qui sinè causâ , nullâ factâ injuriâ , me oderunt , & tamen fingunt amicitiam , annuendo oculis , salutantes , blandè aspicientes &c.

¶. 23. *Quoniam mihi quidem pacificè loquebantur , & in iracundia terræ loquentes dolos cogitabant.*

Probat istum oculorum annutum. Quoniam mecum verbis externis pacificè loquebantur , quasi amici essent ; sed præ iracundiâ cordis terreni , & animalis disrumpebantur , & dolos cogitabant , quibus me perderent.

¶. 24. *Et dilataverunt super me os suum : dixerunt , euge , euge , viderunt oculi nostri.*

Probat simulationem eorum : inimici iidem , qui aliquando blandiebantur , & annuebant oculis , postea cùm in easdem calamitates incidissem , quas illi fraudulenter

ter

ter concinnaverant, dilatato ore cœperunt apertè insultare, gaudere, ac dicere: vidimus tandem, quod tantopere cupiebamus. *Euge* est interjectio lætantis, vel cum gaudio exultantis, ut Latinorum *vah*.

¶. 25. *Vidisti Domine, ne fileas, Domine ne discedas à me.*

¶. 26. *Exurge Domine, & intende iudicio meo, Deus meus, & Dominus meus in causam meam.*

¶. 27. *Judica me Domine secundum justitiam tuam; Domine Deus meus, non supergaudeant mihi.*

Redit ad orationem, idem aliis verbis repetens ad insinuandum affectum. *Vidisti, Domine*, quanta sit oppressio pauperis servi tui; *ne fileas*, quasi non videas, aut non possis, aut non velis defendere sperantes in te: ne deseras me in tribulatione positum, quo modo faciunt, qui procul abeunt. Imò ne sedeas, quasi otiosè spectans, aut dormitans; sed exurge, & quasi justus iudex, & potens, intende animum ad litem, quam cum persecutoribus habeo; intende, inquam, in causam meam, & si justitia tua, quæ rectissima est, iudicat, me injustè ab adversariis opprimi, libera me de manibus eorum, ne ampliùs gaudeant de miseriis meis.

ψ. 28. *Non dicant in cordibus suis: euge, euge anima nostra, nec dicant, devoravimus eum.*

ψ. 29. *Erubescant, & reveantur simul, qui gratulantur malis meis.*

ψ. 30. *Induantur confusione, & reverentiâ, qui magna loquuntur super me.*

Explicat, quod dixerat: non *supergaudeant* &c. Non exultent in cordibus suis super vitam meam, quasi jam extinctam; non possint jactare, me ab eis, quasi à leonibus jam devoratum. Sed contrâ potius, amissâ spe victoriæ, erubescant, & verecundentur simul omnes inimici mei, qui nunc spe victoriæ gratulantur sibi de malis, mihi imminentibus. Nec solùm leviter erubescant, sed toti cooperiantur confusione, qui magnificè jactabant potentiam suam super me.

ψ. 31. *Exultent, & lætentur, qui volunt justitiam meam, & dicant semper, magnificetur Dominus, qui volunt pacem servi ejus.*

ψ. 32. *Et lingua mea meditabitur justitiam tuam, totâ die laudem tuam.*

Quemadmodum precatus est, ut iniqui contendantur: sic nunc precatur, ut justii exultent, & lætentur, qui bene sibi volunt, & amant innocentiam suam, vel cupiunt justitiam suam palàm apparere.

Exci-

Excitat quoque ad laudem Dei omnes, qui cupiunt pacem, secuturam ex liberatione suâ ab omnibus malis. Demum promittit gratitudinem suam, lingua mea frequenter exercebitur in prædicanda laude justitiæ tuæ. S. August. hoc loco piè monet, eum semper Deum laudare, qui semper bene agit.

PSALMUS XXXV.

Titulus: *In finem, seruo Domini David.*

Sensus est: Psalmus inspiratus seruo Domini Davidi, qui canendus est jugiter usque in finem, quique ad Christum pertinet, qui legis, & Prophetarum est finis.

Argumentum est, immensam ferè esse quorundam hominum malitiam, sed multò maiorem Dei misericordiam, & justitiam.

v. 1. Dixit injustus, ut delinquat in semetipso: non est timor Dei ante oculos ejus.

Describit duas primas peccati radices, quarum altera est in voluntate, quæ decernit malè agere; altera in intellectu, qui non cogitat timorem Domini, prohibentis peccatum. Injustus decrevit delinquere, & in peccatum consensit ideo, quia non cogitavit timorem Dei omnia videntis.

eu-
n.
qui
tia,
u-
nis
n;
i à
o-
&
ei,
de
m
ur
n-
u-
o-
m
ri
ti
-
el
e.

ψ. 2. *Quoniam dolosè egit in conspectu ejus, ut inveniatur iniquitas ejus ad odium.*

Probat, injustum non habere timorem Domini. Nam in conspectu ipsius Dei dolosè egit cum Deo ipso, & omnibus hominibus, adeò graviter, ut iniquitas ejus non inveniatur apud Deum ad veniam, sed ad odium, quod certè nunquam fecisset, Deum timuisset.

ψ. 3. *Verba oris ejus iniquitas, & dolus, noluit intelligere, ut bene ageret.*

Non tantùm dolosè agit, sed etiam verba ejus nihil aliud sunt, quam dolus, & iniquitas, ut vel lædat apertè, vel decipiat. Nec excusare se potest ignorantia, quia hæc voluntaria est: decreverat malè agere, &, ut malè ageret, scientiam bene vivendi contempsit.

ψ. 4. *Iniquitatem meditatus est in cubili suo; astitit omni viæ non bonæ: malitiam autem non odivit.*

Ordine retrogrado descripsit primò opera injusta, dein verba, nunc cogitationes. Opera, & verba illa non casu, sed in secreto cubilis sui præmeditatus, paravit, vel effudit. Dum inter meditandum varia consilia occurrerent, quasi viæ ad operandum, approbavit omnia mala consilia,

consilia, quia corrupta est ejus voluntas, & ideo malitiam amavit, non quia mala est, sed quia utilis visa est.

v. 5. Domine in celo misericordia tua: & veritas tua usque ad nubes.

v. 6. Justitia tua sicut montes Dei, judicia tua abyssus multa.

Transit nunc ad bonitatem Dei, quæ major est hominum malitiâ. Tam magna est misericordia tua, ut à terrâ ad cælum pertingat, & omnia repleat; item tanta est veritas, seu fidelitas tua, quæ facit observari, quod misericorditer promittitur. Justitia tua magna est instar montium altissimorum, quæ nubes aliquando superant. *NB.* Res magnæ dicuntur res Dei, *cedros Dei, montes Dei &c.* Demum judicia, quæ sunt æctus justitiæ, sunt inscrutabilia, sicut abyssus, quæ vorago oculis penetrari non potest.

v. 7. Homines, & jumenta salvabis, Domine, quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam, Deus.

Ostendit nunc, misericordiam Dei maximam esse. Conservas, nutris, reple temporalibus bonis non solum homines, seu eos, qui ratione utuntur, sed & jumenta, seu eos, qui, instar jumentorum,

E s

folo

solo sensu, & appetitu ducuntur. Et verè multiplicasti misericordiam tuam, Deus, qui tot blasphemos, maledicos &c. quasi manibus propriis sustentas, portas, alis, gaudiis replet &c.

ψ. 8. *Filii autem hominum in tegmine alarum tuarum sperabunt.*

Homines carnales, quos jumenta appellavit, corporali salute contenti esse debent, quam etiam solam noverunt, & appetiverunt: at filii hominum, quasi pulli sub alis gallinæ, ita illi sub alis tuis, Deus, amantissimè collecti, & quiescentes, omnia bona à te uno sperabunt. Quàm dulce est sub alis Dei foveri, & paternam ejus pietatem experiri.

ψ. 9. *Inebriabuntur ab ubertate domus tua: & torrente voluptatis tue potabis eos.*

Et quidem filii hominum in alterâ vitâ inter bona ineffabilia fruuntur plenâ satietate. Prima similitudo est à recipiente: *inebriabuntur &c.*; recipiens tunc est contentus, cum est plenus, ut nihil ampliùs appetat. *Et torrente &c.* hæc similitudo est ab ipsâ re, quæ datur: abundantia sapientiæ, & scientiæ divinæ, more torrentis, rapiet animum magno impetu ad amorem, & fruitionem summi boni.

¶. 10. Quoniam apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen.

Ideo torrente nos potabis, quia apud te est fons vitæ, unde torrens ille descendit. Fons vitæ, seu sapientiæ: vita enim Electorum consistit in hâc summâ sapentiâ, seu visione Dei. Dein metaphoras explicat: in te ipso, qui lux, & fons luminis es, videbimus te lumen inaccessibile, & indeficiens.

¶. 11. Præstende misericordiam tuam, scientibus te: & justitiam tuam his, qui recto sunt corde.

Docet, magna ista bona ad solos justos pertinere. Utitur, more Prophetarum, Imperativo pro Indicativo, ac bis idem dicit. Extendes hanc magnam misericordiam tuam ad eos solos, qui te cognoscunt notiâ familiaritatis, & amicitia, qui tibi obediunt, quorum preces exaudis. Felicitas æterna misericordia est, quia ex dono gratiæ justificamur; justitia est, utpote corona justitiæ, & merces meritum.

¶. 12. Non veniat mihi pes superbia, & manus peccatoris non moveat me.

Precaur pro dono perseverantiæ, ac præsertim contra vitium superbiæ, cui obno-

obnoxii sunt magni viri, qualis ipse erat. Non contingat mihi, ut incipiam habere affectum superbiæ, & operatio peccatoris non inducat me ad consensum peccati, & sic vel ex meo vitio, vel extentatione aliorum dejiciar de statu meo, & cadam.

¶. 23. *Ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem, expulsi sunt, nec potuerunt stare.*

Ratio, cur tantopere sibi timeat à superbiâ; ibi, ob superbiam ceciderunt primus Angelus cum sociis, primus homo cum uxore; & postquam exciderunt è statu gratiæ, expulsi sunt è loco felicitatis, nec stare potuerunt in eo, ubi posuerat eos Dominus, ad majora provehendos, si in bono perseverarent.

PSALMUS XXXVI.

Titulus, & argumentum: *Psalmus ipsi David.*

In titulo nihil est novi. Consulit animis pusillorum, qui facile scandalizantur, cum vident in hoc mundo impios prosperari, & inde dubitare incipiunt de providentiâ Dei, & animari ad imitanda opera impiorum. Psalmus non est continua oratio, sed collectio sententiarum, quas versiculi ordine alphabetico continent.

Aleph. ¶. 1. *Noli emulari in malignantibus, neque zelaveris facientes iniquitatem.*

¶. 2.

¶. 2. *Quoniam tanquam fœnum velociter
arescent, & quemadmodum olera herbarum citò
decident.*

Ne contendas cum malignantibus in
temporalibus bonis per fas, & nefas acqui-
rendis, neque irascaris, si minùs bene
æmulatio ista succedat: neque indigneris
succensus zelo super injustum, nempe ju-
dicans Deum, tot bonis iniquos afficien-
tem. ¶. 2. Aptè ostendit brevitatem tem-
poralis prosperitatis: fœnum enim, &
olera non habent profundas radices, ut
cedri, & palmæ, quibus comparari so-
lent justì.

Beth. ¶. 3. *Spera in Domino, & fac bonita-
tem, & inhabita terram, & pascere in divitiis
ejus.*

¶. 4. *Delectare in Domino, & dabit tibi pe-
titiones cordis tui.*

Absterruit nos à malo, nunc incitat ad
bonum. Si vis beatus, & felix esse, spe-
ra in solo Deo, omnis felicitatis authore:
sed ut spes firma sit, bene operare juxta
mandata Dei, & tunc securus *inhabita ter-
ram*; quis enim te expellet, si amicus ejus
fueris, cujus est terra, & plenitudo ejus?
imò terra ad te alendum abundè proferet
fructus suos. Ut tamen bene opereris,
sis

sis amicus Dei, & in eo securè confidas, ama Deum ex corde, & ille sit deliciae tuæ; & tunc securus eris, quia dabit tibi, quidquid cor tuum desiderabit. Si id aliquando non fiat, dat Deus homini aliquid melius, quod etiam scit veram petitionem cordis ejus, nempe ingens meritum patientiæ.

Gimel. v. 5. *Revela Domino viam tuam, & spera in eo, & ipse faciet.*

v. 6. *Et educet quasi lumen justitiam tuam, & judicium tuum tanquam meridiem.*

Antè remedium dedit contra morbum interiorem famis, sitis &c., jam dat contra morbum exteriorem persecutionis. Aperi in oratione coram Deo opera tua, & confide in Domino, qui faciet judicium, & justitiam: deteget falsitatem testium, ut innocentia tua, quæ erat quasi in tenebris sepulta ob calumnias, ab omnibus conspiciatur, ut sol in meridie. Patet hoc in historia Susannæ.

Daleth. *Subditus esto Domino, & ora eum.*

v. 7. *Noli emulari in eo, qui prosperatur in via sua, in homine faciente injustitias.*

Hæc verba: *subditus esto &c.* pertinent ad v. præced.; separantur hîc, quia ibi incipit litera Daleth. Semper Deo ad numerum obedias, & eum assiduè ora, ne, si vide-

videris hominem felicem , & simul inju-
stum , tu fias illius æmulus , h. e. ne ejus
felicitas tentet te , & inducat ad injustitiam.

He. v. 8. *Desine ab ira , & derelinque furo-
rem , noli æmulari , ut maligneris.*

v. 9. *Quoniam qui malignantur , extermina-
buntur , sustinentes autem Dominum , ipsi heredi-
tabunt terram.*

Dicit idem , quod ab initio ; inculcat
verò , ut magis inhæreat memoriæ. Cùm
videris impium florere , non irascaris , nec
incipias furere , dicens : Quare iste ini-
quus prosperatur ? ubi est justitia , ubi
providentia Dei ? Noli etiam , imitando
malignos , fieri eorum socius : quia hi ex-
terminabuntur de terrâ , & detrudentur
in infernum. Qui verò abstinent se ab
iniquitate , & à Domino mercedem suam
sperant , ipsi terram , quasi propriam hæ-
reditatem nunquam amittendam , possi-
debunt. Pii cùm migrant ad Deum , cæ-
lum , & terram acquirunt.

Vau. v. 10. *Et adhuc pusillum , & non erit
peccator , & quæres locum ejus , & non invenies.*

v. 11. *Mansueti autem hereditabunt terram ,
& delectabuntur in multitudine pacis.*

Imò malignantes citò exterminabuntur.
Et adhuc pusillum temporis pertransibit,
&

&

& peccator, qui videbatur felix, non apparebit; in terrâ frustra eum requires, quia periit omnino. Qui autem, videntes impios prosperari, non indignantur, nec irascuntur Deo, sed patienter tolerant id, quod Deo placet, non solum hanc, sed & illam terram viventium, à quâ longissimè absunt omnes inimici, possidebunt, & fruuntur jucunditate pacis æternæ.

Zain. v. 12. Observabit peccator justum, & stridebit super eum dentibus suis.

v. 13. Dominus autem irridebit eum; quoniam prospicit, quod veniet dies ejus.

Docet non multum formidandas esse iniquorum insidias. Attentè respiciet peccator omnes actiones justî, ut inveniat aditum ad eum perdendum; instar famelici canis desiderabit interitum ejus, ac præ irâ, & indignatione dentibus frendebit. At Dominus, sinè cujus voluntate ne folium cadit in terram, irridebit eum, quia videt instare diem interitûs ejus, & illum antè rapiendum, quàm justo nocere poterit. Et licèt, permittente Deo, eum occideret, animam tamen prius suam occidit; mors interim justî est pretiosa: ergo meritò irridendus, qui alterius ruinam quærens, suam non videt.

Chet.

Chet. v. 14. *Gladium evaginaverunt peccatores, intenderunt arcum suum.*

v. 15. *Ut dejiciant pauperem, & inopem, ut trucident rectos corde.*

v. 16. *Gladius eorum intret in corda ipsorum, & arcus eorum confringatur.*

Declarat jam, quod obscuriùs dixerat in Zain. Stant peccatores armati gladiis, & arcubus extensis, observantes tempus occidendi justum, ut videlicet tunc dejiciant arcu, & trucident gladio justum, qui quandoque pauper, & inops est, & rectus corde. Sed Deus, qui prospicit omnia ex alto, facit, ut gladius convertatur in corda ipsorum, arcus conteratur, & ipsis solis noceat, & sic irridebit eos. Per arcum, & gladium poteris etiam intelligere calumnias linguæ &c.

Teth. v. 17. *Melius est modicum justo super divitias peccatorum multas.*

v. 18. *Quoniam brachia peccatorum conterentur, confirmat autem justos Dominus.*

Ne justii pauperes iniquis divitibus invideant, & eorum exemplis seducantur, munit eos David his 2. v. v. Magis expetenda est justitia cum parvis opibus, quàm multæ copiæ cum injustitiâ. Justus dirigitur à Deo, ut sciat uti divitiis; non est avarus,

F

pro-

prodigus &c. ut peccator superbus, qui nec ideo statum suum diu conservare potest. Unde ait: *Quoniam brachia &c.* potentia, & fortitudo peccatorum facile deficiet, quia nititur brachio carnis, nec divitiæ illum juvare poterunt; justi autem potentia, qui est solus Deus, nequit deficere.

Jod. v. 19. *Novit Dominus dies immaculato-
rum, & hereditas eorum in æternum erit.*

v. 20. *Non confundentur in tempore malo, &
in diebus famis saturabuntur.*

Confirmat felicitatem justorum etiam inter modicas opes. Approbat Dominus vitam justorum, eique favet, & benedicit, & ideo dies eorum erunt diuturni, & hæreditas eorum cum ipsis diutissime conservabitur. Tempore communis famis non solum non erubescunt mendicando, sed etiam habebunt ex suis copiis, unde comedant ad satietatem.

Caph. *Quia peccatores peribunt.*

v. 21. *Inimici vero Domini mox, ut honorificati fuerint, & exaltati, deficientes quemadmodum fumus deficient.*

Quia &c. pertinet ad v. præced., separatur vero, quia præfigitur Caph. Ideo justi pacifice sua possidebunt, & in tempore

pore famis saturabuntur, quia peccatores, qui eos turbare, eisque sua diripere solebant, peribunt. Dein sicut amici Dei habebunt æternam felicitatem, nec tempore famis confundentur: ita inimicis Dei erit brevissima felicitas: statim enim, atque exaltari cœperint, evanescent instar fumi, qui dum exaltatur, consumitur, nec relinquit suū vestigium.

Lamed. *ψ.* 22. *Mutuabitur peccator, & non solvet: justus autem miseretur, & tribuet.*

ψ. 23. *Quia benedictes ei hereditabunt terram, maledictes autem ei disperibunt.*

Confirmat dicta à *ψ.* 17. Nam sæpissimè accidit, ut peccator, licèt ditissimus, mutuo accipiat pecuniam, nec tamen restituat: quia scilicet supra censum vult lautè vivere, superbè habitare, vestiri; indè semper laborat ære alieno: contrà justus etiam ex modico suo scit misereri pauperis, & tribuere sinè spe recuperandi. Quia benedictes Deo *hereditabunt terram*, & sic semper habebunt, unde tribuant; *maledictes verò Deo*, ut blasphemi, ingrati, disperibunt, ut non habeant, quod tribuant.

Mem. *ψ.* 24. *Apud Dominum gressus hominis dirigentur, & viam ejus volet.*

ſ. 25. *Cum ceciderit, non collidetur, quia Dominus ſupponit manum ſuam.*

Incipit exponere ſingularem providentiam erga juſtos, ne, viſâ impiorum proſperitate, ad peccatum allici ſe ſinant. à Domino actiones, & opera juſti dirigentur; & hinc fiet, ut juſtus viam Domini diligat, libenter ſequatur. *Cum ceciderit* &c. intelligi poteſt de miſeriis & corporis, & animæ. Si juſtus ceciderit in aliquam tribulationem, Deus ope ſuâ aderit, ne omnino ſuccumbat. In tentatione peccati non collidetur, h. e. non perveniet ad conſenſum culpæ lethalis, quia Deus auxilio gratiæ ſuæ ſuſtentabit eum.

Nun. ſ. 26. *Junior fui, etenim ſenui, & non vidi juſtum derelictum, nec ſemen ejus quærens panem.*

ſ. 27. *Totâ die miſeretur, & commodat, & ſemen illius in benedictione erit.*

Quod jam dixit, ſuâ experienciâ probat: Puer fui, & poſtea ſenui, & in tam longo tempore nunquam vidi juſtum ita à Deo derelictum, ut gravi inopiâ premeretur, nec vidi filios ejus panem mendicantes. Sed contra potiùs vidi, quòd juſtus omni tempore ita abundet, ut vel ex miſericordiâ donet, vel certè mutuò det aliis de facultatibus.

cultatibus suis; unde & filii ejus benedicti à Deo, copiis abundabunt, vel ab omnibus benedicentur, tanquam filii optimorum parentum.

Samech. v. 28. *Declina à malo, & fac bonum, & inhabita in seculum seculi.*

v. 29. *Quia Dominus amat judicium, & non derelinquet sanctos suos: in æternum conservabuntur.*

Quia id semper expertus erat, jam hortatur: *declina à malo, & fac bonum, quæ sunt duo prima præcepta justitiæ, & securus inhabitabis terram, etiam illam viventium in æternum; nam Dominus justissimus est, & justè judicat, & ideo non derelinquet justos servos suos, quia in æternum conservabuntur.*

Ayn. v. 30. *Injusti punientur, & semen impiorum peribit.*

v. 31. *Justi autem hereditabunt terram, & inhabitabunt in seculum seculi super eam.*

Duo hi versiculi explicatione non egent.

Phe. v. 32. *Os justi meditabitur sapientiam, & lingua ejus loquetur judicium.*

v. 33. *Lex Dei ejus in corde ipsius, & non supplantabuntur gressus ejus.*

Non solùm Deus justos ab impiorum oppressione liberabit; sed idem efficient

justi per sapientiam suam, quæ etiam est donum Dei. Justus non temerè profundet verba, sed sapienter loquetur, ut non possit capi in sermone. Ratio est: quia justus habet in corde suo legem Dei; unde, dum loquitur, cogitat mandata Dei, ut non peccet, & ideo nemo illum circumveniendo faciet errare.

Zade. v. 34. *Considerat peccator justum, & querit mortificare eum.*

v. 35. *Dominus autem non derelinquet eum in manibus ejus: nec damnabit eum, cum judicabitur illi.*

Declarat jam dicta: Peccator justum diligenter observabit, quid loquatur, & agat, & querit supplantando illum occidere, utique accusando illum coram iudice. Deus autem non permittet, ut peccator habeat justum in suâ potestate; sed faciet, ut sapienter loquendo evitet fraudes ejus; nec iudex damnabit justum, cum ei iudicium fiet. Eadem dicta sunt in Zain; sed ibi sermo erat de violentiâ, hîc de astutiâ.

Coph. v. 36. *Expecta Dominum, & custodi viam ejus: & exaltabit te, ut hereditate capias terram; cum perierint peccatores, videbis.*

Hortatur justum, ut speret in Deo, & per-

perseveret in justitiâ. Spera in Deo, si fortè differri tibi videtur promissio ejus, & non declines à viâ jam inchoatâ justitiæ, ut, cum implebitur promissio ejus, possideas, quasi propriâ hæreditate, terram viventium. Cùm peccatores omnes judicio divino condemnati perierint, tunc videbis, quod nunc speras.

Res. v. 37. *Vidi impium superexaltatum, & elevatum sicut cedros Libani.*

v. 38. *Et transivi, & ecce non erat, quæsi eum, & non est inventus locus ejus.*

Dixerat: cùm perierint peccatores, videbis; poterat justus quærere: quando hoc erit? Ideo nunc addit, brevi id futurum esse. Vidi impium positum in altissimo gradu dignitatis, & potestatis, & radicatum, ac fundatum opibus, clientelis &c., ut videretur æterna futura ejus felicitas. Vix illum pertransii, & ecce respicio post me, & evanuerat; quæsi, ubi fuisset, & an vestigia remanerent tantæ magnitudinis, & non est inventus locus ejus, quasi nunquam ibi fuisset. Quàm vana est omnis humana superbia!

Schin. v. 39. *Custodi innocentiam, & vide equitatem, quoniam sunt reliquæ homini pacifico.*

v. 40. *Injusti autem disperibunt simul, reliquæ impiorum interibunt.*

Pergit in adhortatione : Conserva innocentiam erga te ipsum ; judica , quod rectum est , erga proximos : quia dabit Deus in præmium homini pacifico , ut relinquat filios post se ; vel sensu altiori intellige de bonis residuis post mortem propter bona opera. Contrà injusti , nemine excepto , peribunt , nec filios in hoc sæculo relinquent , nec boni aliquid eis reliquum erit , cùm omnia in concupiscentiis suis , & sceleribus consumpserint.

Thau. v. 41. *Salus autem justorum à Domino , & protector eorum in tempore tribulationis.*

v. 42. *Et adjuvabit eos Dominus , & liberabit eos , & eruet eos à peccatoribus , & salvabit eos , quia speraverunt in eo.*

Hæc est recapitulatio Psalmi totius , & satis aperta , & perspicua.

PSALMUS XXXVII.

Titulus : *Psalmus David , in rememorationem de Sabbato.*

Psalmus hic unus est ex iis , qui propriè ad poenitentiam pertinent ; compositus à poenitente Davide , in rememorationem Sabbati , h. e. quietis amissæ in statu innocentia ; Possset etiam intelligi de Sabbato , quod agit bona conscientia , dum gratiâ Dei fruitur ; & quod amittit , qui peccat , & cujus
cum

cum gemitu recordatur, qui veram poenitentiam agere incipit.

Argumentum est oratio poenitentis, similis illi, qua habetur Ps. 6. ; & valde probabile est compositam esse eo tempore, quo David fugit de Jerusalem ob persecutionem Absolonis.

v. 1. Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in irâ tua corripas me.

Precatur, ut Deus eum non puniat in irâ, & furore, ut judex cum reis facit, sed in misericordiâ, ut medicus cum ægrotis se gerit.

v. 2. Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt mihi, & confirmasti super me manum tuam.

Ut facilius veniam impetret, incipit coram Deo deplorare infelicitatem, quam secum affert peccatum lethale. Nam experior iram tuam gravissimam esse: multæ enim tribulationes, te puniente peccatum meum, acciderunt mihi, nec leviter tantum terigerunt, quia tu manum tuam aggravâsti super me, ut sagittæ profundius penetrarent.

v. 3. Non est sanitas in carne mea à facie iræ tuæ, non est pax ossibus meis à facie peccatorum meorum.

Describit effectum sagittarum. Aspectus iræ tuæ, quæ mihi semper ante oculos mentis versatur, carnem meam affligit,

git, pallere, & languere cogit. Aspectus deformitatis, & gravitatis culpæ meæ ita me conturbat, ut nulla sit requies, & ipsa etiam ossa contremiscant.

v. 4 Quoniam iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, & sicut onus grave gravatæ sunt super me.

Ratio, cur tantopere perturbetur: quia peccata mea multa sunt, & magna. Unum adulterium cum homicidio conjunctum vocat multa peccata, quia in eo varias deformitates considerat. Nam offendit primò servum fidelem, eripiendo ei uxorem, & vitam; secundò Bethsabeam, spiritualiter eam occidendo; tertio uxores proprias, non servando eis fidem; quartò populum universum malo exemplo; demum Deum. Gravitatem peccati agnoscit ex adjunctis: occidit Uriam, innocentem, fidelem, qui tum Davidi militabat; ipsum ministrum suæ mortis esse voluit; & quia scripserat ad Joab, ut Uriam occideret, credi voluit, illum magni criminis reum esse, & sic famam maculavit: demum, quæ summa gravitatis causa est, se Deo pro tot, & tantis beneficiis ingratum exhibuit.

v. 5. Putruerunt, & corruptæ sunt cicatrices meæ, à facie insipientiæ meæ.

Intellige hæc de 9. mensibus inter peccatum,

catum, & admonitionem Nathan Prophetæ. Insipientia mea, quæ causa fuit, ut peccati vulnera non adverterem, & eadem per pœnitentiam curare differrem, etiam causa fuit, ut eadem putrescerent, & graviora, magisque incurabilia fierent. Per cicatrices non intellige signa, quæ remanent post curationem plagæ, sed plagam non curatam, quæ solet claudi ad modum cicatricis; sed quia non expressus sanguis corruptus, nec aliis mediis fovetur, putrescit, & corrumpitur.

v. 6. *Miser factus sum, & curvatus sum usque in finem: tota die contristatus ingrediebar.*

Miser factus sum miseriam culpæ, & pœnæ, & curvatus valde, tum quia faciem animæ à Deo converti ad carnales, & infimas voluptates; tum quia præ pudore cælum aspicere non possum, & humilis, atque abjectus terram aspicere cogor; & ideo, mordente conscientia, totâ die mœrens incedebam. Quæ lætitia sit homini misero, agnoscenti miseriam suam?

v. 7. *Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus, & non est sanitas in carne mea.*

v. 8. *Afflictus sum, & humiliatus sum nimis: rugiebam à gemitu cordis mei.*

Transit à peccato suo particulari ad corruptio-

ruptionem generalem, quam in carne suâ experiebatur, unde illud particulare peccatum manaverat. Pars ista bestialis, & concupiscens, disrupto fræno justitiæ originalis, parit perpetuò desideria ignominiosa, & turpia, & ideo repletur illusionibus spirituum malignorum: *& non est sanitas in carne meâ* ob malum passionum variarum, quæ illam infirmant: & ideo *afflictus sum &c.* quia pudet me hominem ratione præditum istis bestialibus moribus non posse carere, & ideo rugiebam præ dolore, à gemitu interiore cordis mei provocatus ad rugitum, & clamorem exteriorem.

Ps. 9. Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus.

Declarat, ad quem corde gemat. Tu Domine, solus vides omne desiderium meum, quod non est aliud, nisi ut aliquando liberatus à concupiscentiâ malâ, perveniam ad perfectam quietem.

Ps. 10. Cor meum conturbatum est, dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum, & ipsum non est mecum.

Pergit describere corruptionem naturæ humanæ. Illud *cor meum &c.* significat bellum intestinum ex rebellione partis inferioris à superiore; addit natam indè infirmi-

firmitatem, ut homo, velit, nolit, patiat-
tur desideria mala; & demum ignorantiam
in mente.

ψ. 11. *Amici mei, & proximi mei adversum
me appropinquaverunt, & steterunt.*

Peccati pœnæ etiam sunt bella externa,
persecutiones, detractiones &c. In hâc
rebellionè Absolonis etiam multi amico-
rum, & proximorum meorum adversus
me conspirârunt.

ψ. 12. *Et qui juxta me erant, de longe stete-
runt, & vim faciebant, qui quærebant animam
meam.*

Illi etiam, qui juxta me esse solebant, ut
milites, aut servi, longè recesserunt, nec
adesse voluerunt tempore persecutionis;
interim inimici vi magnâ quærebant vitam
mibi adimere.

ψ. 13. *Et qui inquirebant mala mihi, locuti
sunt vanitates, & dolos totâ die meditabantur.*

ψ. 14. *Ego autem tanquam surdus non audie-
bam, & sicut mutus non aperiens os suum.*

ψ. 15. *Et factus sum sicut homo non audiens, &
non habens in ore suo redargutiones.*

Hæc perspicua sunt, & verissima juxta
1. 2. Reg. c. 16., ubi Semei malediceret Da-
vidi, eumque virum Belial appellaret, &
regni invasorem, quem David increde-
bili

bili patientiâ sustinuit, neque permisit, ut ullus ei noceret, eumve reprehenderet.

ψ. 16. *Quoniam in te Domine speravi, tu exaudies me Domine Deus meus.*

Dat tres rationes, cur ita obsurduerit, & obmutuerit. Prima: utilius mihi putavi sperare in te Domine, quàm in propriâ meâ defensione. Non attendi, quanta illi falsa, & vana in me jactarent: sciebam enim audiri, & cognosci omnia à te, qui es justus judex, & reddes unicuique secundum opera sua; & quia in te speravi, tu liberabis me à labiis iniquis, & à linguâ dolosâ.

ψ. 17. *Quia dixi, nequando supergaudeant mihi inimici mei, & dum commoventur pedes mei, super me magna locuti sunt.*

Ratio altera: bonum est mihi, patienter sperare in ope Dei, ne fortè, si impatiens fuero, & reddam malum pro malo, Deus derelinquat me, & inimici mei super ruinâ meâ lætentur: neque id sinè causâ metuo; dum incipiunt nutare pedes mei, & ego inclino ad casum (quod factum est, dum fuit in periculo regni amittendi) inimici mei magna locuti sunt, comminantes mihi, & prædicentes extremum exitium.

ψ. 18.

ψ. 18. *Quoniam ego in flagella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo semper.*

Tertia ratio : obsurdui, & obmutui, quia ob peccata mea paratus sum flagellari flagellis verborum, detractionum, imò verberum, & plagarum: nam peccatum, quod est causa continui doloris, semper animo obversatur.

ψ. 19. *Quoniam iniquitatem meam annuntiabo, & cogitabo pro peccato meo.*

Ideo in flagella paratus sum, quia agnosco, & confiteor me peccasse, & flagella commeruisse, & cogitabo pro peccato meo expiando. Pœnitens sollicitus sit pro expiatione peccati, & libenter accipiat occasiones à Deo oblatas patientiam exercendi.

ψ. 20. *Inimici autem mei vivunt, & confirmati sunt super me, & multiplicati sunt, qui oderunt me iniquè.*

Conatur Deum ad misericordiam inclinare: ego inter afflictiones patientiam servo, ac si surdus, & mutus essem; interim inimici mei alacres sunt, & exultant; robustiores, & fortiores evaserunt; creverunt etiam quoad numerum, qui oderunt me ob causam falsam.

ψ. 21.

Ÿ. 21. *Qui retribuunt mala pro bonis, detrahebant mihi, quoniam sequebar bonitatem.*

Verè oderunt me iniquè, nam detrahebant mihi, qui retribuiebant mala pro bonis, nempe Absolon filius, & Achitophel Consiliarius: imò, quod gravius est, detrahebant mihi, quia sincero corde, & bonâ voluntate cum omnibus agebam, & sic contrarius eram iniquis eorum operibus.

Ÿ. 22. *Ne derelinquas me, Domine Deus meus, ne discesseris à me.*

Ÿ. 23. *Intende in adjutorium meum Domine Deus salutis meæ.*

Concludit petendo protectionem. Ne deserat me gratia tua: tu enim es Dominus meus, qui me condidisti, & Deus meus, qui ad te, summum bonum, me fecisti: ne discesseris à me, tanquam ab inimico: sed potiùs ut pater diligenter incumbe in auxilium meum, tu, qui author es salutis meæ, & in quo solo confido.

Atque hic est sensus literalis hujus Psalmi; verùm cum idem de Christo, cujus personam David gerebat, explicari potest, illum Christo breviter applicabimus.

Alia

Alia explicatio ejusdem Psalmi.

v. 1. Christus pro corpore suo loquitur, quod est Ecclesia, eique postulat liberationem.

v. 2. Dicit justè se petere Ecclesiae liberationem; quoniam sagittas iræ Dei, quæ ad illam pertinebant, in se suscepit.

v. 3. Describit passionem suam generatim, ob quam à plantâ pedis usque ad verticem capitis non fuit in eo sanitas. Quod autem dicit à facie peccatorum meorum, intelligitur de peccatis, non quæ ipse fecit, sed quæ in se punienda suscepit.

v. 4. Dicit, ideo in carne suâ non fuisse sanitatem à plantâ pedis usque ad verticem capitis: quoniam peccata, quæ suscepit expianda, tam multa sunt, & tam gravia, ut supergressa sint caput ejus multitudine suâ, & instar plumbi fuerint ob gravitatem suam.

v. 5. 6. 7. Hæc dicit pro corpore suo, deplorans corruptionem generis humani: quomodo quando quis dicit: doleo pedes, manus &c.; caput est, quod loquitur, non loquitur, quòd in se patiatur, sed quòd in membris.

v. 8. Hic incipit ordine recensere passionem

G

sionem

tionem suam: pertinent enim hæc verba ad orationem in horto habitam.

ψ. 9. & 10. Ad eandem orationem pertinent, in quâ desideravit calicem transire, & cœpit turbari, pavere, tædere, & inæstus esse. Et ut experiretur amaritudinem imminentis passionis, noluit virtutem, & lumen Divinæ consolationis in partem inferiorem influere; ita ut etiam Angelus de cælo apparuerit confortans eum.

ψ. 11. Hoc impletum est in Judâ amicis, & Judæis proximis, dum comprehenderunt eum.

ψ. 12. Hoc impletum est in Apostolis, qui fugerunt, & in Petro, qui sequebatur à longè. *Et vim faciebant &c.* hoc impletum est in Concilio Sacerdotum, sollicitè quærentium falsa testimonia, ut eum perderent.

ψ. 13. Ad idem concilium pertinet.

ψ. 14. & 15. Ad literam impleta sunt in Christo, qui coram Caiphâ primùm, deinde coram Pilato, & Herode nullam attulit defensionem, sed sicut agnus coram tondeute se obmutuit. Vide Isai. c. 53.

ψ. 16. Ad idem silentium pertinet: ideo enim siluit coram hominibus, quoniam
non

non tacebat coram Deo, à quo expectabat remunerationem, salutem populi sui.

¶. 17. Servavit Christus invictam patientiam, ne de impatientiâ gauderent inimici, qui, dum commovebantur pedes ejus, h. e. dum infirmitas ejus ad tempus ostendebatur, magna loquebantur super eum, dicentes. *Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissimus eum &c. Hunc invenimus subvertentem gentem nostram &c.*

¶. 18. Ad literam impletum est in flagellatione, colaphizatione, coronatione,

¶. 19. Dicit, se annuntiaturum peccatum suum, quod non fecit, sed expiandum suscepit; & sollicitum futurum pro eo penitus delendo, quod fecit, cum *peccata nostra pertulit in corpore suo super lignum.*
1. Petr. c. 2.

¶. 20. Hoc impletum est, cum Principes, & Sacerdotes, existimantes se jam victoriam obtinuisse, exultabant, & Crucifixo insultabant.

¶. 21. Quando videlicet pendenti in cruce dicebant: *Vah, qui destruis templum Dei &c. descendat nunc de cruce &c.*

¶. 22. Hoc disertis verbis in cruce Dominus locutus est, cum ait: *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* quasi dicat:

si dereliquisti ad tempus quoad consolationem, non derelinquas quoad resurrectionem.

ψ. 23. *Non derelinquas in inferno animam meam, neque des sanctum tuum videre corruptionem; sed intende in adjutorium meum, ostendens mihi vias vite, & adimplens me letitiâ cum vultu tuo.*

PSALMUS XXXVIII.

Titulus, & argumentum: *In finem, ipsi Idithum, canticum David.*

Idithum, cui hic Psalmus ad canendum datus erat, fuit unus ex tribus principibus cantorum. l. 1. Paralip. c. 16. & l. 2. c. 5. Describit David vanitatem vite præsentis; hortatur ad spem in Deo collocandam, ad pacem servandam cum proximo; unde Psalmus hic in finem, seu semper canendus est.

ψ. 1. *Dixi, custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea.*

David sollicitus de vero bono non amittendo, firmiter decernit, magnâ in omnibus circumspeditione uti. Deliberavi, & statui considerare omnes actiones meas, ac potissimum custodire linguam, ex quâ pronum est oriri rixas, contentiones, jurgia &c.

ψ. 2.

ψ. 2. *Posui ori meo custodiam, cum consisteret peccator adversum me.*

Cum aliquis iniquus fortè irritaret me verbo injurioso, tum maximè custodivi os meum, ne prorumperet in aliquod verbum, cujus postea pœnitentiam agere deberem.

ψ. 3. *Obmutui, & humiliatus sum, & silui à bonis, & dolor meus renovatus est.*

Declarat, quam custodiam ori suo adhibuerit. Silui omnino, ac si mutus essem; humiliter patientiam habui; & silui à bonis, h. e. abstinui etiam à justâ reprehensione, & defensione: iterum ergo dolor renovatus est, quia proximum meum debitâ correptione fraudavi.

ψ. 4. *Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis.*

Exponit effectum renovati doloris: ex dolore illo compassionis calefactum est cor meum dilectione; & indè meditari cœpi de miseriâ humanâ, de misericordiâ Dei, de ingratitude hominum, de abundantia charitatis Dei erga ingratos, & malos &c. Ex simili meditatione ordinariè suscitatur ignis actualis charitatis Dei.

ψ. 5. *Locutus sum in lingua mea; notum fac mihi Domine finem meum.*

ψ. 6. *Et numerum dierum meorum, quis est, ut sciam, quid desit mihi.*

Ex illo æstu interiori locutus sum linguâ, non quam omnes intelligunt, sed linguâ mihi notâ, h. e. ego scio, quid voluerim dicere: nempe fac, Domine, per gratiam tuam, ut apertè cognoscam, finem vitæ meæ jam propè adesse; & fac, ut attentâ cogitatione penetrem, quàm sit brevis numerus dierum meorum, & sciam, quàm parùm temporis mihi supersit. Precatur igitur Deum, ne finat se decipi, ut plurimi decipiuntur, putantes diuturnum, quod est brevissimum, atque ideo pro perituris contendunt acerrimè.

ψ. 7. *Ecce mensurabiles posuisti dies meos, & substantia mea tanquam nihilum ante te.*

Edoctus à Domino, quod postulaverat, dicit, brevem esse vitæ suæ durationem, ut facillimè mensurari possit. Tum addit, quasi corrigendo se: parùm dixi, dies breves esse; *substantia*, hebraicè spatium vitæ, etsi aliquid est ante oculos hominum, qui præsentia tantùm vident, sed *ante te*, qui intueris futura, & æternitatem, quæ omni caret mensurâ, nihil omnino est. Quid enim sunt pauci anni, qui velocissimè transeunt, ad infinitam durationem?

ψ. 8.

v. 8. *Veruntamen universa vanitas omnis homo vivens.*

Nec solùm tempus vitæ nostræ brevissimum est; sed etiam omnis homo, etiam Monarcha, quem omnes mirantur, dum viger, & floret, nihil est, nisi universitas vanitatis: quidquid enim in illo est, sive sanitas, sive robur, sive pulcritudo, sive divitiæ, sive dignitas, sive potentia, totum fragile, & momentaneum est.

v. 9. *Veruntamen in imagine pertransit homo, sed & frustra conturbatur.*

Idem vehementius inculcat: Homo perambulat viam vitæ hujus, habens ante oculos non res veras, sed rerum umbras, atque imagines: nostra enim vita imago est vitæ beatæ, quæ sola est vera vita; nostra sanitas imago est immortalitatis &c. Unde sinè ullâ causâ conturbatur homo in rebus temporalibus anxie conquirendis, conservandis; frustra lætatur in lucro; frustra jaëcturam pïorat; sunt enim tantùm res imaginariæ, fragiles, caducæ.

v. 10. *Thesaurizat, & ignorat, cui congregabit ea.*

Probat unico exemplo, frustra conturbari homines opum studio, quia nesciunt, cui laborent; hæredes enim sæpe continuo

moriuntur, & hæreditas pervenit ad ignotos, vel inimicos. Hæredes sæpe dissipant brevissimo tempore, quæ pater, vel avus tantopere, & tamdiu quæsit; vel etiam ingrati reddunt mala pro bonis: quæ si prævidere homines illi potuissent, thesaurizassent sibi potiùs thesauros in cælo, & sinè turbatione vitam istam traduxissent.

Ps. 11. *Et nunc quæ est expectatio mea? nõne Dominus? & substantia mea apud te est.*

Ex brevitate, & vanitate vitæ præsentis, tam clarè perspectâ concludit: quid igitur spero? quid quæro? quid opto? nõne Dominus expectatio mea, & spes est? Dein conversus ad Deum dicit: vita mea, & opes meæ apud Te sunt; nihili facio cunctas res creatas, Te unum præ rebus omnibus habere cupio, quia in Te sunt omnia.

Ps. 12. *Ab omnibus iniquitatibus meis erue me, opprobrium insipienti dedisti me.*

Verùm quia peccata sola vera mala sunt, & viam ad Te impediunt, precor, ut ab illis me liberares, & quidem omnibus, præterita delendo, futura impediendo. Et licèt insipientes, qui divina non capiunt, Te permittente, me deriderent, quòd præsen-

præsentia contemnerem, & in Te solo
sperarem;

Ps. 13. Obmutui, & non aperui os meum, quoniam tu fecisti, amove à me plagas tuas.

Ita tamen me gessi, ac si mutus, & surdus fuisset, nec opprobria illa audivissem: scio enim, quòd Tu videns malam eorum voluntatem, eâ utaris ad me humiliandum, & corrigendum. Libenter ideo accipio contumelias illas; sed plagas tuas à me remove. Loquitur de plagis non patris, aut medici, sed iudicis, ut sunt excæcatio, obduratio, sensus reprobus, damnatio.

Ps. 14. A fortitudine manûs tuæ ego defeci in increpationibus, propter iniquitatem corripuisti hominem.

Ps. 15. Et tabescere fecisti sicut araneam animam ejus, veruntamen vanè conturbatur omnis homo.

Ideo cupio removeri illas tuas plagas, quia ego ipse gravitatem manûs tuæ percutientis expertus defeci, & planè consumptus sum, quando in furore tuo arguisti me. Hæc pœna gravissima contigit Davidi, dum in pœnam adulterii, Deus illum permisit cadere in homicidium, quod est gravius, & in tantam cæcitatem, ut

per multos menses animæ suæ statum non
cognoverit. Addit, eâdem crudeli pœnâ
alios peccatores à Deo punitos. Ob pec-
cata præcedentia corripuisti in furore tuo
hominem peccatorem, & fecisti, ut ani-
ma ejus contabesceret instar aranæ, quæ
laborat in texendâ telâ, ut capiat muscas,
& interiùs ipsa exsiccat, & consumitur.
Sic animæ hominum carnalium, justo Dei
judicio, perpetuò laborant in rebus tem-
poralibus conquirendis, & in eo labore
consumunt ingenium, & mentem, ut ne
cogitent quidem de salute suâ, nec ullo
desiderio tangantur veræ felicitatis. Con-
cludit Propheta, ejusmodi hominem fru-
stra conturbari, & tantopere laborare:
Quid enim prodest homini &c.

*v. 16. Exaudi orationem meam Domine, &
deprecationem meam; auribus percipe lacrimas
meas.*

Magno affectu Psalmum concludit,
orans Deum; quid autem oret, paulò
pòst explicabitur. Interim per *Orationem*
intellige simplicem petitionem; per *depre-
cationem* vehementem clamorem; per *lacri-
mas* affectum, cujus vox magis resonat cor-
am Deo, quàm ulla verba.

ψ. 17. *Ne sileas, quoniam advena ego sum apud te, & peregrinus, sicut omnes patres mei.*

Adhuc postulat exauditionem, & nondum explicat petitionem. *Ne sileas*, h. e. responde petenti, vel: concede, quod peto: Tu enim nosti, quod ego non sum civis hujus mundi, sed advena, & peregrinus, ac per hoc civis civitatis supernæ Jerusalem, quem ex exilio ad Te clamantem decet exaudiri.

ψ. 18. *Remitte mihi, ut refrigerer, priusquam abeam, & amplius non ero.*

Nunc exponit petitionem suam. *Remitte mihi*, ne sis durus exactor, non in spes pro solutione debitorum, ut ante discessum ex hâc vitâ refrigerer, intelligens, mihi peccata esse remissa; & amplius non ero advena, & peregrinus, sed civis Sanctorum, & domesticus Dei.

PSALMUS XXXIX.

Titulus: *In finem Psalmus David.*

Argumentum: *SS. Ambr. Hieron. Augustin. Euthym. Psalmum exponunt de Christo, & Ecclesiâ, h. e. de Capite, & corpore, ita ut Christus semper loquatur, & primò in personâ corporis sui, deinde in personâ suâ.*

ψ. 1.

ψ. 1. *Exspectans expectavi Dominum, & intendit mihi.*

Christus in personâ populi sui exponit longam expectationem redemptionis: expectavit enim supra quatuor annorum millia. *Exspectans &c.* longo tempore, sinè intermissione expectavi Messiam; nec spe meâ fraudatus sum, cùm ad me audiendum intendit aures suas.

ψ. 2. *Et exaudivit preces meas, & eduxit me de lacu miseriæ, & de luto fæcis.*

Intendit mihi, quia exaudivit preces meas, & effectus exauditionis fuit, quòd eduxerit me &c. Per *lacum*, & *lutum* intellige statum impiorum, qui carent notitiâ Dei, ejus mandatorum, & infixi sunt in limo carnalium cupiditatum. Hoc malo liberat nos gratia Redemptoris: per fidem enim cognoscimus Deum, & æterna bona; per spem, & caritatem liberamur à cupiditatibus terrenis; possidemus pacem Dei, & animæ tranquillitatem.

ψ. 3. *Et statuit supra petram pedes meos, & dixerit gressus meos.*

Eductum me de lacu miseriæ, & luto fæcis statuit supra fidem, doctrinam, & exempla Christi; nec solùm constituit pedes meos in viâ, lapidibus stratâ, sed
etiam

etiam in viâ rectâ , & sic direxit gressus meos in viam pacis. Christus scil. restituit hominem in viam , in quâ posuerat eum Deus initio creationis suæ , & de quâ homo deciderat.

ψ. 4. *Et immisit in os meum canticum novum, carmen Deo nostro.*

Antea, ùteram homo vetus, ita cantabam cantica vetera de amoribus mundi; sed renovatus spiritu mentis meæ, cæpi cantare canticum novum de amore Dei; quod canticum ipse Deus immisit in os meum, & est carmen Deo nostro jucundissimum.

ψ. 5. *Videbunt multi, & timebunt, & sperabunt in Domino.*

Christus in personâ populi jam liberati, prædicat multos ad eorum exemplum liberandos. Multi videbunt lacum miseriæ, & liberationem aliquorum, timebunt lacum, & sperabunt in liberatore.

ψ. 6. *Beatus vir, cujus est nomen Domini spes ejus, & non respexit in vanitates, & insanias falsas.*

Hæc est laudatio, invitans homines ad imitandum liberatos. Verè felix est, qui spem suam verè ponit in nomine Domini, sive in Deo, qui solus omnipotens, & misericors

ricors est; ideo potest, & vult de omni
miseriâ liberare sperantes in se. *Et non re-
spexit ad auxilium vel hominum, vel rerum
vanissimarum, & fallacium; ut sunt præ-
dictiones Astrologorum, incantationes
Necromanticorum, observationes, &
auguria.*

*ψ. 7. Multa fecisti tu Domine Deus meus, mi-
rabilia tua, & cogitationibus tuis, non est, qui
similis sit tibi.*

Incipit explicare mysterium redemptio-
nis. Tu Domine Deus multiplicasti mira-
bilia tua, & in adinventionibus sapientiæ
tuæ non est, qui Tibi comparari possit.

*ψ. 8. Annuntiavi, & locutus sum: multipli-
cati sunt super numerum.*

Ratio, cur nemo possit cum Deo com-
parari, quoad opera mirabilia, & cogita-
tiones profundas. Manifestavi aliqua ejus-
modi opera per Prophetas, per sapientes
homines, per ipsa elementa mundi; sed
tam multa sunt, ut ab homine numerari
non possint, nec proinde manifestari om-
nia.

*ψ. 9. Sacrificium, & oblationem noluisti, au-
res autem perfecisti mihi.*

*ψ. 10. Holocaustum, & pro peccato non postu-
lasti: tunc dixi: ecce venio.*

Inter

Inter omnia Dei mirabilia quasi in infinitum excellunt opera redemptionis nostræ, ut Christus jam ipse per Davidem explicat. Noluisti placari sacrificio pecorum, nec oblatione panum, vel thuris; sed victimâ infiniti pretii; ideo aures, h. e. corpus mortale assumere me voluisti, ut per obedientiam usque ad mortem expiarem primi hominis inobedientiam: & quoniam holocaustum pecorum, & sacrificium pro peccato non admisisti, ideo dixi, *ecce venio*, ut ego ipse fiam Sacerdos, & sacrificium, quo placatus humano generi, educas homines de lacu miseræ, & de luto fæcis.

ψ. 11. *In capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam: Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.*

Exponit jam, ad quid veniat, cum dixerit: *ecce venio*. Per caput libri Chrysostr. Theodoret. Euthym. rectè intelligunt totam S. Scripturam; & sensus est; Scripturæ omnes testantur, me ad hoc venturum fuisse in mundum, ut Tibi per omnia accuratissimè obedirem. Pater! libentissimè acceptavi decretum tuum, & posui legem tuam &c. h. e. nihil majori affectu desideravi, quàm implere legem tuam.

ψ. 12. *Annuntiavi justitiam tuam in Ecclesiâ magna,*

*magna, ecce labia mea non prohibebo, Domine ta-
scisti.*

Voluit Deus Pater, ut Christus non so-
lùm moriendo esset Redemptor, sed etiam
ante passionem Doctor, & Magister hu-
mani generis; ideo ait: Prædicavi legem
tuam justissimam, & opera veræ justitiæ,
quæ tu ab hominibus requiris, & hoc præ-
dicavi coram innumeris populorum tur-
bis, & tu, Domine, testis esse potes, quia
id feci, & faciam deinceps.

ψ. 13. *Justitiam tuam non abscondi in corde
meo; veritatem tuam, & salutare tuum dixi.*

Hic discant Prædicatores, officio suo non
deesse vel spe lucri, vel metu damni. *An-
nuntiavi justitiam tuam, & non abscondi in
corde meo vel per negligentiam, vel
per timorem. Annuntiavi etiam verita-
tem tuam, sive fidelitatem, quâ reddis
unicuique secundùm opera sua, & salu-
tem, quam misericorditer præbes spe-
rantibus in Te.*

ψ. 14. *Non abscondi misericordiam tuam, &
veritatem tuam à concilio multo.*

Quod dixerat *Salutare*, nunc expres-
sius vocat *misericordiam*, & cum *veritate*, seu
justitiâ conjungit. Utramque, ait, pu-
blicè, & liberè prædicavi coram multitu-
dine populorum, nihil timendo. ψ. 15.

ψ. 15. Tu autem Domine, ne longè facias miserationes tuas à me : misericordia tua, & veritas tua semper susceperunt me.

Transit à prædicatione ad passionem. Vides, Domine Pater, in quam acerbam passionem incidi; quia non tacui manifestare hominibus justitiam, & misericordiam tuam; ideo tu quoque non longè facias miserationes tuas à me, celeriter resuscitando: sicut hætenus misericordia tua, & fidelitas tua semper susceperunt me.

ψ. 16. Quoniam circumdederunt me mala, quorum non est numerus: comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui, ut viderem.

ψ. 16. Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei, & cor meum dereliquit me.

Ratio, cur dixerit: *ne longè facias &c.* Quia passiones plurimæ in me irruerunt; quarum causa sunt tot hominum, quas in me suscepi, iniquitates, ut non prævalerim videre, quot sint: nam superant numerum capillorum; & ideo quasi obrutus multitudine tantâ malorum, defeci, vigor ipse, & ipsa vita dereliquit me. Illud: *non potui, ut viderem*, accipiendum est more humano: Christus enim, qui sinè dubio accuratissimè novit numerum peccatorum omnium, solùm significat, illa esse innumera,

H

ψ. 18.

ψ. 18. *Complaceat tibi Domine, ut eruas me, Domine ad adjuvandum me respice.*

Redit ad orationem cœptam ψ. 15. Placeat Tibi, Pater, quem etiam Dominum agnosco propter formam servi, quam accepi, placeat, inquam me eruere de doloribus: videris quidem à me faciem avertisse, dum finis me crucis tormenta sine ullâ consolatione perpeti; sed jam *respice ad me adjuvandum*, ut brevi repleas me lætitiâ gloriosæ resurrectionis.

ψ. 19. *Confundantur, & reveantur simul, qui querunt animam meam, ut auferant eam.*

Per imprecationem, more Prophetis usitato, prædicit, futuram confusionem, & erubescenciam eorum, qui quærunt Christum occidere, & penitus extinguere. Sic Judæi confusione, & erubescenciâ repleti sunt post resurrectionem Christi, & magis replebuntur in die iudicii.

ψ. 20. *Convertantur retrorsum, & reveantur, qui volunt mihi mala.*

Idem repetit. Confusi recedant, & erubescant non solum ii, qui quærunt me interficere, sed & quicumque cupiunt confusionem, & ignominiam meam.

ψ. 21. *Ferant confestim confusionem suam, qui dicunt mihi, euge, euge.*

Idem

Idem tertio repetit. Non differatur in longum tempus eorum confusio; sed statim, post tridui videlicet brevissimum spatium, confusionem suam experiantur, qui de me, quasi victo, inter se gratulantur dicentes de me, *euge, euge*: de his vocibus vide Ps. 34. v. 24.

v. 22. *Exultent, & latentur super te omnes querentes te, & dicant semper, magnificetur Dominus, qui diligunt salutare tuum.*

Per modum precationis bonæ jam prædicat lætitiâ sectatoribus suis. Exultabunt, & lætabuntur in Deo, divino scilicet & inenarrabili gaudio, omnes, qui quærunt gloriam Dei, eum diligunt, in eo sperant. *Et dicant semper &c.* non sibi tribuant bonum, quod habent; sed *dicant, magnificetur Deus* ab omnibus, qui diligunt Salvatorem, quem tu misisti; vel: qui diligunt æternam salutem, quam tu solus dare potes.

v. 23. *Ego autem mendicus sum, & pauper, Dominus sollicitus est mei.*

Revertitur ad statum suum, in quo erat tempore passionis. Ego, scilicet ut Homo, egenus sum, & destitutus humano auxilio; Dominus tamen cogitat pro me. Patrem vocat Dominum, quia loquitur in personâ

fervi, ut Filius hominis, secundum quam naturam pendebat in cruce.

ψ. 24. *Adjutor meus, & protector meus es tu, Deus meus, ne tardaveris.*

Dixerat unico vocabulo Dominus sollicitus est, nunc duobus: adjuvas in superandis malis presentibus; protegis in removendis futuris. Concludit: *Deus ne tardaveris eripere me ab omnibus malis per celerem resurrectionem.*

PSALMUS XL.

Titulus: *In finem, Psalmus ipsi David: sensus constat aliunde.*

Argumentum: *Videtur hic Psalmus, ut procedens, ad Christi passionem totus pertinere: ex eo Christus Joan. 13. unum ψ. citat, ad demonstrandum, Judæ proditionem fuisse multò antè predictam.*

ψ. 1. *Beatus, qui intelligit super egenum, & pauperem; in die malâ liberabit eum Dominus.*

Beatus, qui Christum nudum in cruce pendentem, seu passionem ejus attentè cogitat, meditatur: *in die malâ &c.* Intellege diem judicii ultimi, quæ erit dies solius justitiæ; ubi audient: *venite benedicti &c.*

ψ. 2. *Dominus conservet eum, & vivificet eum,*

eum, beatum faciat eum in terra, & non tradat eum in animam inimicorum ejus.

Declarat & prædicit, jam bona, quæ dabuntur intelligenti super egenum, & pauperem. Dominus custodiet eum, dum vivit, & post mortem iterum vivere faciet, resuscitando eum cum justis; & tunc verè, perfectèque eum beatum reddet in terrâ viventium; neque in hoc sæculo, neque in futuro finet eum subjici voluntati inimicorum, sive hominum, sive dæmonum.

¶. 3. Dominus opem ferat illi, super lectum doloris ejus: universum stratum ejus versaſti in infirmitate ejus.

Quoniam tam multa bona promiserat intelligentibus super egenum, & pauperem; poterat aliquis suspicari, nihil mali passuros ejusmodi pios homines; ideo subdit, illos passuros, sed non sinè consolatione. Si quando pius ille inciderit in lectum doloris, sive dolor sit corporalis, sive spiritualis, seu quæcunque tribulatio, Dominus ita consolabitur eum, ut patienter ferat; & ex ipsâ patientiâ probari se intelligat, & ex probatione spem magnam concipiat; & ex illâ spe gaudium tale inveniat, ut glorietur in tribulationibus.

H 3

Hoc

Hoc ipsum confirmat exemplo de præterito: Tu, Deus suavis, & mitis, ita soles facere cum fidelibus tuis; nam si quando vidisti, pium aliquem gravari tentationibus, vel afflictionibus, ita illum consolari consuevisti; quomodo consolatur ægrotum, qui totum stratum ejus versat, & reversat, ut molliùs cubet, & quiescat.

ψ. 4. *Ego dixi, Domine miserere mei: sana animam meam, quia peccavi tibi.*

Incipit Christus declarare, se esse egenum illum, & pauperem, de quo ψ. 1. Miserere mei, in tribulatione positi, ut celeriter resuscitando, ab omni passione me liberares: *sana animam meam*, quæ tristis est usque ad mortem ob peccata totius mundi, quæ in me recepi.

ψ. 5. *Inimici mei dixerunt mala mihi, quando morietur, & peribit nomen ejus?*

Hæc manifestè pertinent ad Pharisæos, & Sacerdotes Judæorum, qui avidissimè Christi mortem sitiebant. Illud *mibi* positum est pro, *de me*.

ψ. 6. *Et si ingrediebatur, ut videret; vana loquebatur, cor ejus congregavit iniquitatem sibi.*

Transit à Judæis ad Judam: & si aliquis eorum, ut Judas proditor, ingrediebatur,

ut

ut exploraret opportunitatem prodendi, falsi aliquid fingebat, ne animus ejus detegeretur; interim corde meditabatur dolos, & multiplicabat iniquitates sibi, h. e. ad suum interitum.

v. 7. Egrediebatur foras, & loquebatur in idipsum.

Qui Judas cum explorasset opportunitatem prodendi Dominum, egrediebatur, & loquebatur simul cum iis, quibus Dominum proditurus erat.

v. 8. Adversum me susurrabant omnes inimici mei, adversum me cogitabant mala mihi.

Audito Judâ proditore, ceperunt inter se susurrare, ne fortè sermo innotesceret, si altâ voce loquerentur, de pecuniâ dandâ, de ratione inveniendâ Christum capiendi; & deliberabant de morte mihi inferendâ.

v. 9. Verbum iniquum constituerunt adversum me: nunquid qui dormit, non adjiciet, ut resurgat?

Ex illâ susurratione hoc secutum est, ut decretum iniquum constituerent, me, quamvis innocentem occidendi: at num mihi potestatem resurgendi auferent? Mortem somnum vocat, quia quàm facile est homini socium dormientem à somno

excitare, tam facilè Verbum carnem mortuam ad vitam revocat.

Ÿ. 10. Etenim homo pacis mee, in quo speravi, qui edebat panes meos, magnificavit super me supplantationem.

Ideo decreverunt me occidere, quia homo, cum quo pacem habebam, seu nullas inimicitias; in quo velut amico, & familiari confidere poteram; qui in mensa meâ, ut domesticus, mecum versabatur, mirificè me supplantavit, cum per insidias inimicis me tradidit.

Ÿ. 11. Tu autem Domine miserere mei, & resuscita me, & retribuam eis.

Tu autem Domine miserere meî, morientis in cruce, & paulò post resuscita me, & tunc retribuam eis, quod merentur. Loquitur hîc Christus in formâ servi; alioqui ut Verbum ipse carnem suam resuscitare poterat.

Ÿ. 12. In hoc cognovi, quoniam voluisti me, quoniam non gaudebit inimicus meus super me.

Exauditam orationem suam fuisse dicit, idque indè posse cognosci, quòd non gauderet inimicus de morte ejus. Sic Judas antè se ipse suspendio necavit, quàm Christus moreretur, & ipse pretio proditionis suæ frui posset. Imò & reliqui inimici tam
bre vi

brevi tempore gavisi sunt, ut dici possint non esse gavisi.

ψ. 13. *Me autem propter innocentiam suscepisti, & confirmasti me in conspectu tuo in æternum.*

Inimici non diu gaudebunt de morte meâ ; me autem propter innocentiam, Tibi optimè notam, suscepisti de manibus eorum, & confirmasti &c. h. e. humiliasti me ad horam in conspectu hominum ; sed stare fecisti ante conspectum tuum in cælo usque in æternum.

ψ. 14. *Benedictus Dominus Deus Israel à sæculo ; & usque in sæculum, fiat, fiat.*

Ista conclusio, sive Christi sit, sive Prophetæ, significat, propter exaltationem Christi, & confusionem inimicorum ejus, deberi Deo honorem, & gloriam finè fine. Illud *fiat, fiat*, hebraicè *Amen, Amen*, est dictorum confirmatio, ut sensus sit: Verè, seu fideliter ita sit, vel fiat, ut semper Deo laus, & gloria deferatur. Atque hic est finis primi libri secundùm Hebræos, qui Psalterium in quinque libros distribuerunt.

PSALMUS XLI.

Titulus: *In finem, intellectus filiis Core.*

Titulus admonet filios Core, quibus
H 5 daba-

dabatur Psalmus cantandus, ut intelligant, quæ canunt, ut & auditores intelligere faciant: quæ admonitio cantoribus Ecclesiasticis memoriæ commendanda est; canrus enim in Ecclesiâ spiritui deservire deservire debet, & non soli aurium oblectationi.

Argumentum Psalmi videtur esse, ut S. S. PP. Hieron. Aug. Chrysof. docent, quod David amore divino succensus, exprimere conatur vehemens desiderium perveniendi ad visionem Dei, quæ est vera, & sempiterna felicitas; cum tamen inter tentationes, & pericula peregrinationis viveret. Sed dum ipse desiderium suum exprimit, simul docet, quæ sint argumenta, unde verus Dei amor possit agnosci.

ψ. 1. Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.

Aptissima est Davidis amantis cum cervo similitudo. Hic perpetuum bellum gerit cum serpentibus; deinde cum à venatoribus quæritur, ad montes altissimos velocissimè confugit; traduntur etiam cervi, ut scribit S. Aug. hoc loco, vel quando in agmine suo ambulant, aut natando alias terrarum partes perunt, onera capitum suorum super se invicem ponere, & sic ab instinctu quodam naturæ observare illud

illud ad Gal. 6. *Alter alterius onera portate ;*
 demum si quando vel expugnâ cum ser-
 pentibus, vel ex fugâ ad montes, vel ex
 deportatione oneris fatigatur, ardentissimè
 sitire solet aquas, neque ab eis inquiren-
 dis ullâ vel tenetur amœnitate pratorum,
 vel terretur difficultate viarum. Talis
 omnino est amator Dei, cum serpentibus
 carnalium cupiditatum bellum perpetuò
 gerit ; cùm tentationibus, vel persecu-
 tionibus premitur, ad montem contem-
 plationis fugit ; infirmorum molestias pa-
 tienter tolerat ; præcipuè summo deside-
 rio Deum sitit, neque ullâ terrenâ felicitate,
 vel adversitate impeditur, quò minùs
 ad Deum semper anhelet.

*¶ 2. Sitivit anima mea ad Deum fortem vi-
 vum : quando veniam, & apparebo ante faciem
 Dei ?*

Tria notat S. Chrysof., quæ amorem
 accendunt, pulcritudo, beneficia, &
 amor. Hæc tria in Deum convenire Da-
 vid hoc loco docet, & ideo amore, & de-
 siderio ejus ardere se dicit. *Sitivit anima
 mea ad Deum*, h. e. ad rem pulcerrimam,
 nobilissimam, præstantissimam, quæ bo-
 na omnia in se unâ complectitur. *Fortem*,
 h. e. ad rem non fluxam, & caducam, sed
 stabi-

stabilem, permanentem, æternam. *Vivum*, h. e. ad rem operantem, intelligentem, amantem, quæ nos continuis beneficiis afficit, quæ nos magni facit, & incredibili amore diligit. Hæc ergo sitis in rem tam bonam, tam beneficam, tam meî amantem, cogit ex toto corde dicere: quando finis erit peregrinationis? quando initium fruitionis?

ψ. 3. *Fuerunt mihi lacrimæ meæ panes die, ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, ubi est Deus tuus?*

Qui tria ista, antè dicta, in Deo seriò contemplatur, fieri non potest, quin lacrimis desiderii opprimatur. Lacrimis, quasi panibus, sustentabar assiduè; dum dicitur mihi quotidie ab impiis, & incredulis: ubi est Deus tuus, ad quem sitis? cui suspiras? cur diligis, quem non vides?

ψ. 4. *Hæc recordatus sum, & effudi in me animam meam; quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis, usque ad domum Dei.*

Pergit in explicando desiderio suo. *Hæc, quæ dicta sunt, recordatus sum, & dilatavi animam meam, extendi desiderium meum, ut capax esset tanti boni, quantum inveniet in tabernaculo illo admirabili, ubi est ubertas indeficiens domûs Domini.*

ψ. 5.

v. 5. In voce exultationis, & confessionis, sonus epulantis.

Pertransibo admirans gloriam tabernaculi illius, & ex admiratione prorumpam in vocem exultationis, & confessionis, laudis videl. Conditoris illius tabernaculi; quæ vox erit læta, & festiva, quales audiuntur in solemnibus, & festivis, ac nuptialibus epulis.

v. 6. Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me?

v. 7. Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi salutare vultus mei, & Deus meus.

Ex illâ mentis elevatione, & gaudio spiritali consolatur lacrimas suas. Quare lacrimæ tuæ sunt tibi panes die, ac nocte, dum dicitur tibi, *ubi est Deus tuus?* quare tam incessabili fletu conturbas me? Quamvis Deum non videas, quem tu ardentem videre cupis, tamen spera in eo: quia adhuc erit, dum præsens laudabo Deum, & dicam illi: *tu es salus vultus mei, dum illuminas me, ut faciem tuam videam, & dicam: Tu es Deus meus.*

v. 8. Ad me ipsum anima mea conturbata est, propterea memor ero tui de terra Jordanis, & Hermonim à monte modico.

Exponit vicissitudines tristitiæ, & consolationis.

solationis suæ. Quamvis dixerim animæ meæ, *spera in Deo*; tamen anima mea, respiciens ad infirmitatem meam, ad modicum lumen, & modicas vires, quæ in me sunt, timore magno me conturbat; ideo, ut huic timori medicinam faciam, removebo oculos meos à me ipso, & ad te convertam; & ab hoc Jordane, quem video in hâc terrâ, memor ero tuî, h. e. fluminis, quod lætificat civitatem tuam, & torrentis voluptatis tuæ, quo potantur, qui apud te sunt; & ab hoc monte modico, qui dicitur Hermoniim, quem ante oculos habeo, *memor ero montis sancti tui*, in quo habitas cum sanctis Angelis tuis; & ex hâc memoriâ consolabor animam meam, & desiderium meum.

ψ. 9. *Abyssus abyssum invocat, in voce cataractarum tuarum.*

ψ. 10. *Omnia excelsa tua, & fluctus tui super me transierunt.*

Metaphoricè, alludendo ad diluvium tempore Noemi, narrat ingentes tentationes, & pericula, quibus Deus exerceri finit electos suos. Maxima aquarum inundatio, & profunditas super me venit, & illâ transeunte, alia supervenit, quasi à priori vocata. Venerunt autem istæ magnæ

næ

næ inundationes in sonitu cataractarum
cælestium, unde aquarum inundatio des-
cendebat. Omnes gurgites altissimi, &
omnis illa inundatio, & universum dilu-
vium super me venit.

ψ. 11. *In die mandavit Dominus misericordiam
suam, & nocte canticum ejus.*

Redit ad vicissitudinem consolationis,
Posteaquam transierunt inundationes
aquarum, & horrendæ illæ abyssi, misit
Dominus misericordiam consolantem, &
visitantem. Sed nocturno tempore, h. e.
tentationis, & tribulationis, non cessabit
oratio, & gratiarum actio illi oblata.

ψ. 12. *Apud me oratio Deo vitæ meæ, dicam
Deo, susceptor meus es tu.*

Hoc est videlicet canticum illud noctur-
num. In sinu cordis mei est jugis oratio
ad Deum, authorem vitæ meæ; cui cum
fide, & fiduciâ dicam: in te confido, ad
te confugio, tu me labentem suscipies, tu
lapsum eriges.

ψ. 13. *Quare oblitus es mei, & quare contri-
stus incedo, dum affligit me inimicus?*

Miratur vicissitudines divinæ providen-
tiæ in servis suis gubernandis. Unde ac-
cidit, ut tentationes, & tribulationes ita
me obruant, ut me dereliquisse videaris,
cùm

cùm tu sis spes, & fortitudo mea? Unde, inquam, accidit, ut contristatus incedam, dum affligit me inimicus, cùm tu sis protector, & adiutor meus?

¶. 14. *Dum confringuntur ossa mea, exprobraverunt mihi, qui tribulant me inimici mei.*

¶. 15. *Dum dicunt mihi per singulos dies, ubi est Deus tuus? quare tristis es anima mea, & quare conturbas me?*

¶. 16. *Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi salutare vultus mei, & Deus meus.*

Non solùm affligit me inimicus, te vidente, & spectante, qui susceptor meus es; sed etiam, dum ad summam debilitatem, & infirmitatem devenio, ut tentationes vix jam ferre possim, illi ipsi, qui me persequuntur, & tribulant, exprobraverunt mihi fiduciam, quam in te habeo: dicunt enim, *ubi est Deus tuus, quem tu adiutorem, & protectorem tuum esse jactabas?* Sed tamen, quamvis ad horam turbatus, & contristatus, se ipse reprehendebat, & dicebat, *Quare tristis &c.* Vide ¶. 6. & 7.

PSALMUS XLII.

Titulus, & argumentum: *Psalmus David.*

Psal-

Psalmus hic est quasi appendix, vel potiùs epitome Psalmi superioris. Precatur David à Deo liberationem ab inimicis, & simul consolatur se spe futuræ beatitudinis.

v. 1. Judica me Deus, & discerne causam meam de gente non sancta, ab homine iniquo, & doloso erue me.

Videtur David oppressus fuisse vel à Rege Saule, vel tentatus graviter à dæmonibus. Tu, Deus, esto judex meus, non enim habeo, ad quem pro justitiâ confugiam, nisi ad Te. Tu agnosce causam, & eam judica, quæ mihi intenditur ab hominibus iniquis; & per hoc judicium libera me à quovis homine iniquo, & doloso.

v. 2. Quia tu es Deus fortitudo mea; quare me repulisti, & quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?

Est familiaris, & ex fiduciâ in Deum procedens expostulatio. Cùm Tu sis fortitudo mea, in quâ unicè confidam, unde fit, ut me repulisse videaris, & ego tanquam à gratiâ repulsus tristis incedam, dum affligit &c.

v. 3. Emitte lucem tuam, & veritatem tuam, ipsa me deduxerunt, & adduxerunt in montem sanctum tuum, & in tabernacula tua.

David, vir verè spiritualis, sollicitus est

est de liberatione non tam à malis temporali-
 bus, quàm à periculis peccatorum, &
 amissionis æternæ vitæ. Concede mihi
 lucem gratiæ, & misericordiæ tuæ, & ve-
 ritatem, ac fidelitatem tuam: *ipsa enim me
 deducunt in hâc periculosâ peregrinatione;
 & adducent in montem sanctum tuum, ubi cæle-
 stis est Jerusalem, & in tabernacula tua, in
 ipsam domum tuam, ubi sunt multæ man-
 siones pro electis tuis.* David hîc, more
 prophético, futura per tempus præteri-
 tum explicat ad certitudinem rerum indi-
 candam.

*Ÿ. 4. Et introibo ad altare Dei, ad Deum, qui
 lætificat juventutem meam.*

Explicat, quid facturus sit in monte san-
 cto. *Introibo ad altare Dei, sacrificaturus sa-
 crificium laudis: omnes enim continuò
 ibi Sacerdotes fiunt, juxta illud Apoc. 5.:
 Fecisti nos Deo nostro Regnum, & Sacerdotes.*
 Imò etiam coram ipso Deo apparebo, qua-
 si in intimum ejus cubiculum introductus;
 ad Deum, inquam, qui lætificat novam
 juventutem meam: nam in patriâ *renova-
 bitur sicut aquila juvenus nostra. Ps. 102. & ad
 Ephes. 4. Occurremus omnes in virum perfectum,
 in mensuram ætatis plenitudinis Christi.*

*Ÿ. 5. Confitebor tibi in cithara Deus Deus
 meus*

meus: quare tristis es anima mea, & quare conturbas me?

ŷ. 6. Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei, & Deus meus.

Explicat clariùs rationem sacrificii. Laudabo Te, confitendo misericordias tuas, justitias tuas, omnia denique mirabilia tua; & laudabo non solùm ore, sed etiam opere: tunc enim optimè concordabunt cantus, & cithara, h. e. voces, & opera; quæ duo in hâc vitâ rarò concordant. Cetera vide Ps. 41. ŷ. 6. & 7.

PSALMUS XLIII.

Titulus: *In finem filiis Core ad intellectum.*
Vide tit. Ps. 41.

Argumentum: Græci, ut Chrysoſt. Theodoret. Euthym. docent, Psalmum hunc cantari in personâ Machabeorum, qui gravissimas calamitates ab Antiocho, aliisque Regibus Syria, vel Ægypti passi sunt; Latini, ut Ambr. Hieron. Aug. volunt, hic exprimi voces SS. Martyrum Christi: Sed conciliari possunt hæ Patrum sententia, si dicamus, Psalmum pertinere & ad Machabeos, & ad Christianos: similes enim persecutiones utrique passi sunt, & propter eandem causam, confessionem, & legem ejusdem Dei. Sicut enim hic Psalmus non solùm pertinet ad Martyres sub Nerone, sed etiam

sub Diocletiano, qui plus 200. annis fuit Nerone posterior: sic etiam pertinere potest ad Martyres sub Antiocho Epiphane, qui 200. circiter annis Neronem præcessit.

ψ. 1. Deus auribus nostris audivimus, Patres nostri annuntiaverunt nobis.

ψ. 2. Opus quod operatus es in diebus eorum, & in diebus antiquis.

David in personâ populi Dei, in persecutione positi, incipit narrare magnalia quæ Deus pro fidelium suorum defensione aliquando fecit, ut hâc commemoratione eum & jam ad misericordiam flectat. Deus auribus nostris, h. e. certò, nos ipsi audivimus: non accepimus incerto rumore ab ignotis hominibus; sed ipsi Patres nostri, viri fide dignissimi, annuntiaverunt nobis mirabile opus, quod fecisti in diebus eorum, h. e. ipsis videntibus; & in diebus antiquis, h. e. quod Patres nostri ex suis Patribus audierunt.

ψ. 3. Manus tua gentes disperdidit, & plantasti eos, afflixisti populos, & expulisti eos.

Explicat in particulari unum ex illis operibus mirabilibus. Potentia tua ex terrâ promissionis gentes Chananæorum, & Jebusæorum, quæ in illâ habitabant, disperdidit & gentibus illis ejectis, plantasti Patres nostros

stros in illâ ipsâ terrâ. Afflixisti gravissimis præliis populos illarum gentium, & tandem devictos expulisti, ut locum darent populo tuo.

ψ. 4. *Nec enim in gladio suo possederunt terram, & brachium eorum non salvavit eos;*

ψ. 5. *Sed dextera tua, & brachium tuum, & illuminatio vultus tui, quoniam complacuisti in eis.*

Probat illud: *manus tua disperdidit eos &c.* Non enim Patres nostri virtute armorum suorum possederunt terram promissionis; nec robur eorum tantum erat, ut in prælio captivitatem, vel mortem evadere possent; *sed dextera tua, & brachium tuum, tua protectio, & illuminatio vultus tui, h. e. gratia, & favor tuus dedit eis terram possidendam, & salvavit eos à morte, vel captivitate, non propter eorum merita, sed quia Tibi placuit eligere eos in populum tuum.*

ψ. 6. *Tu es ipse Rex meus, & Deus meus, qui mandas salutes Jacob.*

Exponit nunc admirationem suam populus Dei. Tu ipse, qui Patres nostros adjuvabas, & protegebas, quia Rex, & Deus eorum eras, tu es ille idem Rex, & Deus meus, qui consuevisti salvare populum tuum, à patre suo dictum Jacob.

ψ. 7. *In te inimicos nostros ventilabimus cornu,
& in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis.*

Ostendit nunc, se quoque populum esse eundem, & eandem spem in Deo habere, quam Patres habuerunt. Si adiutor, & protector noster fueris, tuâ ope freti, eâ facultate hostes nostros abigemus, & fundemus, quâ solet ferocissimus taurus cornibus in aërem projicere pulveres &c.; & invocato nomine tuo, non timebimus impetum hostium, insurgentium in nos.

ψ. 8. *Non enim in arcu meo sperabo, & gladius meus non salvabit me.*

Pergit demonstrare similitudinem inter populum Dei præsentem, & antiquum. Sicut antiquus populus non in gladio suo possidebat terram; ita nec ego confidam in viribus, & armis meis: scio, & confiteor, quòd si salutem consequar, eam mihi non dabit gladius meus, sed auxilium tuum.

ψ. 9. *Salvastis enim nos de affligentibus nos, & eos, qui nos oderunt, confudisti.*

Declarat, quod dixit: *gladius meus &c.*: quoties enim salvus factus sum à quacunque tribulatione, Tu salvasti nos *ab affligentibus nos, & inimicos nostros, qui nos oderant,*

rant, & perdere cupiebant, confudisti, conatus eorum frustrando, ut confusi ab oppugnatione nostrâ recederent.

ψ. 10. *In Deo laudabimur totâ die, & in nomine tuo confitebimur in sæculum.*

Concludit, & dicit, populum Dei liberationem à quavis tribulatione Deo acceptam relaturum. Non in nobis, sed in Deo gloriabimur, quoties de hostium manibus liberamur: & nomine Domini invocato, ipsi confitebimur laudem, & gloriam usque in æternum.

ψ. 11. *Nunc autem repulisti, & confudisti nos, & non egredieris Deus in virtutibus nostris.*

Incipit admiratio, & conquestio populi graviter afflicti. Olim tanto favore nos prosequeris, nunc autem repulisti, & confudisti nos; nam & sub Antiocho opprobrium erat vocari Judæum, & sub Tyrannis infamæ erat Christianorum nomen, & videbantur fideles derelicti à Deo. Et si velimus hostibus repugnare, tu non egredieris &c., non juvabis, ut olim, potentiam, & robur nostrum. Dictis jam temporibus tanta erat debilitas in populo Dei, ut non auderent ullo modo resistere; & ideo patientiando solum pugnabant. Sed quamvis ab hoste visibili fugarentur, & cæderentur,

tur, tamen de hoste invisibili gloriosissime triumphabant; & quamvis in conspectu hominum derelicti viderentur à Deo; tamen in occulto maximâ Dei gratiâ juvantur. Sed hoc loco de eo tantum agitur, quod foris agebatur, & relinquitur filiis Core intelligendum, quod agebatur in occulto.

ψ. 12. *Avertisti nos retrorsum post inimicos nostros, & qui oderunt nos, diripiebant sibi.*

Pergit in explicandâ persecutione. Fecisti, ut, qui in primo loco eramus, jam in postremo essemus, & tanquam victi, ac captivi sequeremur inimicos nostros; & hi ipsi pro arbitrio suo & nos, & nostra diripiebant in suos usus.

ψ. 13. *Dedisti nos tanquam oves escarum, & in gentibus dispersisti nos.*

Mirè describit martyria Sanctorum. Permisisti nos tam facile trucidari, & in tantâ multitudine, ac si essemus oves destinatæ ad macellum; & eos ex nobis, quos occidere hostes noluerunt, permisisti dispergi inter gentes. Hic notantur exilia in loca remotissima, ad quæ frequenter Sancti ablegantur.

ψ. 14. *Vendidisti populum tuum sine pretio, & non fuit multitudo in commutationibus eorum.*

Aliud

Aliud supplicium describit, quo S. S. Martyres deputabantur ad secanda marmora, ad curandas bestias &c. Tradidisti populum tuum potestati inimicorum, & nihil pretii accepisti; & cum hostes, quibus eos tradideras, vellent eos vendere in mancipia, & pro pecuniâ commutare, ferè pro nihilo vendebantur, & ad opera abjectissima deputabantur.

ψ. 15. Posuisti nos opprobrium vicinis nostris, subsannationem, & derisum his, qui sunt in circuitu nostro.

Ad suppliciâ corporalia adjungit irrifiones, & opprobia. Ex eo, quòd permissione tuâ devenimus in calamitates, antè descriptas, factum est, ut jam simus opprobrium vicinis nostris, subsannemur, & irrideamur ab iisdem vicinis, qui sunt in circuitu nostro.

ψ. 16. Posuisti nos in similitudinem gentibus, commotionem capitis in populis.

Per similitudinem intellige proverbium, five parabolam, vide Pl. 68. *ψ. 14.* Fecisti, ut gentiles de nostrâ calamitate parabolam, vel proverbium sibi facerent, & cum vellent inter loquendum exemplum proponere rei valde detestandæ, nostram miseriam in medium adferrent. Fecisti

etiam, ut populi gentium non solum irrisione verborum, sed etiam capitis agitatione nos detestarentur, vel irriderent.

ψ. 17. *Tota die verecundia mea contra me est, & confusio faciei meae cooperuit me.*

ψ. 18. *A voce exprobrantis, & obloquentis, & facie inimici, & persequentis.*

Explicat effectum irrisionum. Durante hac persecutione, semper video confusionem meam, quae confusio faciei meae totum me quasi velo quodam operuit. Oritur autem haec tota confusio ab iis, qui mihi exprobrant stultitiam, quod crucifixum colam; impietatem, quod Deos non venerer; falsa crimina &c. & de his inter se obloquuntur. NB. Dominus Luc. 9. non prohibet quamcunque verecundiam, & confusionem, sed eam, quae impedit confessionem Christi.

ψ. 19. *Hec omnia venerunt super nos, nec oblitus sumus te, & iniquè non egimus in testamento tuo.*

Subjungit jam in personam populi Dei, causam hujus desertionis non posse tribui peccatis suis; unde colligitur ratio admirationis, & querimoniae. Has angustias, & tribulationes passi sumus; & tamen non dimisimus Te, ut coleremus Deos alienos; neque iniquitatem fecimus contra pactum,

pa^{ctum}, quod pepigimus tecum in Sina,
ut servaremus legem tuam.

ψ. 20. *Et non recessit retro cor nostrum, & de-
clinasti semitas nostras à via tua.*

Idem dicitur, ut magis declaretur in-
nocentia. Cùm tecum ambularemus, ex
corde adhærentes Tibi, non recessimus
retro, Te deserendo; & non permisisti,
ut gressus nostri declinarent à lege tuâ.

ψ. 21. *Quoniam humiliasti nos in loco afflictio-
nis, & cooperuit nos umbra mortis.*

Et quoniam dejecisti nos in profundum
miseriarum, ideo cooperuerunt nos tene-
bræ, & ingens obscuritas, seu tribulatio,
& magna persecutio: loca enim afflictio-
nis tenebricosa sunt, ut putei, tetri car-
ceres &c.

ψ. 22. *Si obliti sumus nomen Dei nostri, & si
expandimus manus nostras ad Deum alienum.*

ψ. 23. *Nonne Deus requiret ista? ipse enim
novit abscondita cordis.*

Testimonio Dei probant, se non esse
oblitos Domini, neque alienum Deum
invocasse; Nonne Deus &c. certè requiret,
& inveniet, an ita sit: ipse enim novit &c.;
sed profectò inveniet, nos oblitos non esse
nomen ipsius.

ψ. 24. *Quoniam propter te mortificamur totà
die, estimati sumus sicut oves occisionis.* ψ. 25.

ψ. 25. *Exurge, quare obdormis Domine? exurge, & ne repellas in finem.*

Concludit populus Dei, petens à Deo finem persecutionis. Quoniam propter confessionem nominis tui multi quotidie occiduntur ex nobis, similes facti sumus ovibus, quæ sine resistentiâ jugulantur. Et cum causa tua hic agatur, & servi tui tanta patiantur, cur Tu files, quasi dormiens non adverteres? Fac, quod illi faciunt, qui surgunt à somno, & incipiunt videre, quod antea non viderant; ne repellas nos ab ope tuâ usque ad consummationem; finiatur tandem, Te opem ferente, persecutio.

ψ. 26. *Quare faciem tuam avertis, oblivisceris inopia nostra, & tribulationis nostra?*

Pergit in eâdem oratione, & utitur 2. aliis metaphoris. Antea similitudinem sumpsit à somno, nunc ab aversione faciei, quasi non videret miseriam nostram; & ab oblivione, quando non succurrit egentibus auxilio, & tribulatis, quasi esset oblitus eorum; licet neutrum cadat in Deum.

ψ. 27. *Quoniam humiliata est in pulvere anima nostra, conglutinatus est in terra venter noster.*

In eâdem oratione persistens, & sciens, orationem humiliantis se gratissimam Deo, dicit

dicit se humiliatum usque ad summum, scil. quòd oret non stans, non flectens genua, sed humi prostratus, non tantum corde, fatendo se pulverem esse, sed & corpore, *conglutinatus*, adhæsit in terrâ venter noster.

ψ. 28. *Exurge Domine, adjuva nos, & redime nos propter nomen tuum.*

Addunt efficacissimam rationem, cur Deus moveri debeat ad misericordiam, ne blasphemetur amplius nomen ejus. *Exurge, adjuva nos* in hâc tribulatione, libera nos, ut non blasphemetur, sed glorificetur nomen tuum; & sicut sinè pretio nos vendidisti, ita sinè pretio redime, non ob nostra merita, sed propter nomen tuum, propter misericordiam, & benignitatem tuam. Ad majorem Psalmi intelligentiam subjungit Em. Bell. 4. Quæstiuncul.

Q. 1. Cur ii, qui in hoc Psalmo loquuntur, querantur se sinè suâ culpâ puniri, cum alii Sancti persecutiones peccatis suis imputare soleant? ψ. Certum est, quòd ob peccata populi Deus persecutiones excitari permittat. Ceterum sancti viri variis modis loquuntur: aliquando enim suscipiunt personam membrorum infirmorum (unum enim corpus sumus, alter
alre-

alterius membra) & peccata fratrum suorum sibi tribuunt. Aliquando induunt personam perfectorum, & Sanctorum, qui revera puniuntur in communi persecutione sine propriâ culpâ.

Q. 2. Cur Deus innocentes puniri sinat, cum propter iniquos persecutionem excitari permittit? R. Innocentes in persecutione non propriè puniri, sed probari: illa enim, quasi ignis conflatorius, facit, ut appareant, qui sint veri, qui ficti fideles; qui sint aurum, qui aurichalcum.

Q. 3. Cur ergo Sancti querantur de persecutione, & eam citò finiri precentur? R. Quia tribulationem tolerare jubemur, non amare, & nemo, quod tolerat, amat, etsi tolerare amet: quamvis enim gaudeat se tolerare; tamen mavult non esse, quod toleret. *Vide S. Aug. l. 10. Confess. c. 28.* Deinde persecutio, & tantatio periculosa est; incerta autem victoria, nec sancti de se præsumunt.

Q. 4. Cur Deus, ut in hoc Psalmo dicitur, aliquando populo suo tribuat temporalia bona, & victoriam de inimicis; aliquando iterum faciat contrarium? R. Ut omnes intelligant, bona temporalia à Deo dari, non à dæmonibus, vel à fato, aut for-

fortunâ, ideo tribuit illa amicis suis, quando ita expedire judicat; ne verò iis inhæreant, & ament stabulum pro domo, exilium pro patriâ, sæpe illis eripit ejusmodi bona. *Vide Ps. 40. v. 3.*

PSALMUS XLIV.

Titulus, & argumentum: *In finem, pro iis, qui commutabuntur, filiis Core ad intellectum, Canticum pro Dilecto.*

Interpretes omnes docent, Psalmum hunc continere laudes Messia, & sponsæ ejus Ecclesiæ, ut sit quasi spirituale Epithalamium. Per Dilectum omnes intelligunt Christum. Per eos, qui commutabuntur, intellige fideles populos, qui Ecclesiam faciunt: dicuntur commutandi tum per justificationem in hoc seculo, tum per resurrectionem in alio. Unde sensus tituli est: Canticum datum filiis Core, ad intelligenter, & sapienter canendum usque in finem, cujus materia est pro iis, qui commutabuntur, & pro Dilecto, h. e. pro Ecclesiâ, & Christo.

v. 1. Eructavit cor meum verbum bonum, dico ego opera mea Regi.

v. 2. Lingua mea calamus scribe, velociter scribentis.

Hâc præfatione David ostendit, se Psalmum hunc non conscripsisse adhibito studio,

dio,

dio, ut in aliis, qui licet à Deo inspirentur, ac dirigantur, ne erretur; memoria tamen, & ingenium exercentur, v. g. recordando res gestas, cogitando rationem, & ordinem scribendi &c. In hoc Psalmo nihil suum agnoscit, nisi simplex manûs, vel linguæ ministerium. Unde etiam innuit, se quodammodo rapi ad canendum; ut ructus non voluntariè, sed ex plenitudine stomachi erumpunt. Mens mea ex plenitudine, & copiâ illustrationis divinæ, & cælestium revelationum protulit foras Psalmum hunc, qui continet sermonem gratum, & salutarem omnibus. Ego enim simpliciter confiteor Regi meo, qui est Deus, omnia opera mea, & non mihi tribuo Psalmum hunc, qui non ex electione meâ prodiit, sed ex plenitudine illustrationis tuæ. Nam lingua equidem mea Psalmum hunc protulit, non ut lingua mea, non ut membrum corporis mei, quod ad imperium voluntatis meæ moveretur; sed ut calamus Spiritûs S. velociter scribentis. Non dicit, linguam suam esse linguam Spiritûs S. velociter loquentis, sed *calamum scribe &c.*; quia vult ostendere linguam suam in prophetiâ edendâ esse instrumentum separatum, ut
revera

revera est calamus; & non instrumentum
conjunctum, ut sunt membra corporis,
vel significare voluit, prophetiam hanc
non abituram in ventum, ut quæ ore pro-
nuntiantur; sed perpetuò mansuram, ut
quæ calamo exarantur. Illud *velociter scri-*
bentis significat, Spiritum S. non egere
tempore ad considerandum, quid, & quo-
modo scribendum sit.

V. 3. *Speciosus formâ præ filiis hominum, diffu-*
sa est gratia in labiis tuis, propterea benedixit te
Deus in aeternum.

Incipit Christum laudare, ac primùm
à pulcritudine. Non mirum est, si Tu,
Christe, Dilectus dicaris, nam *speciosus*
formâ es præ filiis hominum: non dicit, præ
spiritibus Angelicis, quia non Angelus, sed
homo factus est. Et verè Christus supra
homines formosus est; nam ut Deus est
infinite pulcher; spirituali animæ puleri-
tudine antecedit omnes spiritus creatos, &
splendore corporis Solem, & Lunam &c.

Diffusa est gratia &c. jam Christum laudat
à gratiâ sermonis, cujus vim senserunt
Apostoli in suâ vocatione, venti, mare,
febres, mortui. Dicit, *Diffusa est &c.*, ut
ostendatur permanens, & naturalis fuisse
Christo gratia sermonis, non acquisita per
studium,

K

Sequi-

Sequitur: *propterea benedixit &c.* Rectius videtur hic esse sensus: Ideo speciosus &c., ideo diffusa &c., quia Deus te benedixit. Hæc benedictio est gratia unionis hypostaticæ, æternùm duraturæ, quæ fons est donorum omnium in Humanitate Christi.

ψ. 4. *Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime.*

Laus tertia à fortitudine militari; & per modum precantis, seu invitantis ait: *eja dilecte Deo, qui non solum speciosissimus, & gratiosissimus, sed etiam potentissimus, & robustissimus es, accingere armis tuis, & veni, libera populum tuum.*

ψ. 5. *Specie tua, & pulcritudine tua, intende, prospere procede, & regna.*

Decore tuo, qui in specie sapientiæ, & pulcritudine justitiæ consistit, quasi gladio, & arcu accinctus, & instructus, dirige cursum tuum ad prælium contra diabolum, prosperare in prælio, & devicto Principe hujus mundi, acquire tibi Regnum, ut tu deinceps in cordibus hominum per fidem, & charitatem regnes.

ψ. 6. *Propter veritatem, & mansuetudinem, & justitiam, & deducet te mirabiliter dextera tua.*

Laus quarta à virtutibus regiis. Regna *propter veritatem, quam in verbis, & promissis*

missis tuis semper observas: & mansuetudinem, quam justitiæ semper admisces: his virtutibus mirabiles progressus regni tui videbis, nec egebis auxilio aliorum, sed ipsa dextera, virtus, & potentia tua per se sufficiet, ut mirabiliter te deducat, & progredi faciat in Regno amplificando, donec ponas omnes inimicos tuos sub scabellum pedum tuorum.

¶. 7. *Sagitta tua acuta (populi sub te cad. nr) in corda inimicorum Regis.*

Explicat modum, quo amplificabit Regnum: hoc fiet, quia sagittæ tuæ, quæ sunt verba Dei, seu prædicatio verbi Dei, acutissimæ sunt, & ideo penetrabunt inimicorum tuorum corda, & populi, ipsi inimici sub te cadent, ut mortui peccato, justitiæ vivant, tibi que serviant.

¶. 8. *Sedes tua Deus in seculum seculi, virga directionis virga Regni tui.*

Ultima laus à dignitate Messia. Sedes tua, ô Christe Deus, non temporalis erit, ut fuit Davidis, Salomonis; sed manebit in æternum; & sceptrum tuum erit semper rectissimum, & justissimum. *Virga directionis* hebraïsinus est, pro virga rectissima, sicut *Deus scientiarum* pro Deo scientissimo.

ψ. 9. *Dilexisti justitiam, & odisti iniquitatem, propterea unxit te Deus Deus tuus oleo letitiae praesens consortibus tuis.*

Quia dilexisti justitiam &c. obediendo usque ad mortem crucis, ideo te Deus Christe, Deus Pater unxit &c. in caelo glorificavit, cujusmodi gloria nulli electorum obtinget sive Angelo sive homini.

ψ. 10. *Myrrha, & gutta, & casia à vestimentis tuis, à domibus eburneis: ex quibus delectaverunt te filiae Regum in honore tuo.*

Verficulus obscurissimus est: explicemus igitur primùm vocabula, deinde sensum. Myrrha succus est notus, amarus, & odoratus. Per guttam intellige guttam Aloës, ut notat Hieron. Casia frutex est, unde cortex odoratus desumitur, & inter aromata numeratur. Per domos eburneas intellige palatia, sive templa sumptuosa, quorum parietes tecti sint ebore.

Ut interim sermo, qui totus hic figuratus est, ad sensum proprium reducatur, per aromata illa intellige virtutes Christi, patientiam, humilitatem, & charitatem: per vestimenta, & domos eburneas intellige Humanitatem Christi, quæ in sua passione præcipuè spiravit odores maximos virtutum. Itaque sensus est: à vestimentis

mentis

mentis tuis, à domibus eburneis, manant Myrrha &c. h. e. Humanitas tua spiravit suavissimos odores virtutum; ex quibus animæ regiae, & excelsæ, sive multitudines populorum ex variis Regnis; delectaverunt te, dum currunt in odorem unguentorum tuorum, seu Christi virtutes imitantur.

❧ v. 11. *Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate.*

Prophetavit hæcenus David de sponso, & jam de sponsâ prophetare aggreditur. *Astitit*, propheticè; assistet sponsa tua, Ecclesia, quæ Regina etiam est, cùm sit sponsa tua, quies Rex: à dextris tuis, h. e. proxima tibi, & in loco summi honoris infra regalem thronum: assistet autem in veste pretiosâ, qualis decet Reginam, & in omnibus aliis sponsæ ornamentis, diademate, monili, cingulo, calceis &c. Verùm quid hæc spiritualiter significant? Omittis aliis, S. S. Hieron. & Chrysof. intelligunt per vestem auream gratiam justificationis; per varietatem varias virtutes, fidem, spem, dilectionem, humilitatem &c.; possent addi varia dona, quæ pro varietate membrorum Ecclesia possidet: alia enim sunt dona Apostolorum,

alia Martyrum, alia Virginum, alia Doctorum, alia Confessorum &c.

ψ. 12. *Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam; & obliviscere populum tuum, & domum patris tui.*

Alloquitur nunc ipsam Ecclesiam, eamque fideliter, ac piè monet. Vocat *filiam*, vel quia loquitur in personâ Dei Patris, ut S. Hier. scribit; vel quia loquitur, ut unus ex Patribus Ecclesiæ, ut dicit S. Aug. Audi vocem sponsi tui, & considera diligenter, quæ audis; & humiliter obedias præceptis ejus; & ut facilius sponso servias, obliviscere mundum, & quæ in mundo sunt, sive radicitus abstrahere amorem ab iniquorum consortio, quorum pater diabolus est.

ψ. 13. *Et concupiscet Rex decorem tuum: quoniam ipse est Dominus Deus tuus, & adorabunt eum.*

Ratio, cur debeat oblivisci populum &c. & servire Sponso; sic enim fiet, ut diligat, & apud se habere concupiscat pulchritudinem tuam interiorem, sitam præcipuè in obedientiâ, & caritate. Et ut intelligamus hunc sponsum non esse sponsæ æqualem, Dominum absolutè, & Deum verum, addit *& adorabunt eum*; illi enim ab omnibus debetur adoratio. ψ. 14.

¶. 14. *Et filia Tyri in muneribus, vultum tuum deprecabuntur, omnes divites plebis.*

Quia dixerat, sponsum adorandum, addit ipsam etiam sponsam, ut Reginam muneribus, & supplicationibus honorandam. *Et filia Tyri*, h. e. gentiles, sive masculi, sive foeminae, & potentiores praesertim, quales divites esse solent, subjiciuntur imperio tuo, deprecabuntur te etiam muneribus. Sic gentiles conversi munera obtulerunt in aedificationes, vel ornamenta Ecclesiarum, in alimoniam pauperum &c. Meminit foeminarum potius, quam virorum, quia sponsam alloquitur; & solent ad Reginam familiariter foeminae accedere, ad Regem viri.

¶. 15. *Omnia gloria ejus, filia Regis ab intus in fimbriis aureis, circumamicta varietatibus.*

Occurrit carnalibus cogitationibus, ne quis forte putet, hanc sponsae pulcritudinem corpoream esse. *Omnia gloria*, sive decoris faciei, sive pretiosarum vestium, hujus Reginae, spiritualis est, & in corde requirenda. Per vestem variegatam intellige ornatum variarum virtutum; per fimbrias aureas charitatem, quae virtutum pretiosissima est.

ψ. 16. *Adducentur Regi virgines post eam, proxima ejus afferentur tibi.*

Post principalem sponsam, Ecclesiam, adducentur etiam ad nuptialem thalamum sponsi cælestis omnes illæ animæ, quæ virginitatem suam Deo dicarunt, & quidem solæ illæ Virgines, quæ principali Sponsæ unitæ fuerint, nam virginitas extra Ecclesiam, Hæreticorum &c. non habet Sponsæ prærogativam.

ψ. 17. *Afferentur in letitia, & exultatione, adducentur in templum Regis.*

Explicat gaudium tam multiplicium nuptiarum. Afferentur Virgines ad nuptias cum magno plausu, & jubilo totius cælestis Jerusalem; & cum hoc jubilo adducentur in cæleste tabernaculum, quod & palatium propter magnificentiam, & templum propter sanctitatem dici potest.

ψ. 18. *Pro patribus tuis nati sunt tibi filii, constitues eos Principes super omnem terram.*

Post dignitatem, & ornamenta Sponsi, & Sponsæ, exponit fructum nuptiarum. Rectius videtur alloqui Sponsam, quam Sponsum, eamque consolari, quòd antea ψ. 12. jusserat oblivisci majorum suorum. Pro Patriarchis, & Prophetis, & pro Patribus, quos reliquisti in gentilitate, & quo-

quorum oblivisci iussa es, nascentur tibi filii, Apostoli, & Discipuli Christi, qui tantæ excellentiæ erunt, ut toti orbi leges dare possint, quod Monarcharum nulli obtigit. Per *filios* intellige etiam subsequentiæ ætatum Pontifices, Episcopos &c.

Ps. 19. *Memores erunt nominis tui Domine in omni generatione, & generationem.*

Concludit, & nuptias, & nuptiarum fructum non alium finem habiturum, nisi perpetuam Dei laudem. Hi filii & ipsi quoque patres filiorum evadent, & semper cantabunt potentiam, & gratiam tuam. Notat S. Chryf. Davidem prædixisse, Psalmodyam suam nunquam intermittendam esse.

Ps. 20. *Propterea populi confitebuntur tibi in æternum, & in sæculum sæculi.*

Quia Apostoli, & eorum Successores Episcopi semper laudes Dei cantabunt, etiam populi fideles, ab iis instituti, confitebuntur Domino laudes, & in hâc, & futurâ vitâ, ubi licet cessabunt preces, & lacrimæ, laus Dei tamen non cessabit.

PSALMUS XLV.

Titulus, & argumentum: *In finem filiis Core pro Arcanis.*

K 5

Illud.

Illud, pro arcanis, satis apertè demonstrat, Prophetam non loqui, ut quidam volunt, de re prateritâ, ut victoriâ Davidis ab inimicis Dei ope reportatâ; sed de re futurâ, & Davidis tempore occultâ, quæ non nisi Deo revelante sciri possent. Psalmo priori prædicta est Ecclesiæ exaltatio ob nuptias spirituales cum Rege Christo Domino; in hoc autem prædicitur persecutio, & liberatio, præsertim, ut putat S. Basil., in fine mundi.

ψ. 1. Deus noster refugium, & virtus, adiutor in tribulationibus, quæ invenerunt nos nimis.

Milites Christi non minùs vincunt fugiendo tentationes, quàm tolerando: si fugiendum est, Deus est refugium tutissimum; si tolerandum, fortitudo est: utroque autem tempore adiutor est, & præbendo refugium, & præstando victoriam. Illud, quæ invenerunt &c. notat, tribulationes gravissimas contra Ecclesiam ab initio exortas esse.

ψ. 2. Propterea non timebimus, dum turbabitur terra, & transferentur montes in cor maris.

ψ. 3. Sonuerunt, & turbatae sunt aquæ eorum, conturbati sunt montes in fortitudine ejus.

Hi 2. ψψ. obscurissimi sunt; sed SS. Basil. & Chrysost. sequimur. Declaratur hîc maxima fiducia populi Dei: licet maximè turbetur terra; licet ipsi montes agitentur.

&

& in profundum maris præcipitentur; licet ex hâc translatione montium resonent, & turbentur aquæ marium; licet ipsi montes, per potentiam Dei sic translati, conturbentur, amissâ scil. stabilitate suâ, tamen non timebimus, quia Deus refugium nostrum, & virtus nostra est. Hæc turbatio elementorum erit in fine mundi.

¶. 4. *Fluminis impetus lætificat civitatem Dei, sanctificavit tabernaculum suum altissimus.*

¶. 5. *Deus in medio ejus non commovebitur, adjuvabit eam Deus manè diluculo.*

Ideo non timebit populus Dei, dum terra turbabitur, quia pro amaritudinis abundantia, quæ turbabit impios, dabitur Ecclesiæ abundantia voluptatis, quæ eam lætificabit, & ideo quidem, quia eam Deus elegit, & propriam suam habitationem esse voluit. *Deus in medio ejus &c.* hoc opponitur instabilitati terræ, & montium. Et quia Deus huic Ecclesiæ præsentissimus adest, nec ab eâ recedit, ideo non commovebitur. *Adjuvabit eam &c.* hæc lætitia, & stabilitas dabuntur civitati Dei, incipiente die felicitatis æternæ. Scriptura comparat infidelitatis tempus tenebris noctis; tempus fidei auroræ; visionem Dei claritati diei.

¶. 6.

ψ. 6. Conturbata sunt gentes, & inclinata sunt Regna: dedit vocem suam, mota est terra.

Quod antè figuratè de terrâ, & montibus, nunc dicit propriè de gentibus, & Regnis. Gentes turbabuntur, quia propinquat interitus earum, & Regna ab altitudine suâ humi dejicientur. Deus intonabit de cælo, & terrâ contremiscet, ac desolabitur.

ψ. 7. Dominus virtutum nobiscum, susceptor noster Deus Jacob.

In his omnibus ruinis gentium, & Regnorum nihil timebit populus Dei, tum quia Dominus potentissimus, cui Angeli, & omnes res creatæ militant, hujus populi adjutor est; tum quia vult juvare, utpote Deus populi, qui dicitur Jacob à Jacob illo, Deo amicissimo, ex cujus progenie carnem assumpsit.

ψ. 8. Venite, & videte opera Domini, que posuit prodigia super terram, auferens bella, usque ad finem terræ.

Hortatur omnes gentes: accedite per fidem, & considerate opera, quæ ponet super terram tam stupenda, ut prodigia nominari possint. Et verè mirabile erit, posse ex totâ terrâ usque ad ultimos ejus fines auferri bella, & ita auferri, ut in æternum renovari non possint.

ψ. 9.

ψ. 9. Arcum conteret, & confringet arma, & scuta comburet igni.

Auferentur bella, quia Dominus destruet omnia arma, tam quibus usus est in feriendo, ut sunt arcus, & lanceæ, quam quibus utimur ad defensionem, ut sunt scuta; sinè armis autem bella geri non possunt.

ψ. 10. Vacate, & videte, quoniam ego sum Deus, exaltabor in gentibus, & exaltabor in terra.

Ipsè *ψ. 8.* gentes hortatus est, jam, ut magis persuadeat, inducit Deum hortantem. Vacate à concupiscentiâ rerum terrenarum; attentissimè cogitate: ego solus sum Deus, & nulla res creata, quamvis magna, & sublimis videatur, est Deus: ego solus, sinè quo nihil potestis, nihil estis. Ego cùm mirabilia fecero, quæ suprà dicta sunt, apparebo sublimis coram omnibus gentibus, & toto terrarum orbe, ut omne genu flectatur cælestium, terrestrium, & infernorum.

ψ. 11. Dominus virtutum nobiscum, susceptor noster Deus Jacob.

Repetit *ψ. 7.* ut affectum piorum, exhortatione illâ Dei, rursus excitatum, & renovatum fuisse demonstrat.

PSAL-

PSALMUS XLVI.

Titulus : *In finem pro filiis Core , Psalmus , nihil continet novi.*

Argumentum Psalmi , ut cum interpretantur Chrysof. Hier. Aug. Theodoret. Euthym. , est victoria , & ascensio Christi.

ψ. 1. Omnes gentes plaudite manibus , jubilate Deo in voce exultationis.

Metaphoricè indicat , gaudendum , & animo lætandum esse , ut ii faciunt , qui præ gaudio exiliunt , & manibus strepitum , & voce clamores excitant. Invitat autem omnes gentes , quia gloria capitis , qui est Christus , toti corpori , quod est Ecclesia toto terrarum orbe diffusa , communis est.

ψ. 2. Quoniam Dominus excelsus , terribilis , Rex magnus super omnem terram.

Primam gaudendi rationem ducit à magnitudine Christi : *excelsus* est ob naturam divinam , ratione cujus excellit omnibus creatis ; *terribilis* quoad omnipotentiam , cui nihil resistere potest : *Rex magnus* ratione providentiæ , & gubernationis totius mundi.

ψ. 3. Subjecit populos nobis , & gentes sub pedibus nostris.

Alte-

Altera ratio à beneficio, Ecclesiæ præstito, dum scilicet Christus secundum formam Dei ex Ægypto populum introduxit in terram promissionis, & gentes, ac populos, qui loca illa possidebant, populo suo subjecit.

¶. 4. Elegit nobis hereditatem suam, speciem Jacob, quam dilexit.

Tertia ratio ex alio beneficio: idem Deus Christus ex nobis elegit populum peculiarem: elegit pulcritudinem quandam eximiam populi Judaici, qui dicitur Jacob; hanc amavit; ex populo hoc, Judæis fidelibus, h. e. Apostolis, Discipulis Ecclesiam sibi constituit. Pulcritudo illa spiritualis est fidei, & morum.

¶. 5. Ascendit Deus in jubilo, & Dominus in voce tubæ.

Quarta ratio: postquam Ecclesiam suam inchoavit in Apostolis, & Discipulis, propriam virtute, quia Deus erat, ascendit in cælum. Illud *in jubilo, in voce tubæ* intellige de spirituali jubilo, & sono Angelorum.

¶. 6. Psallite Deo nostro, psallite: psallite Regi nostro, psallite.

¶. 7. Quoniam Rex omnis terræ Deus, psallite sapienter.

Ante-

Antequam subjungat quintam rationem, ex admiratione ascensionis, provocat omnes ad laudandum Deum. Psallite Domino, quia Deus noster est; iterum psallite, quia Rex noster est; tertio psallite, quia non solum noster, sed etiam omnis terræ Rex est. Nec solum psallite frequenter, sed etiam *sapienter*, attentè, consideratè, cum omni diligentia.

✠. 8. *Regnabit Deus super gentes: Deus sedet super sedem sanctam suam.*

Quinta ratio: Christus non contentus hæreditate, quam sibi acquisivit ex populo Judæorum, regnabit etiam super gentes, dum per Apostolorum prædicationem gentes omnes jugo fidei colla subjicient. Sed interim sedet ad dexteram Patris, quæ est sedes Regni Dei justissima.

✠. 9. *Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham; quoniam Dii fortes terra vehementer elevati sunt.*

Ideo regnabit, quia Principes gentium, per Apostolorum prædicationem, cum Deo Abraham convenerunt, ut ipse esset eis in Deum, & ipsi populus ejus essent. Et ipsi Principes, qui sunt quasi Dii quidam, & potentes in terrâ, vehementer elevati sunt, ex servis scil. dæmoniorum

niorum per idololatriam, facti filii Dei vivi,
& veri.

PSALMUS XLVII.

Titulus : *Psalmus Cantici filiis Core secunda
Sabbati.*

*Titulus aliunde constat, exceptis illis verbis, se-
cunda Sabbati. Traditus erat Psalmus filiis Core,
ut eum cantarent secunda Sabbati, seu secundâ die
hebdomada.*

*Argumentum Psalmi est laudatio Dei ob ædifi-
cium civitatis. S. Jerusalem: Græci interpretes
intelligunt readificationem Jerusalem post captivita-
tem Babylonicam, Latini Ecclesiam; at fortè
utrumque sensum Spiritus S. intendit, licet magis
posteriolem, cum Jerusalem Ecclesiæ Christi figu-
ram gesserit.*

*v. 1. Magnus Dominus, & laudabilis nimis,
in civitate Dei nostri, in monte sancto ejus.*

*Laudaturus ædificium incipit à laude ar-
chitecti, qui verè magnus est, seu spectes es-
sentiam, seu perfectiones divinas, poten-
tiam, sapientiam &c.; quæ omnia tanta sunt,
ut ne Angeli quidem satis laudare possint.
Hæc magnitudo conspicitur in fundatione
Ecclesiæ, quæ est civitas, in excelso per-
fectionis posita.*

*v. 2. Fundatur exultatione universa terræ mons
Sion, latera Aquilonis, civitas Regis magni.*

L

Ideo

Ideo Deus laudabilis valde in Ecclesiâ; quia hæc pergit variis temporibus, & locis fundari, dilatari per Apostolorum successores: hæc est murus oppositus Aquiloni spirituali, h. e. flatibus spirituum immundorum; hæc Regem habet Christum, qui est Rex Regum, & Dominus dominantium.

ψ. 3. *Deus in domibus ejus cognoscetur, cum suscipiet eam.*

Ratio altera, cur magnus sit Dominus, & laudabilissimus in Ecclesiâ: tunc potissimum cognoscetur habitare in domibus ejus, h. e. palatiis, basilicis, templis &c., dum tempore persecutionis eam proteget, & exaltabit.

ψ. 4. *Quoniam ecce Reges terra congregati sunt: convenerunt in unum.*

ψ. 5. *Ipsi videntes sic admirati sunt, conturbati sunt, commoti sunt, tremor apprehendit eos.*

ψ. 6. *Ibi dolores ut parturientis, in spiritu vehementi conteres naves Tharsis.*

Hostres ψψ. Latini exponunt de gentilibus conversis ad fidem; Græci de oppugnantibus fidem; neutra expositio cum alterâ pugnat.

Juxta Latinos: Deus cognoscetur esse in Ecclesiâ: *quoniam ecce Reges terra, & populi*

puli eorum, ex variis Sectis, & superstitionibus *convenerunt* in unitatem fidei, & *congregati sunt* in unam Ecclesiam, quasi in populum unum. Conversio autem eorum sic fuit: quoniam *ipsi videntes* signa, & prodigia Apostolorum, *admirati sunt*, & cognoscentes magnitudinem, erroris, & peccatorum, dum idola pro Deo colerent, *conturbati sunt*, & *commoti sunt* per veram pœnitentiam: unde etiam considerantes periculum æternæ damnationis, in quo tãdiu fuerant, *apprehendit tremor gravissimus*, qualis est *dolor parturientis*, qui tamen, in gaudium magnum desinit. Joan. 16.: Sic & dolor pœnitentis desinit in lætitiã inenerrabilem ex infusã cordi illius gratiã, quæ est salutis æternæ semen, & pignus. Et tunc impletur, quod sequitur: *in spiritu &c.*: nam Spiritus S. cor justificatum vehementi ardore caritatis inflammans *confringit naves Tharsis*, per quas intellige superbiam, luxuriam, & avaritiam, naves enim tumentibus velis per fluctuantes undas in Tharsis properantes aurum, & argentum adducebant, ut dicitur 3. Reg. 10. & 2. Paralip. 9.; tumor velorum superbiam; fluctuatio maris luxuriam; advectio auri, & argenti avaritiam designat.

L 2

Juxta

Juxta Græcos : Deus in Ecclesiâ cognoscetur ex admirabili victoriâ Christianæ religionis contra persecutores : *ecce enim Reges terra*, auditâ famâ Christianæ religionis, ex variis locis, & superstitionibus convenerunt, ut eam persequendo extinguerent. Sed *videntes* fortitudinem SS. Martyrum, & mirabilem constantiam, in sexu etiam fragili, & in ætate tenerâ; nec non signa, & prodigia, quæ per eos Deus faciebat, & quòd numerus Christianorum persecutionibus, & mortibus augebatur, *admirati sunt, conturbati sunt, commoti sunt*, partim indignatione, partim dolore; & *tremor apprehendit eos*, sicut dolor parturientis, cùm viderent templa idolorum desereri, & Christi Regnum, ipsis frustra repugnantibus, crescere. Hoc autem accidit, quia Dominus cum admirabili manifestatione suæ potentiae contrivit idololatriam, quomodo solet tempestas venti brevissimo tempore dissipare, & conterere naves magnas, quales esse solebant eæ, quibus navigabatur in Tharsis, h. e. in Indiam.

V. 7. Sicut audivimus, sic vidimus in civitate Domini virtutum, in civitate Dei nostri : Deus fundavit eam in æternum.

Hinc patet, civitatem Dei non accipi
pro

pro terrenâ Jerusalem, utpote cujusever-
fio prædicta est *Luc. 19.*

Loquitur in personâ filiorum Ecclesiæ:
sicut audivimus, à Prophetis, & Apostolis
prædictum; *ita vidimus* impletum in Ec-
clesiâ, quæ est civitas Domini exercituum,
cui omnia militant, qui est Deus noster.
Quod autem audivimus, & vidimus, est,
quòd Deus *fundavit eam in æternum*, ut nul-
lum sit periculum, ne unquam evertatur.

ψ. 8. *Suscepimus Deus misericordiam tuam in
medio templi tui.*

Pergit idem populus Dei: publicè fa-
temur, & coram omnibus, h. e. in medio
templi tui, hanc stabilitatem Ecclesiæ, aliâ-
que bona debere nos non nostris viribus,
aut meritis, sed soli misericordiæ tuæ.

ψ. 9. *Secundùm nomen tuum Deus, sic & laus
tua in fines terræ: justitia plena est dextera tua.*

Pergunt iidem laudare Deum ob accep-
ta beneficia. Secundùm magnitudinem
nominis tui, ut dictum ψ. 1., est etiam
magnitudo laudis tuæ. Sicut enim nomen
Dei ubique innotuit ob magnalia in Eccle-
siâ fundandâ, & protegendâ: ita in toto
orbe laudatur, quia justissimè pios defen-
dit, & impios punivit.

*Ps. 10. Letetur mons Sion, & exultent filia
Juda, propter judicia tua Domine.*

Quia viderunt justitiam, quâ fideles
protexisti, & perdidisti infideles, lætetur
Ecclesia Dei, nec solùm viri, sed & fœmi-
næ exultent.

*Ps. 11. Circumdate Sion, & complectimini eam,
narrate in turribus ejus.*

*Ps. 12. Ponite corda vestra in virtute ejus, &
distribuite domos ejus, ut enarretis in progenie al-
terâ*

Circumdate &c. muris, seu viris perfectis,
qui reliquum populum defendant ab ini-
micis: ex edito loco publicè prædicatè;
nam prædicatio Evangelii est instrumen-
tum ædificandi. Serio cogitate de muni-
tione, & robore civitatis, ne pateat ho-
stium incurribus. Post fundata, & ædi-
ficata mœnia fundentur, & ædificentur do-
mus; & quia ad hoc opus multi requirun-
tur, distribuite variis operariis partes suas,
ut domos ædificent, & sic civitas paulatim
impleatur, & crescat; ut, per vos mul-
tiplicato populo Dei, ad posteros trans-
mittatis notitiam Dei.

*Ps. 13. Quoniam hic est Deus, Deus noster in
eternum, & in saculum seculi, ipse reget nos in
secula.*

Hoc

Hoc est, quod narrandum est posteris.
 Quia hic Deus, qui fecit mirabilia in civitate S. Jerusalem, nec ipse receder à nobis, nec nos ab eo, nos erimus in æternum populus ejus, & ipse erit *Deus noster &c.*

PSALMUS XLVIII.

Titulus: *In finem filiis Core Psalmus, patet ex precedentibus.*

Argumentum est *adhortatio utilissima ad virtutem sectandam, & fugienda vitia.*

v. 1. Audite hæc omnes gentes, auribus percipite omnes, qui habitatis orbem.

v. 2. Quique terrigena, & filii hominum, simul in unum dives, & pauper.

Hæc est præfatio ad captandam attentionem, eoquòd oratio habenda conveniat omnibus hominibus æqualiter, & præsentibus, & futuris, & diviti, & pauperi. Itaque convocatur omne genus humanum ad audiendum; & quoniam neque locus ullus tantam multitudinem caperet, neque ulla vox oratoris à tam multis audiri posset; intelligere debemus, Prophetam prævidisse, Psalmos suos in omni terrâ, & in omni futuro tempore decantandos, & ideo omnes omnino ad audiendum invitasse.

Audite &c. auribus percipite, h. e. ita audite, ut sermo intra aures receptus ibi hæreat, ut attentè considerari possit. Quod dixerat, *gentes*, explicat, *qui habitatis orbem*, quicumque, & *ubicunque estis*, qui habetis communem materiam, ex quâ facti estis, *terram*, & commune principium activum, *Adamum hominem*.

¶ 3. *Os meum loquetur sapientiam, & meditatio cordis mei prudentiam.*

¶ 4. *Inclinabo in parabolam aurem meam, aperiam in psalterio propositionem meam.*

Iterum præparat auditorem tum ex dignitate materiæ, tum ex dignitate docentis. Os meum docebit ea, quæ faciunt hominem sapientem in altissimis causis contemplandis; deinde ea, quæ cor meum diurnâ meditatione concepit, quæque faciunt hominem prudentem in vitâ rectissimè instituendâ.

Inclinabo &c. attingit magnitudinem Doctoris Spiritûs S. subjiciam aurem meam Spiritui loquenti, & obedenter audiam, & sic aperiam propositionem mihi à Deo inspiratam. Per parabolam intellige propositionem obscuram, quæ attentionem, & studium requirit, ut intelligatur. Ad-
dit in psalterio, ut suavitas musicæ temperet gravi-

gravitatem doctrinæ, eaque jucundiùs, & avidiùs suscipiatur.

¶ 5. *Cur timebo in die mala? iniquitas calcanei mei circumdabit me.*

Jam ponit propositionem, quæ omnes omnino contingit: quid est, quod me terrere poterit in die judicii divini? Dein respondet: nihil omnino est, nisi iniquitas, & quidem illa extremæ vitæ meæ: illa enim velut murus circumdabit me, ut evadere non possim, quia cessat pœnitentia, & indulgentia.

¶ 6. *Qui confidunt in virtute sua, & in multitudine divitiarum suarum gloriantur.*

Qui non timent diem malam, freti potentia, & viribus suis, illi etiam in multitudine &c.: existimant enim pecuniis omnia expugnari posse. Et licet in hoc sæculo magna vis inest divitiis; in die tamen malâ nullæ invenientur, neque, si invenirentur, prodesse possent; unde.

¶ 7. *Frater non redimit, redimet homo? non dabit Deo placationem suam.*

Frater non redimit, multò minùs alius homo redimet: neque alium, neque se ipse liberare potest; licet omnes pecunias offerat ad placandum Deum in die malâ, nihil ei proderit.

L 5

¶ 8.

¶. 8. *Et pretium redemptionis animæ suæ, & laborabit in æternum, & vivet adhuc in finem.*

Quia placatio Dei est pretium redemptionis, quod solus unigenitus Dei dare potuit. Unde qui in divitiis suis confidit, laborabit in tormentis æternis, & vivet adhuc vitam voluptariam, quæ illi sola videtur esse vita, usque in finem à Deo constitutum.

¶. 9. *Non videbit interitum, cum viderit sapientes morientes: simul insipiens, & stultus peribunt.*

Non morietur stultus, confidens in divitiis, ante tempus, cum viderit aliquos sapientes ante tempus morientes; tandem tamen simul cum sapientibus stultus, & insipiens morientur. S. Basil. vocat insipientem, qui ad humana, & communia ineptus est; stultum, qui, neglectis divinis, terrenis solùm intentus est.

¶. 10. *Et relinquent alienis divitias suas, & sepulcra eorum domus illorum in æternum.*

Confidentes in divitiis probat verè stultos esse, quia divitiis uti nesciunt, easque relinquent iis, quos ignorant, aut qui velut alieni ipsorum citò obliviscuntur; sibi autem nihil retinent, nisi sepulcrum, in quo jacere debent corpora, velut in taberna-

bernaculo, in æternum, five donec generationes, & generationes peragentur, five usque ad mundi consummationem, ut dicitur *ψ. seq.*

ψ. 11. Tabernacula eorum in progenie, & progenie, vocaverunt nomina sua in terris suis.

Prima pars jam antè explicata est. Addit: stulti illi, quia nomina sua scripta esse non sperant in cælis, ea scribunt in terris, h. e. parietibus, vel libris à se scriptis; vel hæredes sua nomina gerere curant &c.

ψ. 12. Et homo, cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis.

Occasione stulti, in divitiis confidentis, digreditur ad ipsum genus humanum coarguendum. Et sic homo, honoratus à Deo ratione, libertate, imagine divinitatis, immortalis animâ, imperio super omnia terrena, non intellexit hunc honorem suum; sed comparatus est &c., dum more pecudum non prospicit futura, æterna; sed præsentibus inhiat, subjicit se corporalibus passionibus &c.

ψ. 13. Hæc via illorum scandalum ipsis, & postea in ore suo complacerebunt.

Hæc via, quam sequuntur, dum vivunt more bestiarum, hi mores offendicula

cula multa illis præbent, & ruinæ magnæ causa sunt illis, qui tamen, cùm malefecerint in sceleribus sibi gloriabuntur; quæ est summa calamitas.

¶. 14. *Sicut oves in inferno positi sunt, mors depascet eos.*

Quoniam dixit, homines factos esse per peccatum similes bestiis, addit finem illorum fore, ut more ovium insipientium mactentur. Hinc patet tum multitudo, tum imbecillitas hominum, etsi hinc ditissimorum, & potentissimorum, qui ad infernum detrudentur: oves enim gregatim conjiciuntur in stabula, & sinè ullâ resistantiâ ducuntur ad macellum. Et tum mors impiorum nunquam erit finienda.

¶. 15. *Et dominabuntur eorum justî in matutino, & auxilium eorum veterascet in inferno à gloria eorum.*

Et dominabuntur impiis damnatis justî, cùm illucescet dies resurrectionis, & initium sæculi futuri: tum robur, & potentia eorum conteretur, erit inutilis instar vestis consumptæ, & laceræ, dum gloriam habitaculorum mutabunt cum inferno, carcere teterrimo, & vilissimo.

¶. 16 *Veruntamen Deus redimet animam meam de manu inferi, cùm acceperit me.*

Addit

Addit nunc futuram sortem piorum, in quorum numero se ipse ponit. Impiis quidem accidet, quod dixi, sed contrarium mihi, & meî similibus: non patietur Deus animam meam rapi à manu inferi, nec deduci ad loca pœnarum, cùm de hoc mundo per corporis mortem accipiet me.

ψ. 17. *Ne timueris, cùm dives factus fuerit homo, & cùm multiplicata fuerit gloria domûs ejus.*

ψ. 18. *Quoniam cùm interierit, non sumet omnia, neque descendet cum eo gloria ejus.*

Ex dictis concludit, exhortando justos pauperes, & à divitibus oppressos. Si videris inimicum tuum divitem esse factum, & gloriam domûs ejus multiplicatam per numerosam familiam, & multiples dignitates propinquorum ejus, ne formides potentiam ejus, ne ob metum temporalis potentiæ fortè offendas æternam omnipotentiam Creatoris. Nam dives post mortem, omnibus communem, nihil eorum, quæ hîc possidebat, secum asportabit, nec sequentur eum ad inferos amici, famuli, honores, dignitates.

ψ. 19. *Quia anima ejus in vita ipsius benedicetur: confitebitur tibi, cùm benefeceris ei.*

Ratio, cur gloria impiorum non comitetur eos. Impius in hâc solùm vitâ benedic-

dicetur, tum à Deo per beneficiorum temporalium collationem, tum ab hominibus per adulationes: & vicissim impius laudabit te; & tibi gratias ager, si ei benefeceris; sin autem aliquid mali illi evenire permiseris, continuò te blasphema-bit.

ψ. 20. Introibit usque in progenies patrum suorum: & usque in æternum non videbit lumen.

Impius post hanc vitam introibit ad ea loca, ad quæ illum præcessit progenies patrum suorum, quos secutus est in flagitiis, & justo judicio manebit in æternis tenebris, qui nimirum delectatus est luce honorum, & gloriæ temporalis, & lucem gloriæ cælestis non quæsit.

ψ. 21. Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis.

Repetit *ψ. 12.*, tum ut ostendat, præcipuam causam miseriæ hominum esse insipientiam, qui uti ratione nolunt; tum ne miremur, si pauci omnino ænigma in hoc Ps. propositum intelligant. Id enim indè accidit, quia *homo propter peccatum comparatus est &c.*

PSALMUS XLIX.

Titulus: *Psalmus Asaph.*

1. Pa-

I. Paralip. 16. legimus, *Asaph fuisse Principem cantorum à Davide constitutum. Utrum autem ipse Psalmos composuerit, qui inscribuntur nomine ejus, an solum cecinerit, an canenti præfuerit, incertum est.*

Argumentum Psalmi est duplex Domini adventus, unus ad prædicandum, alter ad judicandum; unus occultus, & in humilitate, alter manifestus, & in majestate. Et quoniam in utroque adventu Christus congregat homines, vel ad fidem, vel ad judicium, rectè Psalmus inscribitur Asaph, qui interpretatur congregans. Addit, & declarat Prophetam, quibus de rebus potissimum reddituri simus rationem in die judicii: proinde Psalmus utilissimus est.

¶. 1. Deus Deorum Dominus locutus est, & vocavit terram.

Incipit à primo adventu. Dominus Christus, in hunc mundum adveniens, locutus est verba Evangelii sui, & ad sermones suos audiendos universam terram convocavit, dicens: Venite ad me &c. Matth. 11. Christus ostendit se Deum Deorum, cum terribilis fuerit dæmonibus, qui sunt Dii gentium, & ipse per adoptionis gratiam multos fecerit Deos, Angelos, sanctos homines.

¶. 2. A solis ortu usque ad occasum: ex Sion species docoris ejus.

Voca-

Vocavit omnes homines, quotquot ubivis terram inhabitant. Orta est autem prædicatio Evangelica ex Sion, quæ est species decoris ejus, seu species pulcherrima. Erat Jerusalem urbs nobilissima, ornata sede regiâ, pontificiâ, tabernaculo, arcâ fœderis &c.; unde erat typus cælestis civitatis.

ψ. 3. *Deus manifestè veniet Deus noster, & non filebit.*

Prædicat secundum adventum. Deus veniet in potestate, & majestate magnâ; & non filebit, sicut in primo adventu, quando ut agnus mansuetus ductus ad occisionem, non aperuit os suum, & sicut hoc tempore filet, dum peccata fieri videt, & tacet; sed veniet cum tubâ, & clamore horribili.

ψ. 4. *Ignis in conspectu ejus exardescet, & in circuitu ejus tempestas valida.*

Significat ignem, qui exuret omnia, quæ in terris inveniet, & commotionem maximam tum in terrâ, tum in mari, aëre, cælo, arescentibus hominibus præ timore, & expectatione, quæ supervenient universo orbi, Luc. 21.

ψ. 5. *Advocabit cælum desursum, & terram discernere populum suum.*

Ex

Ex parte Mundi superiore advocabit
Judex omnes Angelos cæli habitatores, &
ex parte inferiore omnes homines, quot-
quot fuerunt: advocabit verò omnes ad
judicandum populum suum, & segregan-
dos electos à reprobis.

ψ. 6. *Congregate illi sanctos ejus, qui ordinant
testamentum ejus super sacrificia.*

Alloquitur Angelos: adducite ad judi-
cium sanctos ejus, h. e. populum Dei pe-
culiarem, quem sibi per Sacramenta tum
Circumcisionis, tum Baptismi sanctifica-
vit. *Qui ordinant &c.* qui pactum cum Deo
feriunt, ut ipsi colant Deum sacrificiis, &
Deus sit eorum Deus, & benefactor.

ψ. 7. *Et annuntiabunt cæli justitiam ejus, quo-
niam Deus Judex est.*

Congregatis omnibus ad judicium, tunc
proferetur sententia in bonos, & malos,
quam omnes cælites assensu, & laudibus
justam esse confirmabunt, quia, qui judi-
cabit, Deus est, in quem injustitia cadere
non potest.

ψ. 8. *Audi populus meus, & loquar: Israel,
& testificabor tibi, Deus Deus tuus ego sum*

Transit ad futuram materiam judic'ii, at-
que ut admonitio majorem fidem habeat,
Deum loquentem, & paternè admonen-

M

tem

tem inducit. Attentè cogita, & considera, populus meus Israël, loquar notum faciendo tibi, quod tuâ maximè interest: nam ego Deus sum, & ideo omnia novi; Deus tuus sum, ideo te amo, & utilia volo docere. Per Israël intellige omnes fideles.

ψ. 9. *Non in sacrificiis tuis arguam te: holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper.*

Summa doctrinæ divinæ est, Deum non indigere nostris muneribus. Non damna- bo te in iudicio, quòd pauca mihi sacrificia obtuleris. Ratio prima: nam (Tò autem hebraicè pro enim) fatiis multa mihi quotidie sacrificantur.

ψ. 10. *Non accipiam de domo tuâ vitulos, neque de gregibus tuis hircos,*

ψ. 11. *Quoniam mea sunt omnes fera silvarum, jumenta in montibus, & boves.*

ψ. 12. *Cognovi omnia volatilia celi, & pulcritudo agri mecum est.*

Secunda ratio, cur Deus non magnopere requirat nostra sacrificia: quia ipse est rerum omnium Dominus; & ideo, si velit oves, aut boves, aut aves, aut aliud quid, nullo negotio habere potest, cum ipse omnia noverit, omnia possideat. Per pulcritudinem agri intellige omnes fructus terræ, ex quibus agri pulcri, & divites redduntur.

ψ. 13.

¶. 13. *Si esuriero, non dicam tibi: meus est enim orbis terra, & plenitudo ejus.*

¶. 14. *Nunquid manducabo carnes taurorum? aut sanguinem hircorum potabo?*

Ratio tertia. Non indigeo, & si indigerem cibo, & potu, à te non peterem, quia omnia mihi præsto sunt. *Nunquid manducabo &c.* h. e. non vescor ego ejusmodi rebus, qui substantia sum spiritualis, & immortalis.

¶. 15. *Immola Deo sacrificium laudis, & redde Altissimo vota tua.*

¶. 16. *Et invoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me.*

Docuit hæctenus, non esse spem ponendam in externis sacrificiis, quasi illa sinè interiori cognitione, & amore Dei sufficient: nunc docet in internis actibus virtutum consistere sacrificium, quo Deus delectatur, & quod nos in judicio ultimo securos præstare poterit. Non solis labiis, sed ex intimâ cognitione, & amore Deum lauda: & postquam Deum, ut est in se, laudasti, respice illum, ut est author, & fons omnium bonorum tuorum, quia ex te nihiles; & redde illi gratiarum actionem, & solve tributum obedientiæ. Demum etiam in die tribulationis ad me confugere debes: ego enim eruam te de omni tribulatione, & tu vicif-

sim honorificabis me sacrificio laudis, & gratiarum actionis.

ψ. 17. *Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras justitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum?*

Post instructionem justorum docet iniquos fideles. Peccatorem Deus per me admonitum voluit: quare profiteris te scire legem meam, ut enarres præcepta mea, in quibus omnis justitia continetur; & profiteris etiam ad te pertinere pactum meum, dum te filium Abrahæ esse gloriaris; cum neque legem meam serves, nec pactum custodias, nec vestigia Abrahæ imiteris?

ψ. 18. *Tu verò odisti disciplinam, & projecisti sermones meos retrorsum.*

Describit primò interna vitia iniquorum. Tu averfariis animo eruditionem divinæ legis, & factus es, quasi esses oblitus præcepta mea.

ψ. 19. *Si videbas furem, currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas.*

Ex oblivione, & odio divinæ legis nascuntur peccata operis: meminit duorum, quæ sunt frequentissima. Non dicit *furabaris, fornicabaris*: nam furari, mœchari, quod occultè, & libidine stimulante fieri solet, minùs est, quàm cum furibus concurrere, cum adulteris portionem ponere.

quia hæc fiunt palam, & promptè, & ex animi perversitate potiùs, quàm ex inopiâ, vel libidine.

ψ. 20. *Os tuum abundavit malitiâ, & lingua tua concinnabat dolos.*

Transit ad peccata oris. Abundanter ex ore tuo, tanquam ex fonte, scaturivit maledicentia: & loquebaris appositè ad fallendum, simulando, vel mentiendo.

ψ. 21. *Sedens adversus fratrem tuum loquebaris, & adversus filium matris tuæ ponebas scandalum: hæc fecisti, & tacui.*

Addit ad peccatum oris, quòd non solum adversus extraneos, sed etiam proprios fratres per linguam deliquerit. Non obiter, & per iram, sed sedens otiosus, & pacato animo, studiosè, & longo tempore detrahebas fratri, & adversus eundem fratrem calumnias struebas, unde ille offenderetur, & ruinæ occasionem haberet. *Hæc fecisti, & tacui*, h. e. non statim punivi, ut darem locum pœnitentiæ. Interim juxta ψ. 3. *veniet dies, quo non filebit*, ideo subjungit.

ψ. 22. *Existimasti iniquè, quod ero tui similis, arguam te, & statuam contra faciem tuam.*

Dum sinè timore Dei peccant impii, videntur existimare Deo non displicere peccata, illum esse peccatorum amicum, sed

non ita est ; imò arguam te in die iudicii & faciam, ut videas gravitatem, & multitudinem peccatorum tuorum, & negare non possis sententiam contra te latam esse justissimam.

V. 23. Intelligite hæc, qui obliviscimini Deum, ne quando rapiat, & non sit qui eripiat.

Exhortatur impios, qui obliviscuntur Deum esse iudicem justum, & omnipotentem. Attentè considerate, quæ dicta sunt, ne, dum nihil minùs cogitatis, Deus vos ad iudicium adducat, & pro meritis damnet; & non sit, qui de manu ejus possit eripere.

V. 24. Sacrificium laudis honorificabit me, & illic iter, quo ostendam illi salutare Dei.

Concludit, viam salutis ad unum sacrificium laudis reduci. Qui sacrificaverit laudem mihi, ille mihi acceptus erit, nam ab eo honorificatum me confitebor, & illic, in eo sacrificio iter erit ad salutem: nam per illud iter perveniet ad locum, in quo ostendam illi divinam, plenam, & perfectam salutem.

PSALMUS L.

Titulus: *In finem Psalmus David, cum venit ad eum Nathan Propheta, quando introivit ad Bethsabee.*

Sensus

Sensus tituli est: Psalmus in finem usque mundi canendus, quem David composuit, quando venit ad eum Nathan Propheta, qui tunc ad eum increpandum venit, quando intravit idem David ad Bethsabeam, uxorem Uriæ, atque adulterium cum eâ patravit. Vide l. 2. Reg. c. 12.

Ps. 1. Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam.

David miserum se agnoscit, & confite-
tur ob iniquitatem admissam, quamvis alio-
qui naturæ, & fortunæ bonis omnibus ab-
undaret: nec contentus parvâ illâ miseri-
cordiâ, quâ Regni gloriam, opes, filios,
victoriam de hostibus &c. acceperat, petit
*miseri-
cordiam magnam, remissionem peccati,
& gratiæ restitutionem.*

*Ps. 2. Et secundum multitudinem miserationum
tuarum dele iniquitatem meam.*

Idem repetit, & declarat, petitque, ut
Deus non agat secum ex rigore justitiæ, sed
ex paternâ misericordiâ remittat debitum
peccati, & lavet maculam restituendo nitore
gratiæ. Multitudo miserationum signi-
ficat affluentiam pietatis Dei, & hebraicè,
propriè paternum, ac tenerum amorem.

*Ps. 3. Amplius lava me ab iniquitate mea; &
à peccato meo munda me.*

Post culpam remissam, & gratiam resti-
tutam,

tutam, remanent mali habitus vitiorum, & ipsa concupiscentia carnis; priores quidem paulatim exterminantur exercitatione virtutum; concupiscentia verò potest quidem minui, sed ante mortem ordinariè non eradicatur. Ad utrumque multum valet diligentia nostra; sed præcipuæ partes sunt gratiæ Dei, sinè quâ nihil, cum qua omnia possumus. Unde David: *amplius lava &c.* spero peccatum meum per gratiam tuam esse deletum, & animam meam lotam, & mundatam à reatu, & maculâ per actionem peccati contractâ; sed cupio, & peto iterum, atque iterum lavari per gratiæ incrementum, ut anima mea candidior, & ad resistendum tentationi fortior evadat.

Ps. 4. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper.

Ratio secunda, quâ Deo persuadere conatur, ut indulgeat peccanti: non excuso, non nego, nec solùm agnosco, sed perpetuò de peccato meo cum dolore animi cogito; nam in conspectu meo positum, in me cruciare non cessat.

Ps. 5. Tibi soli peccavi, & malum coram te feci, ut justificeris in sermonibus tuis, & vincas, cum iudicaris.

Tertia ratio postulandi veniam, quia non
alium

alium judicem timet, apud quem convinci posset peccati, quod factum erat sine teste, nec ex suspitione fama peccati in vulgus diffusa, ad legitimè probandum sufficiebat. Dico, *Tibi soli*, tanquam judici, à quo convinci possum, *peccavi*, dico, *malum coram Te feci*, confiteor me injustum, ut justus, & verax inveniatis in sermonibus tuis, quibus per Nathan Prophetam me adulterii, & homicidii reum esse pronuntiasti. *Et vincas &c.* est repetitio ejusdem, ac si dicat: & si iudicium inter te, & me instituatur, & ego negare velim crimen, cujus tu me reum esse dixisti, tu omnino vincas causam, & ego eadem, cum mecum judicaris.

v. 6. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.

Quarta ratio à peccato originali, quod est fons omnium aliorum peccatorum, ex quo facti sumus infirmi, & proclives ad peccandum, & ob hanc quasi naturalem miseriam misericordiâ digni sumus.

v. 7. Ecce enim veritatem dilexisti, incerta, & occulta sapientia tua manifestasti mihi.

Quinta ratio à veritate, & simplicitate cordis Davidis, quam Deus maximè diligere solet. Ecce tu, Deus, veritatem, & sinceritatem cordis semper amasti; & quia rec-

M s

titu-

titudinem cordis in me invenisti, ideo tam multa mihi patefecisti mysteria divina, *incerta*, h. e. nobis secretissima, & occultissima, quæ signa sunt infinitæ sapientiæ tuæ. Intellige hîc illa, quæ sapientia divina ordinavit ab æterno, ut fiant temporibus suis, sed abscondita nobis sunt, antequam fiant, nisi speciali privilegio revelentur. Docet hîc S. Chryf., nullum ferè esse mysterium Christi, & Ecclesiæ, quod David in Psalmis non prædixerit.

ψ. 8. *Asperges me hyssopo, & mundabor: lavabis me, & super nivem dealbabor.*

Aperit hic unum ex mysteriis, nempe Baptismum nostrum, cujus figura erat ceremonia illa Num. 19.: tria ibi ad expiationem requiruntur: cinis vaccæ rufæ immolatae, ecce figuram mortis Christi: dein aqua cineribus mixta; ecce figuram Baptismi: demum hyssopus, quâ aqua aspergebatur, ecce figuram fidei: hyssopus enim est herba humilis, radicem habens in petrâ. Petit itaque David purgationem, quam noverat figuratam, per expiationem aquæ hyssopo aspersæ, & quam implendam prædicebat in Baptismo. Dicit, *asperges*, non, *asperget* sacerdos &c. ut ostendat, illius expiationis primarium authorem esse Deum.

Addit,

Addit, *lavabis me &c.*, ut demonstret expiationem Baptismi fore perfectissimam, ut non solum verè tollat peccata, sed & gratiam copiosam infundat.

ψ. 9. *Auditui meo dabis gaudium, & letitiam, & exultabunt ossa humiliata.*

Effectus, & signum justificationis est, cum spiritus reddit testimonium spiritui nostro, quod filii Dei sumus. Hoc testimonium in se aliquando expertus David, iterum illud petit. Cum me perfectè laveris, etiam interiori quodam gaudio, tanquam signo remissi peccati, me mirabiliter afficias; quod gaudium erit veluti bonus nuntius, quem cordis aure jucundè percipiam. Et tunc animus, timore confractus, resumptis viribus, exultabit. Per *ossa* intellige vires animi juxta ψ. 18.

ψ. 10. *Averte faciem tuam à peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele.*

Quod prædixit futurum: *Asperges me &c.*, jam sibi postulat. Dicitur Deus *avertere faciem*, vel *oblivisci*, quando considerat quidem peccata, sed non ut puniat. Petit etiam ea *dele*, h. e. ut nunquam omninò puniat. Qui avertit faciem à scripturâ aliquâ, potest iterum faciem convertere, & scripturam considerare; at qui illam delet, non potest

am-

ampliùs legere. Facit hoc contra Hæreticos, qui docent, peccatum in justificatione non imputari, sed tamen manere.

ψ. 11. *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis.*

Petit, ut non solùm peccata deleat, sed etiam justitiam infundat, quæ animam renovet, ac formosam, & splendidam reddat; unde Hæretici erroneè justificationem in solâ peccatorum remissione constituunt. Crea munditiem in corde meo; nec enim peccando cor, sed ejus mundities perit. Hanc dicitur creare, quia Deus in corde impii nihil invenit, unde munditiem in illo efficiat: Deus enim ex magnâ suâ misericordiâ sinè ullis meritis homines justificat; imò quæ disponunt ad justificationem, fides, & pœnitentia, sunt omnia dona Dei. Innovatur spiritus rectus in visceribus, si corde mundato per gratiam, renovatur in animâ pia affectio, seu charitas in Deum, quæ per peccatum amissa erat, & in cujus locum cupiditas distorta successerat.

ψ. 12. *Ne projicias me à facie tua, & Spiritum sanctum tuum ne auferas à me.*

Memor fragilitatis suæ, petit donum perseverantiæ. Ne finas me iterum labi in peccatum, ne fortè in perpetuum à gratiâ tuâ

tuâ me removeas : parùm enim mihi prod-
 esset lavari, dealbari, innovari, si tandem à
 facie tuâ cum reprobis projiciendus essem :
 quod ne fiat, donum perseverantiæ mihi
 tribue, efficiendo per gratiam tuam, ut
 Spiritus tuus S. jugiter in me manens, spi-
 ritum rectum in visceribus meis conser-
 vet. Sic docet Ecclesia contra Vincentia-
 nos, neminem à Deo deseri, nisi priùs ipse
 deserat Deum, h. e. non auferri Spiritum
 S. à justis, nisi ipsi peccando spiritum in se
 extinguant : ne tamen homo peccet, &
 spiritum extinguat, ad donum perseveran-
 tiæ pertinet, de quo 2. Cor. 13. *Oramus, ut
 nihil mali faciat* : unde hìc *Spiritum S. &c.*
 non significat : non auferas, si peccavero ;
 sed, ne auferas, ut non peccem.

☩. 13. *Redde mihi lætitiã salutaris tui, &
 spiritu principali confirma me.*

Prædicat ☩. 9., post veram justificatio-
 nem secuturum in homine internum gau-
 dium, ex testimonio spiritûs intus loquen-
 tis, hunc justificationis effectum petit, post-
 quam petiit remissionem peccati, infusio-
 nem gratiæ, & donum perseverantiæ. Per
 peccatum amisi gratiam, & lætitiã con-
 sequentem : ideo sicut petii gratiam amis-
 sam mihi reddi, ita consequenter peto reddi
 læti-

lætitiâ, quæ nascitur ex donatâ à te mihi salute: ac ne fortè lætitiâ extollat, & periculosam securitatem inducat, peto, ut stabilias, & confirmes me in bono per spiritum principalem, mihi à te inspiratum. Spiritus principalis referri potest vel ad ipsum Spiritum S., qui est princeps omnium spirituum, & munificentissimus fons omnium bonorum; vel ad affectum ipsius Davidis, qui petitur à Deo talis, qualis decet optimum Principem, qui debet esse spontaneus erga Deum, & liberalis erga populum.

ψ. 14. *Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te convertentur.*

Exponit fructum justificationis, quæ redundabit in gloriam Dei, & multorum utilitatem. Ego à te receptus in gratiam, post tam graves offensas, docebo & verbis, & exemplis vias tuas, misericordiam videlicet in remittendo peccato meo, & justitiam in eodem puniendo. Et certè hoc exemplum non solum profuit hominibus istius sæculi, sed etiam ceteris omnibus usque in finem mundi. Verisimile est, Davidem post suam reparationem multis prædicasse divinam indulgentiam, & non paucos peccatores ad Deum fuisse conversos.

ψ. 15. *Libera me de sanguinibus Deus, Deus salutis meæ, & exultabit lingua mea justitiam tuam.*

Oraverat pro ablutione peccati, promiserat se docturum peccatores vias Dei; nunc orat pro liberatione à pœnâ. Libera me à voce multi sanguinis Uriæ, qui à me injustè fusus, clamat ad te, & vindictam contra me exposcit. *Deus Deus &c.* nam proprium est Salvatoris liberare ab imminente periculo. *Et exultabit exultando, & vociferando laudabit justitiam tuam;* nam liberatio, & salvatio vera per meritum Christi prævisi fiebat,

sebat, ut nunc sit per meritum Christi reipsâ exhibiti. Meritum autem Christi exquisitissimè justitiam continet, & talem, ut toto corde, & maximâ vocis contentione laudari mereatur.

Ÿ. 16. *Domine labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam.*

Quia justificasti, & liberaisti me, Domine, labia mea, quæ te aliàs laudare solebant, & per peccatum clausa fuerant, indulgendo, & condonando peccata; & fiduciam, & lætitiâ restituendo aperies; & tunc prædicabo misericordiam, & justitiam tuam, non solùm præsentibus, sed etiam futuris hominibus.

Ÿ. 17. *Quoniam si voluisses sacrificium, dedissem utique, holocaustis non delectaberis.*

Ideo os meum annuntiabit laudem tuam, quia sacrificio laudis delectari te scio, non sacrificiis pecorum: nam si ea tibi placerent, non distulisset ea offerre. Non dicit, sacrificia pecorum nullo modo placere, cum erant à Deo instituta, sed vult, quòd ex se se non fiat opus Deo gratum; item non placent, si conferantur cum sacrificio Eucharistiæ; demum eorum gratiâ nullo modo peccata condonabantur.

Ÿ. 18. *Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum, & humiliatum Deus non despicias.*

Explicat clariùs, quòd sacrificium laudis Deo placeat, illud videl., quod ex corde per dolorem contrito, & humiliato procedit, dum nempe homo agnoscens suam miseriam, & misericordiam Dei, humiliatur sub potenti manu Dei, & illi honorem, & gloriam, sibi autem ignominiam, & confusionem tribuit.

Ÿ. 19.

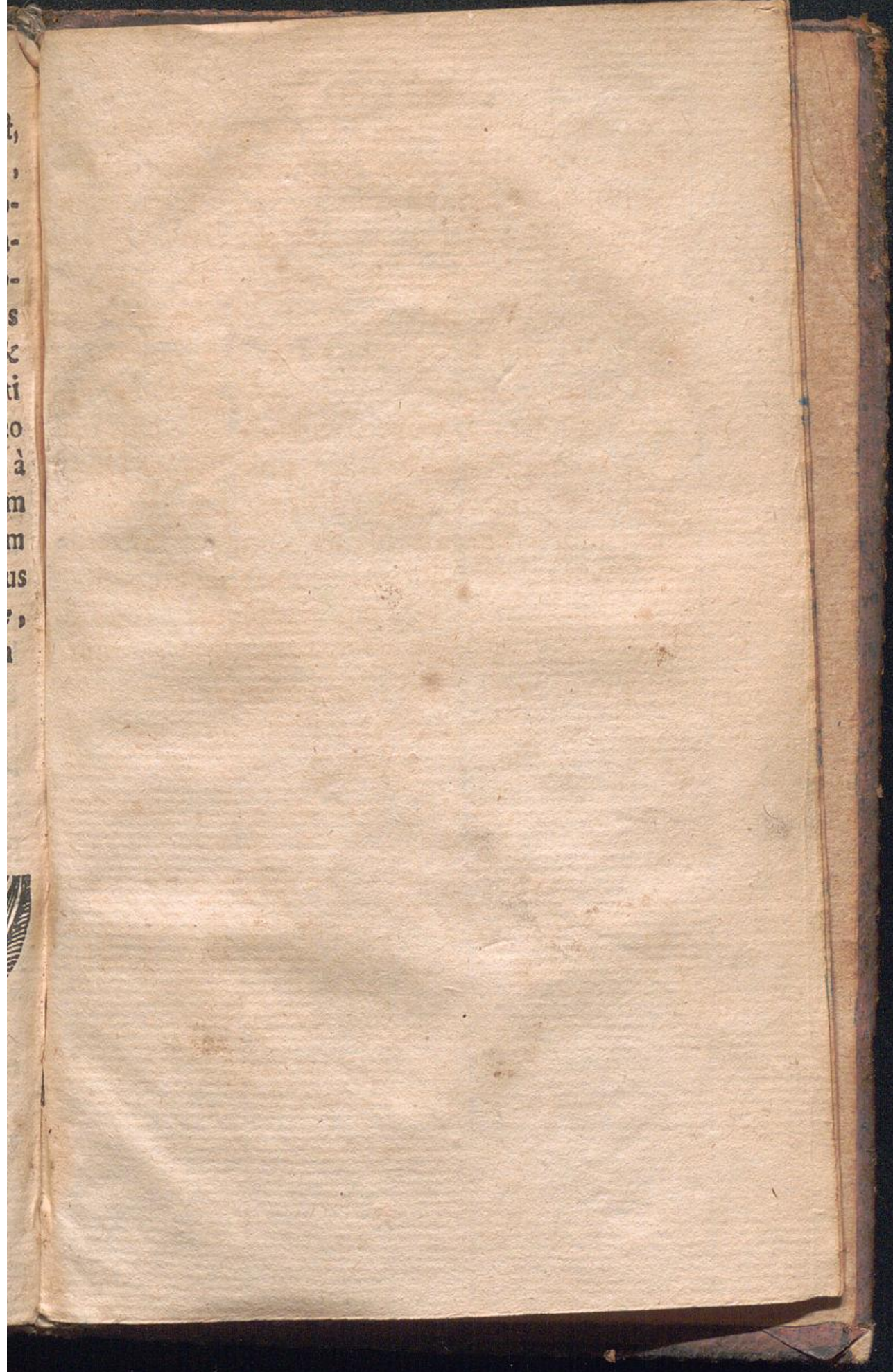
ψ. 19. *Benignè fac Domine in bona voluntate tua Sion, ut adificentur muri Jerusalem.*

Ultima ratio placandi Deum, & impetrandi perfectam justificationem. Si ego dignus non sum, qui exaudiar, respice civitatem, cujus ego sum caput, & illi benefac servando caput illius, juxta beneplacitum tuum, quo tibi complacuit, hanc civitatem tibi eligere in propriam, & peculiarem sedem; ut sic muri Jerusalem, qui corruerunt, iterum ædificentur. Vocat muros Jerusalem se ipsum, qui instar murorum totum populum custodiebat, & defendebat. Sic Isa. 26. Christus dicitur *murus, & antemurale.*

ψ. 20. *Tunc acceptabis sacrificium justitiæ, oblationes, & holocausta: tunc imponent super altare tuum vitulos.*

Effectus justificationis sunt opera justitiæ, quæ placent Deo, ut vera sacrificia spiritualia. Cum ego perfectè justificatus fuero, acceptabis bona opera mea, & populi mei, quæ erunt vel spirituales oblationes, vel spiritualia holocausta. Oblationes quidem sunt, cum quis ex caritate donat bona sua, eleemosynas erogando; holocausta verò, cum donat se totum in Dei obsequium. Cum viderint homines ista sacrificia justitiæ acceptissima tibi esse, accurrent multi, & certatim imponent super altare tuum sacrificia, non quæcunque, sed præstantissima, nempe vitulos, intellige opera justitiæ perfecta.

F I N I S.

t,
.
-
-
s
c
ti
o
à
m
m
us
,
l

